

**TEKİRDAĞ-SÜLEYMANPAŞA
KAYI DERESİ HAVZA MORFOLOJİSİ VE AKIŞ DEBİSİ**

HASSAN ABDİRIZAK ADEN

Biyosistem Mühendisliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ahmet İSTANBULLUOĞLU

2023

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEKİRDAĞ-SÜLEYMANPAŞA
KAYI DERESİ HAVZA MORFOLOJİSİ ve AKIŞ DEBİSİ

HASSAN ABDİRIZAK ADEN

ORCID: 0000-0001-9540-3125

BİYOSİSTEM MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Danışman: Prof. Dr. Ahmet İSTANBULLUOĞLU

OCAK-2023

Her hakkı saklıdır.

ÖZET

TEKİRDAĞ-SÜLEYMANPAŞA KAYI DERESİ HAVZA MORFOLOJİSİ ve AKIŞ DEBİSİ

HASSAN ABDİRIZAK ADEN

Biyosistem Mühendisliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ahmet İSTANBULLUOĞLU

Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesinde yer alan Kayı Deresi, 49,53 km² alanı ile ilçe merkezinde önemli bir akarsu havzasıdır. Kayı Deresi, ilçe merkezinde yoğun bir yerleşim yeri olan Değirmenaltı Mahallesi'nin içinden geçerek denize ulaşmaktadır. Yaz aylarında debisi çok fazla azalan dere, önemli bir taşkın potansiyeline sahip bulunmaktadır. Bu nedenle derenin morfolojik karakteristikleri ile havza su verimi ve muhtelif tekerrürlü sağanak yağışların dere yatağında oluşturacağı taşkın debilerinin bilinmesi; yaşanacak mal ve can kayıplarının önlenmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Yağış-akış ilişkilerinin belirlenmesinde önemli unsurlardan olan havza morfolojik karakteristikleri, Coğrafi Bilgi Sistemleri dâhilinde QGIS bilgisayar yazılım programı kullanılarak hesaplanmıştır. Buradan, havza ortalama eğimi % 10,2 ve yüksekliği 45,4 m, ana akarsu kolu uzunluğu 15,1 km ve eğimi % 1,0 bulunmuştur. Yönevi kuzeydoğu-güneybatı olan havzada özgül debi 0,000003 m³/s (0,26 m³/gün) ve uzun yıllar ortalama yağış miktarı için yüzey akış katsayısı % 17,4 olmuştur. Havza yıllık su verimi 101,1 mm yüzey akış miktarı için 5.007.483 m³/yıl hesaplanmıştır. Yüzey akış eğri numarası 82 olarak belirlenen havzada muhtelif tekerrürlü sağanak yağışların dare yatağında oluşturduğu maksimum taşkın debileri, 100 yıl tekerrürlü 6 saatlik yağış fazlası için 80,23 m³/s, yine 500 yıl tekerrürlü 6 saatlik yağış fazlası için 112,48 m³/s olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tekirdağ-Süleymanpaşa, Kayı deresi, Havza morfolojisi, Havza su verimi, Havza taşkın debisi.

ABSTRACT

TEKİRDAĞ-SÜLEYMANPAŞA KAYI CREEK BASIN MORPHOLOGY and FLOOD FLOW

HASSAN ABDIRIZAK ADEN

Department of Biosystem Engineering

MSc. Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Ahmet İSTANBULLUOĞLU

Kayı Creek, located in Süleymanpaşa district of Tekirdağ Province, is an important river basin in the center of the district with an area of 49,53 km². Kayı Creek reaches the sea by passing through Değirmenaltı Neighborhood, which is a dense settlement in the center of the district. The stream, whose flow rate decreases a lot in summer, has a significant flood potential. For this reason, knowing the morphological characteristics of the stream, the water yield of the basin and the flood flows that various repeated torrential rains will create in the stream bed is of great importance in terms of preventing the loss of property and life to be experienced. The morphological characteristics of the basin, which are one of the important elements in determining the precipitation-flow relationships, were calculated using the QGIS computer software program within the Geographical Information Systems. From here, the average slope of the basin is 10,2% and the height is 45,4 m, the length of the main stream tributary is 15,1 km and the slope is 1.0%. The specific flow rate in the basin, whose direction is northeast-southwest, was 0,000003 m³/s (0,26 m³/day) and the coefficient of surface runoff for the average amount of precipitation for many years was 17,4%. The annual water yield of the basin has been calculated as 5.007.483 m³/year for the amount of surface flow of 101,1 mm. The maximum flood flow rates generated by various recurrent torrential rains in the grain bed in the basin determined as surface flow curve number 82 were 80,23 m³/s for 6-hour rainfall surplus repeated for 100 years, and 112,48 m³/s for 6-hour rainfall surplus repeated for 500 years.

Keywords: Tekirdağ-Süleymanpaşa, Kayı Creek, Basin morphology, Basin water yield, Basin flood flow.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÇİZELGELER DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
SİMGELER DİZİNİ	ix
TEŞEKKÜR	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Literatür Özeti	3
1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	8
2. MATERYAL ve METOT	9
2.1. Materyal	9
2.2. Metot	10
3. BULGULAR ve TARTIŞMA	15
3.1. Havza topoğrafik karakteristikleri	15
3.1.1. Havza alanı.....	15
3.1.2. Havza çevresi	15
3.1.3. Havza şekli	15
3.1.4. Havza eşdeğer dikdörtgen boyutları.....	16
3.1.5. Havza eğim indeksi	19
3.1.6. Havza dairesellik oranı.....	20
3.1.7. Havza ortalama eğimi.....	21
3.1.8. Ana akarsu kolu uzunluğu.....	22
3.1.9. Ana akarsu kolu eğimi.....	22
3.1.10. Havza hipsometrik eğrisi.....	22
3.1.11. Havza ağırlık merkezinin ana akarsu kolu üzerindeki izdüşümünün havza çıkışına olan uzaklığı	23
3. 1.12. Havza ortalama yüksekliği	25
3.1.13. Havza maksimum ve minimum yüksekliği	25
3.1.14. Havza röliyefi ve nispi röliyefi.....	25
3.1.15. Havza vadi maksimum yan eğimi	25

3.1.16. Havza yöneyi.....	26
3.1.17. Havza akarsu yoğunluğu	26
3.1.18. Havza drenaj yoğunluğu.....	27
3.1.19. Havza akarsu derecesi	28
3.1.20. Havza dallanma oranı.....	29
3.1.21. Akarsu geçiş süresi.....	29
3.1.22. Havza özgül debisi	30
3.1.23. Havza akış katsayısı	31
3.2. Havza Yıllık Su Veriminin Hesabı	31
3.2.1. Havza enlem tahsisi.....	31
3.2.2. Havza yükseklik tashihi	31
3.2.3. Havza L parametresinin hesabı	32
3.2.4. Havza yıllık toplam yağış analizi	32
3.2.5. Havza yıllık su veriminin hesabı.....	35
3.3. Havza taşkın debisinin hesabı.....	37
3.3.1. Havza maksimum günlük yağış analizi.....	37
3.3.2. Bağımsızlık testi.....	39
3.3.3. Homojenlik testi	43
3.3.4. Ampirik moment ve ampirik merkezi momentlerin hesabı	47
3.3.5. Dağılım fonksiyonunun tipinin ve parametrelerinin hesabı.....	48
3.3.5.1. Gamma dağılımı (3 parametrelili).....	48
3.3.5.2. Gamma dağılımı (2 parametrelili).....	51
3.3.5.3. Log-Pearson Tip III dağılımı.....	52
3.3.5.4. Gumbel dağılımı.....	59
3.3.5.5. Dağılım fonksiyonlarının uygunluk testi	62
3.3.6. Yüzey akış hesabı.....	68
3.3.7. Sentetik taşkın birim hidrografın hesabı	75
3.3.7.1. Havza ana akarsu kolunun harmonik eğiminin hesaplanması	75
3.3.7.2. Havza birim taşkın pik debisinin hesaplanması	76
3.3.7.3. Havza taşkın pik debisinin hesaplanması.....	76
3.3.7.4. Havza toplam su hacminin hesaplanması.....	76
3.3.7.5. Boyutsuz birim hidrografın elemanlarının bulunması	78
3.3.7.6. Boyutsuz birim hidrografın çizimi	78

3.3.7.7. Havzaya ait ikişer saatlik hidrografların süperpoze edilmesi.....	83
4. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	86
4.1. Sonuçlar	86
4.2. Öneriler	86
KAYNAKLAR.....	88

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Tekirdağ Süleymanpaşa Meteoroloji Rasat İstasyonu'na ait çok yıllık ortalama bazı iklim verileri.	9
Çizelge 3.1. Havza eş yükselti eğrileri arasında kalan alan ve dağılım oranları.....	18
Çizelge 3.2. Havza içerisinde kalan eş yükselti eğrileri uzunlukları.....	21
Çizelge 3.3. Havza alanına ait ana akarsu uzunluğu dağılımı.....	23
Çizelge 3.4. Havza eş yükselti eğrilerinin ana akarsu kolunu kestiği noktalar.....	26
Çizelge 3.5. Havza akarsu kolları derecesi, sayısı ve uzunlukları.....	27
Çizelge 3.6. Uzun yıllar ortalamasına ait çok ihtimalli havza akış katsayıları.....	31
Çizelge 3.7. Tekirdağ-Süleymanpaşa ilçesi Meteoroloji Rasat İstasyonuna ait çok yıllık toplam yağış miktarları analizi (Enlem: 40° 59' K, Yükseklik: 4 m, Sıcaklık: 14,0 °C). 33	
Çizelge 3.8. Tekirdağ-Süleymanpaşa meteoroloji rasat istasyonuna ait çok yıllık maksimum günlük yağış miktarları analizi (Enlem: 40° 59' K, Yükseklik: 4 m, Sıcaklık: 14,0 °C).....	37
Çizelge 3.9. Bağımsızlık testi için yardımcı hesaplamalar Bursa-Yenişehir ilçesi Akbıyık sulama suyu göleti gölüne ait Tekirdağ.....	40
Çizelge 3.10. Normal dağılım fonksiyon değerleri (%).....	42
Çizelge 3.11. Homojenlik testi için ortadan iki seriye ayrılmış yağış değerleri.....	44
Çizelge 3.12. Kolmogorov dağılım fonksiyon değerleri.....	46
Çizelge 3.13. Birinci ampirik moment, ikinci ve üçüncü ampirik merkezi momentlerin hesaplanması.....	47
Çizelge 3.14. Yıllık maksimum günlük yağışların farklı tekerrürler için Gamma (3 parametrelili) dağılımına göre değerleri.....	49
Çizelge 3.15. Gamma dağılım fonksiyonu değerleri (Xt).....	49
Çizelge 3.16. Yıllık maksimum günlük yağışların farklı tekerrürler için Gamma (2 parametrelili) dağılımına göre değerleri.....	52
Çizelge 3.17. Tekirdağ-Süleymanpaşa meteoroloji rasat istasyonuna ait yıllık maksimum günlük yağış miktarlarının logaritmik analizi.....	52
Çizelge 3.18. Pearson Tip III dağılımının frekans faktörü (Y _t).....	56
Çizelge 3.19. Yıllık maksimum günlük yağışların farklı tekerrürler için Log-Pearson Tip III dağılımına göre değerleri.....	59
Çizelge 3.20. Ekstrem değer dağılımları için değerler.....	60
Çizelge 3.21. Rasat süreleri için standart sapma (S _n) ve boyutsuz ortalama (Y _n) değerleri ...	61

Çizelge 3.22. Yıllık maksimum günlük yağışların farklı tekerrürler için Gumbel dağılımına göre değerleri.....	62
Çizelge 3.23. Uygulanan dört dağılım fonksiyonundan elde edilen maksimum günlük yağış değerleri.....	62
Çizelge 3.24. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzası için farklı tekerrür ve yağış sürelerine göre maksimize ve pülviograf katsayıları ile düzeltilmiş yağış yükseklikleri (mm)	67
Çizelge 3.25. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait yüzey akış eğri numarası hesabı.....	68
Çizelge 3.26. Hidrolojik toprak gruplarına göre yüzey akış eğri numaraları (CN_{II}) (Nem koşulu II ve Ia = 0,2 S için).....	69
Çizelge 3.27. Zamanın toplam zamana oranları	70
Çizelge 3.28. Farklı yağış ve yüzey akış eğri numaralarına ait yüzey akış miktarları	71
Çizelge 3.29. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait yüzey akış eğri numarası ($CN_{II} = 82$) dikkate alınarak hesaplanmış yüzey akış ve artan akış değerleri (mm).....	74
Çizelge 3.30. Havza ana akarsu kolunun harmonik eğiminin hesaplanması	75
Çizelge 3.31. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait boyutsuz birim hidrograf... koordinat değerleri.....	80
Çizelge 3.32. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait boyutsuz birim hidrograf koordinat değerleri	82
Çizelge 3.33. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait 100 yıl tekerrürlü ikişer saatlik hidrografların süperpoze edilmesi	84
Çizelge 3.34. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait 500 yıl tekerrürlü ikişer saatlik hidrografların süperpoze edilmesi	85

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı Deresi havzası	17
Şekil 3.2. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı Deresi havzası eş yükselti eğrileri.....	19
Şekil 3.3. Havza dikdörtgen eşdeğerlerine göre eğim dilimleri.....	20
Şekil 3.4. Havza alan yükseklik dağılım (hipsometrik) eğrisi.....	23
Şekil 3.5. Havza ana akarsu kolu eğrisi.....	24
Şekil 3.6. Havza ana akarsu kolu eğrisi.....	28
Şekil 3.7. Havza ana akarsu kolu eğrisi.....	30
Şekil 3.8. Homojenlik testi için ortadan iki seriye ayrılmış yağış değerlerine ait dağılım fonksiyonu.....	45
Şekil 3.9. Homojenlik testi için yağış değerlerine ait dağılım fonksiyonu.....	63
Şekil 3.10. Sıralı maksimum günlük yağış değerlerinin Gumbel kâğıdında dağılımı.....	64
Şekil 3.11. SCS boyutsuz birim hidrograf yöntemi için yüzey akış grafiği.....	76
Şekil 3.12. SCS boyutsuz birim hidrograf ve koordinat değerleri.....	78
Şekil 3.13. Havzaya ait sentetik boyutsuz birim hidrograf ve koordinat değerleri.....	80

SİMGELER DİZİNİ

%	: yüzde
° C	: santigrat derece
°	: derece
'	: dakika
atm	: atmosfer
cm	: santimetre
cm ³	: santimetreküp
da	: dekar
g	: gram
h	: saat
ha	: hektar
kg	: kilogram
km	: kilometre
L	: litre
m	: metre
mg	: miligram
mm	: milimetre
MPa	: megapaskal
m ²	: metrekare
m ³	: metreküp
PE	: polietilen
pH	: hidrojen iyonlarının negatif logaritması
ppm	: milyonda bir kısım
s	: saniye
t	: ton

TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenmesi ve tüm aŐamalarında çok önemli destek ve katkıları olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Ahmet İSTANBULLUOğLU'na sonsuz teŐekkürlerimi ve saygılarımı arz ederim. Çok kıymetli Bölüm Başkanım değerli hocam Prof. Dr. Birol KAYIŐOęLU'na, desteklerden ötürü Ana Bilim Dalı Başkanım Prof. Dr. Lokman DELİBAŐ'a, Prof. Dr. Selçuk ALBUT'a, Doç. Dr. Mehmet ŐENER'e ve Biyosistem Mühendisliği Bölümü'nün değerli hocalarına Őükranlarımı sunarım. Yine beni her zaman destekleyen sevgi ve ilgilerini esirgemeyen aileme de teŐekkürü bir borç bilirim.

HASSAN ABDIRIZAK ADEN

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunun 2050'lerde 9 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) hâlihazırda dünyada üretilen tarım ürünleri üretiminin, bugünkü nüfusa da, yarın 9 milyara çıkacak nüfusa da yeterli olacağını açıklasa da, uzun yıllardır gündemden düşmeyen küresel ısınmayla, gelecekte bir iklim krizinin yaşanacağı ön görülmektedir. Yine FAO verileri dünyada 690 milyon kişinin açlık çektiğini belirtmektedir. Aynı verilere göre 3 milyar kişi de sağlıklı beslenme koşullarına sahip değildir. Dünyada açlık çekenlerin nüfusu son beş yıldır artış göstermektedir. Tüm bunlara bir de 2020 yılında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve hayatımızı baştan aşağı değiştiren Covit-19 pandemisi eklenmiştir (Kurum, 2022).

Tarım sektörünü derinden etkileyen bu salgın, alanda kendi kendine yetmenin önemini arttırmıştır. Yalnız bununla da kalınmayarak, tarımsal ürünlerde korumacılık ön plana çıkmıştır. Ülkeler dış ticaretlerinde kısıtlamalara gitmişlerdir. Paranız olsa da bazı ürünlere ulaşmak mümkün olamamıştır. Tüm bu yaşananlara bir de Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan savaş, bir kez daha tarım ürünleri temininin ne kadar önemli olduğunu göstermiştir.

Bu nedenle tüm ülkeler, kendi sahip oldukları alanlarında, özellikle su kaynaklarının oluşturduğu havzalarda gerekli uygulama araçlarından biri olarak kabul edilen havza yönetimi ile ekolojik dengeyi ön plana çıkaran bir yönetim modeli oluşturmaya çalışmaktadır. Böylece mevcut su kaynaklarının en verimli şekilde kullanılması amaçlanmaktadır.

Zira su kaynakları, insanların ve diğer bütün canlıların, varlıklarını devam ettirebilmeleri için vazgeçilemez ve başka hiçbir değerle değiştirilmesi mümkün olmayan bir kaynaktır. Sürdürülebilir kalkınma için en önemli yaşamsal kaynak olmasının yanı sıra, uygarlığın temel araçlarından da birisidir. Su kaynaklarının korunması, kullanılması ve arazi kullanım planlarının buna uygun yapılması havza bazında planlamayı ve yönetimi gerekli kılmaktadır (Kırtorun ve Karaer, 2018)

Havza yönetimi, su ve diğer kaynakları koruma-kullanma dengesinde yöneten, ekolojik ve ekonomik kaygıları gözetken, havzada yaşayanların yaşam kalitesini arttırmayı amaçlayan doğal kaynak yönetimi olması nedeniyle de küresel öneme sahiptir. Su kaynakları yönetiminde, havza ölçeğinin yönetim birimi olarak ele alınması 1950'lere dayanmaktadır. Bu yıllardan itibaren günümüze kadar gelişen ve gelişmekte olan ülkeler arasında bir dizi su kaynakları

yönetimi paradigmaları ortaya çıkmıştır. Sanayi toplumu ile planlamanın etkisi fark edilmiş, arazi kullanım kararı ile su tüketimi arasındaki ilişki ortaya konmuştur. Özellikle 2000 yılında Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ile nehir havza yönetimi önem kazanmıştır (Öztürk, Ubay Tönük ve Gülgün, 2014).

Havza yönetimi insanları, kentsel ve kırsal yerleşimleri, tarım ve orman alanlarını, sanayi, iletişim ve haberleşme ağlarını, hizmet sektörlerini ve rekreasyonel alanları içine alan bütüncül, sosyal, ekonomik ve biyofiziksel bir sistemdir. İklim değişikliği sonucu oluşacak kuraklığa karşı su kaynaklarının korunması için gerekli uygulama araçlarından biri olarak kabul edilen havza yönetimi, suyun doğal ve kıt bir kaynak olarak ele alınmasını vurgulayan, ekolojik dengeyi ön plana çıkaran bir yönetim modelidir.

Havza yönetimi, önceleri “bir drenaj havzasında erozyonu, dere akışlarını ve selleri kontrol altına almak ve kaliteli su üretmek üzere, havzada bulunan doğal kaynakları düzenleme ve yönetme sanatı” olarak tanımlanırken zamanla yerini “su toplama havzalarında erozyonu ve yamaç arazideki yüzey akışı önlemek, sel ve dere akışlarını kontrol etmek, havza alanındaki doğal kaynakların teknik ve yönetim düzenlemesini yapmak, havza ile ilgili insanların sosyo-ekonomik yönden daha kaliteli yaşam seviyelerine ulaşmalarını sağlamak amacıyla alandaki tüm kaynakların geliştirilmesi ve yeni kaynakların bulunarak faydalanılacak duruma getirilmesindeki uğraşlarıdır” tanımına bırakmıştır. Başka bir tanımda havza yönetimi, su ve diğer kaynakları koruma-kullanma dengesinde yöneten, ekolojik ve ekonomik kaygıları gözetten, yeni ve gelişmiş teknolojik araçlarla stratejik plan ve programlar üreten, yatırımlar yapan doğal kaynak yönetimi şeklinde tanımlanmaktadır.

Havza yönetim planı havza yönetimi kavramının gelişimi ile su kaynaklarını ve kalitesini korumaya, etkinliğini, verimliliğini arttırmaya yönelik hedefler, bu hedeflerin uygulama aracı olarak da yönetim planları oluşturulmaktadır. Havza yönetiminin başarısında, uygulanabilir planların oluşturulması etkili olmaktadır. Çünkü havza planlamada, amaçlar son derece çeşitli olabilmektedir. Havzanın taşıdığı fiziki, beşeri ve ekonomik ortam koşullarına göre, belirtilen amaçlardan bazıları diğerlerinin önüne geçebilmektedir. Başka bir deyişle, havzaların kendilerine has karakterleri, planlamanın amaçlarını da belirleyebilmektedir. Havza planlamada amaçlar ve bunların öncelik dereceleri farklı olduğu gibi, havzaların sahip oldukları riskler de farklı ve çeşitli olabilmektedir.

Bunun içinde her biri farklı özellikler taşıyan akarsu havzalarının iyi bir şekilde tanımlanması, tüm havza karakteristiklerinin ortaya konması gerekmektedir. Bu karakteristikler havzaların farklı fiziksel koşulları nedeniyle kendilerine özgüdür. Havzanın üzerine düşen yağışı, zaman içinde bir değişime uğratarak çıkış noktasındaki gözlenen akış haline çevrilmesi bu karakteristiklere bağlıdır. Bunlar havza alanı, şekli ve eğimi gibi jeolojik karakteristikler olması yanında, akarsu şekli, sızma kapasitesi gibi hidrojeolojik karakteristikler, toprak fiziği (pedolojik karakter) ve bitki örtüsü olabilmektedir (İstanbuluoğlu, 2015).

1.1. Literatür Özeti

Havza su planlaması ve yönetimi konularında yapılan yerli ve yabancı çalışmalar gözden geçirilmiş ve özellikle tez konusuyla uyumlu olan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Dawei ve Jingsheng (2001), Çin'de su yönetimi sorunlarının, tüm nehir havzaları ölçeğinde önemli kamu kaygıları haline geldiğini belirtmişlerdir. Çin'deki su kaynaklarının havza çapında kötü yönetilmesinin olumsuz yönleri havza yönetimi açısından gözden geçirilmiş ve kuruluşlar, sistemler, politikalar ile mevzuat ve hukukun uygulanması, halkın katılımı ve diğer ilgili alanlar analiz edilmiştir. Havza yönetiminde, yargı yetkisi de dâhil olmak üzere, bazı kritik konular ele alınmıştır. Suyu yöneten kurumların sorumlulukları, suyun fiyatlandırılması, hem havza kuruluşları hem de halkın katılımı ile ilgili mevzuatın bulunmaması ve çiftçilerle ilgili mevcut çevre yasalarının ve ulusal politikaların yasa dışı uygulanması önemli sorunlardır. Bu analizler ve dünya çapındaki uygulamalara dayanılarak, organizasyon, mevzuat ve kurumlar dâhil olmak üzere Çin'deki bütünleşmiş havza yönetimi için kavramsal çerçeveler hem kısa hem de uzun vadede ortaya konmuştur. Parçalı yönetim yaklaşımı ve mevzuat eksikliğinin Three Gorges havzasında kötü çevresel etkilere sahip olacağı vurgulanmıştır.

Snellen ve Scherel (2005), çalışmalarında Entegre Su Kaynakları Yönetimi (IWRM) kavramının geliştirilmesine kısa bir genel bakış sunmuşlardır. Entegre su yönetimini, farklı anlamlarda yorumlamanın mümkün olduğunu ifade etmişlerdir. Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası örgütler, IWRM kavramının geliştirilmesinde önemli bir rol oynamışlardır. Bu nedenle, bu makalede oldukça fazla sayıda uluslararası konferansa atıfta bulunulmuştur. Konuyla ilgili bilimsel söylemden ziyade uluslararası su politikası sektöründeki IWRM kavramının evrimine odaklanmanın da daha uygun olduğuna inanılmıştır.

Akkaya, Efeoğlu ve Yeşil (2006) alışmalarında, üyelerinin büyük çoğunluğunu, su kaynaklarının tamamına yakınını geliştirip kullanıma sunmuş ve artık ana amacın bu kaynakların kirliliğinin önlenmesi olan, gelişmiş ölkelerin oluşturduğu Avrupa Birliği'ni irdelenmişlerdir. Bu amaçla çıkarılan mevzuat içerisinde, su yönetimi ile ilgili Avrupa Birliği'nin politikasının çerçevesini oluşturan Su ereve Direktifi'nin özel önem taşıdığını vurgulamışlardır. Çeşitli fasıllarda tarama sürecini başlatan Türkiye'nin, müzakere sürecinin ilerlemesiyle, diğer mevzuatlarda olduğu gibi, Su ereve Direktifi'nin uyumlaştırılması ve uygulanması içinde detay çalışmalar yapması gerektiği vurgulanmıştır. Ancak sınıraşan sular ve bu erevde taraf olmadığı uluslararası sözleşmelerle ilgili hükümlerinden dolayı bu direktifin, müzakere sürecinde Türkiye'yi zorlayacağı belirtilmiştir.

Chubarenko (2008), Rusya'da ki su yönetimi sistemine genel bir bakış sunduğu çalışmasında, bölgesel düzeyde su kullanımı ve su kaynaklarının sınır ötesi kullanımına değinmiş, bir yerleşim bölgesi olan Kaliningrad Bölgesi örneğini vermiştir. Su tüketimi ile ilgili bazı temel istatistikler, su kullanımının bedeli ve yerel su idaresinin sorumlulukları hakkında bilgiler ile sınır ötesi konuların yerel belediyeler düzeyine indirgenmesi hakkında temel oluşturulmuştur.

Hızal, Serengil ve Özcan (2008), Uluslararası havza amenajmanı projelerinde, geliştirilen çoğu yöntem ve yaklaşımın Türkiye koşullarına uyarlanmasının mümkün olduğunu, ancak üç konuda darboğazın yaşandığını belirtmişlerdir. Bunların ilki havzalarımızdaki orman varlığının azlığı ve bunun sonucunda ortaya çıkan çevresel ve ekolojik olumsuzluklar, ikincisi içinde bulunduğumuz coğrafyayı temsil edecek uzun dönemli araştırma sonuçlarına yani veriye sahip bulunmayışımız ve son olarak da havza planlama konusunda yetişmiş teknik eleman sayısının azlığı nedeniyle projelerde görölen ciddi teknik eksikliklerdir. Havza geliştirme amaçlı olarak yapılmış veya yapılmakta olan projelerde eksikliği görölen konuların ortaya konulması ve değerlendirilmesi bu bildirin temel amacı olmuştur. Ayrıca, Türkiye genelinde yaşanmakta olan su sorunuyla ilişkili olarak havza planlama metodolojisine bakılarak, konu ana hatlarıyla irdelenmiştir.

Tüzün (2010) yaptığı çalışmada, havza planlarının tanımlanması ve havza planlama ve yönetimine ilişkin yöntem önerisi geliştirilmeyi amaçlamıştır. Kavramsal açıklamaların, uluslararası yaklaşımların ve örneklerin irdelenmesi sonucu elde ettiği bulguları Meriç-Ergene Havzası örneğinde değerlendirmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, arazi kullanım kriterlerinin

belirlenmesinde ve planlamanın yönetiminde bir çerçeve sunmak üzere yöntem önerisinde bulunmuştur.

Bach, H., Clausen, T.J., Dang, T.T., Emerton, L., Facon, T., Hofer, T., Lazaruz, K., Muziol, C., Noble, A., Schill, P., Sisouvanh, A., Wensley, C. and Whiting, L. (2011), Himalaya dağlarından doğan ve altı ülke Çin, Birmanya, Laos, Tayland, Kamboçya ve Vietnam'dan geçen Mekong Nehri'nin havza vizyonunu, ekonomik ve sosyal açıdan çevreye duyarlılığını irdelemiştir. Komşu ülkelerin karşılıklı yararı ve halkın refahı için, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi ve geliştirilmesini teşvik etmek ve koordine etmekle görevli Mekong Nehri Komisyonu'nu faaliyetleri değerlendirilmiştir. Başarının temelinde, havza çapında ve sınır ötesinde sorunların dikkate alınarak nehir havzasının yönetilmesi olmuştur. Bununla birlikte, nehir havzalarında ki en küçük hidrolojik birimlerin dahi, havza katılımında yer almaları havza ölçeğinde başarı için bir ön koşul olduğu fark edilmiştir.

Bahadır (2011) çalışmasında, Türkiye'nin Akdeniz ile Ege coğrafi bölgeleri arasında yer alan, yarı kurak sahalardan ve önemli tuzlu sulak alanlarından biri olan Acıgöl Havzası'nın, sürdürülebilir kullanımını ve yönetimini incelemiştir. Havzanın öncelikli olarak bütün doğal ortam özellikleri incelenmiş ve konumsal sorgulamaları yapılmıştır. Coğrafi bilgi sistemi kullanılarak, haritaların ve rakamsal sorgulamaların yapılmasında uzaktan algılama ile Acıgöl Havzası'nın doğal ortam kullanım değişimleri belirlenmiştir. İstatistiksel yöntemler ile de havzadaki sayısal bulguların gelecek eğilimleri ve sorgulamaları gerçekleştirilmiştir.

Öztürk (2011) çalışmasında, Devrekâni Çayı Havzası'nda suyun hayat verdiği doğa ve insanların beşeri faaliyetlerini kapsayan tüm bileşenleri ele alarak, ilgili kamu kurumları ve özel sektörün katılımlarını ve tutumlarını değerlendirmiştir. Havzanın güçlü ve zayıf yönlerini, tehdit ve fırsatları (SWOT analizi) değerlendirmiş ve R'WOT (Ranking+SWOT) analizi ile önceliklendirmiştir. Analiz sonucuna göre; her iki sektörde, havza alanı için yapımı planlanan hidroelektrik santrallerin (HES), var olan doğal kaynak değerlerini olumsuz etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Yavuz (2011), havza sorunlarını gidermek için profesyonel araştırmacılar ve toplumların, yeteneklerini nasıl birleştirecekleri ve ortak yönetim amaçlarını gerçekleştirmek için ortaklık halinde nasıl çalışacaklarını araştırmıştır. Katılımın bir yönetim stratejisi olarak oynadığı rolü inceleyen bu çalışmanın amacı; planlama yaklaşımlarında ekonomik değer ve çevresel değer arasındaki optimal noktayı bulabilen seçenekleri destekleyen, havza paydaşları arasındaki ihtilafları en aza indirgeyen, plancıya karar verme kolaylığı sunan, halkın yönetim

konularını daha geniş kapsamlı olarak anlaması yolu ile daha etkili ve yapıcı katkıda bulunmasını öngören katılımcılığa/dengeli temsile dayalı, dolayısı ile uygulanabilir bir havza yönetim yaklaşımının geliştirilmesi olmuştur.

Albayrak (2012), İstanbul'un su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde nasıl yönetileceğine ilişkin genel anlamda cevaplar arayan çalışmasında; Ömerli Havzası'ndaki kentsel alanlar ve ekosistem servisleri arasındaki ilişkileri rasyonel yöntemlerle analiz ederek ve yönetim planının mekânsal içeriğine vurgu yaparak, ekosistem servislerine dayalı havza yönetimi ana çerçevesini tanımlamıştır.

Karadağ ve Barış (2012) yaptıkları araştırmaları sonucunda, Isparta ilinde Kovada Gölü Alt Havzasında bir "Havza Yönetim Planı" ve bu yönetim planına ilişkin bir "Yönetim Yapısı" geliştirmişlerdir. Havza yönetim planı; ideal hedeflerin oluşturulması, faaliyet hedeflerinin belirlenmesi, faaliyetleri sınırlayıcı ve engelleyici unsurların değerlendirilmesi, faaliyet planı oluşturulması ve planın değerlendirilmesi aşamalarından oluşmaktadır. Yönetim yapısı ise, havzadaki tüm katılımcıların yer aldığı ve sorumluluk sahibi olduğu, havza kurulları temelinde geliştirilmiştir. Havza yönetim planının Türkiye'de uygulanabilirliği değerlendirildiğinde, Türkiye'deki mevcut su kaynakları yönetiminin böyle bir uygulama için yetersiz olduğu, hatta yönetime ilişkin yeni sorunlara sebep olabileceği görülmüştür. Bu nedenle araştırmada havza yönetim planının, Türkiye'de uygulanabilirliğine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Liefferink, Wiering ve Uitenboogaart (2012), Avrupa Birliği'nin önemli direktiflerinden olan Su Çerçeve Direktifi'nin uygulanmasına ilişkin iki hususu ele aldıkları çalışmalarında; ilki Danimarka, Hollanda ve Fransa olmak üzere üç üye devletin bu iddialı direktifle nasıl uyum sağlayacaklarını, ikincisi ise tartışılan bu direktife verilen ulusal tepkilerle nasıl başa çıkıp çıkamayacaklarını sorgulamışlardır. Danimarka, Hollanda ve Fransa, adil bir çeşitlilik derecesini temsil ettikleri için seçilmiştir. Danimarka uygulama sürecine yüksek hırslarla ve görece biçimsel bir yaklaşımla başlarken, Hollanda en başından itibaren daha pragmatik bir seyir izlemeyi tercih etmiştir. Fransa ise direktifin yürürlüğe girmesinden önce hâlihazırda olgun bir nehir havzası yönetim sistemine sahiptir. Makalede, mevcut uygulama teorilerine kıyasla, çok aktörlü, çok düzeyli ve çok sektörlü bir dünyada, çağdaş bu direktifin üretmekte olduğu uygulama süreçleri ve yapılandırmanın farklılaştırılmış bir yolu sunulmuştur.

Benson, Fritsch, Cook ve Schmid (2014), İngiltere ve Galler'deki WFD nehir havzası planlamasında süreç, topluluk, çıktı ve sonuçla ilgili göstergeler kullanarak katılım değerlendirmesi yapmışlardır. Araştırmada, havza bölgelerinin vaka analizleri, uzun zamansal

ölçekte kapsamlı nicel ve nitel veri toplama yoluyla gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, nehir havzası yönetiminin ilk aşamasının yasal gereklilikleri büyük ölçüde karşılmasına karşın, katılımcı su yönetimin gerçek başarısının karışık olduğunu göstermiştir. Bu temelde, AB ve ulusal su politikası ile gelecekteki nehir havzası planlamalarında, katılımın nasıl artırılması gerektiği hususunda önerilerde bulunmuşlardır.

Fernández (2016), “Avrupa Parlamentosu Vatandaş Hakları ve Anayasal İşler Politika Dairesi” tarafından görevlendirilip ve denetletildiği, Tagus ve Ebro Nehri Havzası İspanya tarafındaki İspanyol halkından gelen dilekçelerle ilgili konuları analiz etmiş ve İspanya'daki su sıkıntısını çözmek için iki ana çözüm önerisi sunmuştur. Bunlar su transferi veya tuzdan arındırma olmuştur. Şimdiye kadar en yaygın kullanılan yaklaşım ise hem Tagus hem de Ebro nehirleri için önerilen su transferidir. İspanya'da su ile ilgili meselelerin çözümünde, çoğu zaman siyasi veya sosyal boyuttan ziyade, bölgesel önem daha çok öne çıkmıştır. Bu çalışmada da, geçerli Avrupa Birliği mevzuatı göz önünde bulundurularak İspanya'daki nehir havzaları yönetimi ile ilgili sorunlar ve bu sorunların çözümlerine yönelik aydınlatıcı öneriler yapılmıştır.

Danacıoğlu (2017), Balıkesir'in güneyindeki Ömer Dağı'ndan doğan Bakırçay Havzası ölçeğinde, doğal ve beşeri risk unsurlarının karakterizasyonunu gerçekleştirip, havza yönetimi sürecinde ihtiyaç duyulan veri-bilgi dönüşümüne yönelik model oluşturmuştur. Literatür taraması ve saha çalışmaları sonucunda nüfus değişiminin, meteorolojik kuraklığın, arazi kullanımı ve örtü değişiminin, yangın ve toprak kaybının havzada ekolojik risk oluşturma potansiyeline sahip unsurlar olduğunu belirlemiştir.

Erol ve Karadeniz (2018), Eğirdir Gölü havzası morfometrik parametrelerini Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) yardımıyla, sayısal yükseklik modeli verileri kullanılarak elde etmişlerdir. Havza alanı, havzanın çevre uzunluğu, dere sırası, dere sayısı, dere uzunluğu, form ve şekil faktörü, dairesellik oranı, uzama oranı, kompaktlık katsayısı, drenaj yoğunluğu, dere sıklığı, çatallanma oranı, drenaj tekstürü ve infiltrasyon değerini belirlemiştir. Elde edilen bu değerler, havza hidrolojisi bakımından analiz edilmiştir.

Reis ve Dindaroğlu (2018), Bertiz Çayı havzasında dere akımları üzerinde etkili olan bazı fizyografik, toprak ve hidrolojik özellikleri ile farklı arazi kullanımları arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlamışlardır. Kahramanmaraş ili sınırları içerisinde yer alan Bertiz Çayı havzasında, alanının fizyografik karakteristikleri (eğim, baki, yükselti), bazı toprak özellikleri (tekstür, pH, hacim ağırlığı, su tutma kapasitesi, tane yoğunluğu, permeabilite, kolloid-nem ekivalanı, dispersiyon oranı ve boşluk hacmi) ve bazı hidrolojik özellikleri (form katsayısı,

dairesellik oranı, uzunlaşma oranı, dere sıklığı, drenaj yoğunluğu ve hipsometrik eğri) ortaya konulmuştur. Sonuç olarak akarsuların aşındırma güç ve kabiliyetlerinin oldukça fazla olması nedeniyle, mevcut bozuk ormanların rehabilite edilmesi, optimal arazi kullanım planlarının hazırlanması ve yanlış arazi kullanımlarına izin verilmemesi önerilmiştir.

1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Söz konusu bu araştırma çalışmasında, gerek coğrafi konumu gerekse stratejik konumu gereği önemli bir coğrafyada yer alan Türkiye'nin, endüstriyel ve tarımsal potansiyeli yüksek Trakya Bölgesi'nde bir akarsu havzası ele alınmıştır. Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesinde, yoğun bir yerleşim yeri olan Değirmenaltı mahallesinin içinden geçerek denize ulaşan Kayı Deresi'nin havza morfolojik özelliklerinin belirlenmesi ile yakın gelecekte can ve mal güvenliğini ilgilendiren altyapı yatırımları için veri sağlaması amaçlanmıştır. Havzada meydana gelecek yıllık su verimi ve sağanak yağışların dere yatağında oluşturacağı farklı tekerrür sürelerine ait taşkın debileri hesaplanmış ve taşkın hidrografları çizilmiştir.

2. MATERYAL ve METOT

2.1. Materyal

Araştırma sahası havzası Türkiye'nin Trakya Bölgesi'nde 27°30'-27°35' doğu boylamları ile 41°00'-41°05' kuzey enlemleri arasında yer alan Kayı deresi havzasıdır.

Oldukça genç bir jeolojik yapıya sahip havza, 49,53 km² büyüklüğe sahip, az eğimli bir topoğrafik sahadır. Toprakları genel olarak kil içeren ve çimentolaşmış greylerden oluşmaktadır. İşlemeli kuru tarımın yaygın yapıldığı havzanın bir kısmı doğal mera olarak kullanılmaktadır (Boyras ve Sarı, 2012).

Havza Marmara Denizi kıyı şeridi boyunca görülen Akdeniz iklimi etkisi altındadır. Kışları serin ve yağışlı, yazları kurak ve sıcak geçmektedir. Yağışın tamamına yakını yağmur şeklinde olup, çok yıllık ortalamalara göre kar yağışlı gün sayısı 5-6 ve karla örtülü gün sayısı iki haftayı geçmemektedir. İlk don Kasım ayının ikinci haftasında, son don ise Mart ayının son haftasında görülmektedir (Moray ve İstanbulluoğlu, 2022).

Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesine ait çok yıllık (1950-2020) aylık ortalama sıcaklık, nem, rüzgar hızı ve yönü, yağış ve buharlaşma miktarı verileri Çizelge 2.1.'de verilmiştir (DMİ, 2021).

Çizelge 2.1. Tekirdağ Süleymanpaşa Meteoroloji Rasat İstasyonu'na ait çok yıllık ortalama bazı iklim verileri.

Aylar	Ortalama Sıcaklık (°C)	Ortalama Nem (%)	Rüzgâr Hızı (m/s)	Rüzgâr Yönü	Yağış Miktarı (mm)	Buharlaşma Miktarı (mm)
Ocak	4,7	82,7	3,1	N	68,8	25,3
Şubat	5,4	80,7	3,0	S	54,1	17,8
Mart	7,3	79,7	2,9	N	54,4	29,7
Nisan	11,8	77,0	2,3	S	40,9	69,1
Mayıs	16,8	76,4	2,2	E	36,7	119,4
Haziran	21,3	72,4	2,3	E	37,9	148,2
Temmuz	23,8	68,8	2,7	E	22,8	187,0
Ağustos	23,8	69,3	2,9	E	13,3	178,5
Eylül	20,0	73,2	2,7	E	33,6	116,5
Ekim	15,4	78,4	2,8	N	62,4	68,2
Kasım	11,0	82,1	2,7	N	75,4	20,6
Aralık	7,1	82,8	3,0	N	81,5	10,8
Yıllık	14,0	77,0	2,7	N	581,8	987,3

Araştırma sahası yakınında yer alan Devlet Meteoroloji İşleri (DMİ) Tekirdağ ili Süleymanpaşa Şube Müdürlüğü rasat istasyonu verilerine göre, çok yıllık toplam yağış ortalaması 586,7 mm ve sıcaklık yıllık ortalaması 14,0 °C'dir.

2.2. Metot

Araştırmada, Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesinde yer alan Kayı Deresi'nin öncelikle havza morfolojik karakteristikleri; havza biçim katsayısı, havza biçim faktörü, havza görünüm oranı, havza biçim indisi, havza Gravelius ve Schumm katsayıları, havza eşdeğer dikdörtgen boyutları, havza eğim indisi, havza dairesellik oranı, havza ortalama eğimi, ana akarsu kolu eğimi, alan-yükseklik dağılımı eğrisi, havza ortalama (medyan), maksimum ve minimum yükseklikleri, havza nispi röliyefi, vadi maksimum yan eğimi, havza yöneyi, havza akarsu ve drenaj yoğunluğu, havza akarsu derecesi ve havza dallanma (bifürkasyon) oranı belirlenmiştir. Akabinde havzadan meydana gelecek yıllık su verimi ve sağanak yağışların dere yatağında oluşturacağı farklı tekerrür sürelerine ait taşkın debileri hesaplanmış ve taşkın hidrografları çizilmiştir. Havza karakteristiklerinin belirlenmesinde kullanılan eşitlikler aşağıda verilmiştir (Tülücü, 1996; İstanbulluoğlu, 2015).

$$\text{- Biçim katsayısı;} \quad B = \frac{L^2}{A} \quad (2.1)$$

$$\text{- Biçim faktörü;} \quad m = \frac{A}{G*L} \quad (2.2)$$

$$\text{- Biçim görünüm oranı;} \quad a = \frac{G}{L} \quad (2.3)$$

$$\text{- Biçim indisi;} \quad m * a = \frac{A}{L^2} \quad (2.4)$$

$$\text{- Sıkışıklık (Gravelius) katsayısı;} \quad K = \frac{P}{\Ç} \quad K = 0,28 \frac{P}{\sqrt{A}} \quad (2.5)$$

$$\text{- Schumm katsayısı;} \quad S = \frac{R}{L} \quad (2.6)$$

Burada; A, havza alanı (km²); L, akarsu ana kolu uzunluğu (km); P, havza çevresi (km); Ç, havza ile aynı alana sahip daire çevresi (km); R, havza ile aynı alana sahip daire çapı (km) ve G, havzanın en büyük genişliği (km).

- Havza eşdeğer dikdörtgen boyutları;

$$L_a = \frac{K\sqrt{A}}{1,12} \left[1 + \sqrt{1 - \left(\frac{1,12}{K} \right)^2} \right] \quad (2.7)$$

$$L_b = \frac{K\sqrt{A}}{1,12} \left[1 - \sqrt{1 - \left(\frac{1,12}{K} \right)^2} \right] \quad (2.8)$$

- Havza eğim indeksi;

$$I_p = (1 / L_a) * \sum_{i=1}^n x_i \sqrt{\frac{a_i - a_{i-1}}{x_i}} \quad (2.9)$$

Burada; a_i , eş yükselti yükseklikleri (m) ve x_i , eş yükselti eğrileri arasındaki uzaklık (m).

- Havza dairesellik oranı, $Do = \frac{A}{A\check{c}}$ (3.0)

Burada; A, havza alanı (km²) ve A \check{c} , havza ile aynı çevre uzunluğuna sahip daire alanı (km²).

- Havza ortalama eğimi, $S = \frac{d * \sum M}{A} * 100$ (3.1)

Burada; d, iki eş yükselti eğrisi arasındaki kot farkı (m); M, havza sınırı içerisinde kalan eş yükselti eğrilerinin toplam uzunlukları (m) ve A, havza alanı (m²).

- Havza ortalama (median) yüksekliği $H_m = 0,435 * \frac{H_p - H_o}{\log H_p - \log H_o}$ (3.2)

Burada; H_o, havza çıkış noktasındaki yükseklik (m) ve H_p, havza su ayırım çizgisi üzerindeki en büyük yüksekliktir.

- Havza drenaj yoğunluğu; $D_d = \frac{\sum L_u}{A}$ (3.3)

Burada; L_u, akarsu kolları toplam uzunluğu (m) ve A, havza alanı (m²).

- Havza dallanma (bifürkasyon) oranı, belli derecedeki akarsu sayılarının bir üst derecedeki akarsu sayılarına oranıdır. Burada; N_u, u dereceli akarsuların sayısı ve N_{u+1}, u+1 dereceli akarsuların sayısıdır.

$$R_b = \frac{N_u}{N_{u+1}} \quad (3.4)$$

$$\text{Regresyon katsayısı; } b = \frac{\sum(u) (\log Nu)}{\sum u^2} \quad (3.5)$$

$$\sum(u) (\log Nu) = \sum(u) (\log Nu) - \frac{(\sum u)(\sum \log Nu)}{n} \quad (3.6)$$

$$\sum u^2 = \sum u^2 - [(\sum u)^2 / n] \quad (3.7)$$

Kayı deresi havzasının tüm bu hidromorfometrik özelliklerini ortaya koymak ve havza karakteristiklerinin çıkarılması amacıyla 1/25.000 ölçekli sayısal topografya haritaları, 10 m çözünürlüklü DEM (Digital Elevation Model) kullanılmıştır. Altlık olarak kullanılacak olan topografya ve jeoloji haritalarının geometrik düzeltmeleri yapılmış ve sayısallaştırma işlemi ve analizler CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) ortamında yapılmıştır. Uydu görüntüsü olarak 174-35 Path-Row indeksine sahip çekilmiş Landsat 8 OLI görüntüsü web ortamından indirilerek veri olarak kullanılmıştır. Ayrıca QGIS yazılımında kullanılarak 2 boyutlu modelleme yapılmıştır.

Havza su veriminin hesaplanmasında L. Turc yöntemi kullanılmıştır. Yöntem bir havzadan oluşacak ortalama yüzey akış kayıplarının belirlenmesinde yaygın kullanılan bir yöntemdir (Chow, V.T., Maidment, D.R. and Mays, L.W., 1988). Dünyanın farklı iklim koşullarında yer alan 254 havza üzerinde yaptığı gözlemlerine dayanarak aşağıdaki yüzey akış eşitliğini geliştirmiştir.

$$h = P - E \quad (3.8)$$

Burada; h, havzadan oluşan yüzey akış miktarı veya yüksekliği, (mm); P, havzaya düşen yıllık ortalama yağış miktarı, (mm) ve E, havzadan oluşan yıllık ortalama gerçek evapotranspirasyon miktarı, (mm)'dir. Gerçek evapotranspirasyon miktarının belirlenmesi aşağıdaki eşitlikle hesaplanır.

$$E = \frac{P}{\sqrt{0,9 + \frac{P^2}{L^2}}} \quad L = 300 + 25 t + 0,05 t^3 \quad (3.9)$$

Yine; L, parametre ve t, havzaya ait yıllık ortalama sıcaklık, °C'dır. Bu değer, havza içinde inşa edilecek tesis ile rasat istasyonu arasındaki enlem ve yükseklik farkları dikkate alınarak düzeltilmiş değerdir. Elde edilen yüzey akış miktarı, havza alanı ile çarpılarak havza su verimi hesaplanmıştır.

$$V = h * A * 10^3 \quad (4.0)$$

Burada; V, havza su verimi, (m³/yıl) ve A, havza alanı, (km²)'dir. Yöntemde yer alan ortalama yağışın, hassas bir şekilde belirlenmesi önemli olduğundan, havzayı en iyi temsil eden Tekirdağ Süleymanpaşa Meteoroloji Rasat İstasyonu verileri kullanılmıştır. Ayrıca farklı olasılıklar için beklenen yağış miktarlarının standart sapma değerleri de hesaplanmıştır.

Tezde Kayı Deresi taşkın debisinin hesaplanmasında, Türkiye'de Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından kullanılan Sentetik Boyutsuz Birim Hidrograf yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, Amerika Birleşik Devletleri Soil Conservation Service (SCS) tarafından geliştirilmiştir (İstanbuluoğlu, 2015).

Bu yöntem ile sentetik birim hidrografın çiziminde boyutsuz birim hidrograftan yararlanılmıştır. Boyutsuz birim hidrograf, bir taşkın hidrografının belli zamanlardaki debilerinin en büyük debiye, bunların zamanlarının da en büyük debinin meydana gelme zamanına bölünerek, Q/Q_P değerleri ordinatta ve T/T_P değerleri de apsiste işaretlenerek elde edilen birimsiz bir hidrograftır. Yöntemde iki saat süreli yağış fazlasına ait taşkın piki aşağıdaki eşitlik ile hesaplanmıştır.

$$Q_P = A * ha * q_p * 10^{-3} \quad (4.1)$$

Burada; Q_P, iki saat süreli yağış fazlasına ait taşkın pik debisi, (m³/s); A, havza alanı, (km²) ve ha, havzadan oluşan yüzey akış yüksekliği, (mm)'dir. Yüzey akış yüksekliği daha önce ifade edildiği üzere, havzanın toprak, arazi kullanma, bitki örtüsü, ekim şekli ve toprak koruma önlemlerinin dikkate alınarak belirlendiği yüzey akış eğri numarası sonucu bulunur. q_p ise, iki saat süren ve havza üzerinde 1 mm'lik akış meydana getireceği kabul edilen bir yağış fazlasından sonra, taşkın debisinin en yüksek değerine ulaştığı anda alanın her bir kilometre karesinden gelecek debi (L/s km² mm)'dir.

Yöntemde ilk önce havzanın ana akarsu kolu, uzunluğu boyunca genel olarak on eşit kısma ayrılarak her bir kısmın eğiminin bulunmasından sonra ana akarsu kolunun harmonik eğimi aşağıdaki eşitlikle bulunmuştur.

$$S = \left(\frac{P}{\sum \frac{1}{\sqrt{S_i}}} \right)^2 \quad (4.2)$$

Burada; S, ana akarsu yolunun harmonik eğimi; P, ana akarsu yolunun ayrılan kısım sayısı ve Si, ana akarsu yolunun her bir kısmının eğimidir.

Daha sonra $\frac{L \cdot L_c}{\sqrt{S}}$ değeri hesaplanmıştır. Burada; L, havza ana akarsu yolunun uzunluğu, (km); Lc, havza şekilsel ağırlık merkezinin ana akarsu yolu üzerindeki izdüşümü ile ana akarsu yolunun havzayı terk ettiği nokta arasındaki uzaklık, (km)'dir. Birim taşkın pik debisi q_p , aşağıdaki eşitlik yardımıyla hesaplanmıştır.

$$q_p = \frac{414}{A^{0,225} \cdot E^{0,16}} \quad (4.3)$$

Burada; q_p , iki saat süreli yağış fazlasına ait birim taşkın pik debisi, (L/s km² mm); A, havza alanı, (km²) ve $E = \frac{L \cdot L_c}{\sqrt{S}}$ değerine eşit bir katsayıdır. Taşkınlardan meydana gelen toplam su hacmi ise, (m³); $V = A \cdot h_a \cdot 10^3$ eşitliğinden hesaplanmıştır.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

3.1. Havza topoğrafik karakteristikleri

Bir akarsu havzasına ait topoğrafik karakteristikler, o havzanın yağış-akış ilişkilerini belirlemede önemli unsurlardır. Havza alanı, şekli ve eğimi gibi karakteristikler havza su verimini, toplanma zamanını, taşkın piklerini ve hidrograf sürelerini doğrudan etkilemektedir. Havza akarsu uzunluğu ve dallanma oranı bir havzada inşa edilecek tüm yapı ve tesislerin boyutlandırılmasında gerekli verilerin temininde kullanılan karakteristiklerdir. Elde edilmelerindeki güvenilirlik önem arz etmektedir. Bu çalışmada tüm havza karakteristikleri uydu görüntüleri eşliğinde QGIS.324.4 bilgisayar programı kullanılarak sağlanmıştır.

3.1.1. Havza alanı

Havza alanı yağış alanının büyüklüğü olup, havzadan oluşacak su verimi, toplanma süresi ve pike erişme süresi ile doğru orantılıdır. Kayı deresi havzası, çıkışı Marmara Denizi'ne ulaşan 49,53 km² alana (A) sahip bulunmaktadır (Şekil 3.1).

3.1.2. Havza çevresi

Havza çevresi, havza çıkış noktasından başlayarak komşu havzalarla sınır oluşturan uzunluktur. Kayı deresi havzasının ölçülen çevre uzunluğu (P) 45,2 km'dir.

3.1.3. Havza şekli

Akarsu havzaları farklı şekillerde olabilmektedir. Buda havza su verimi aynı olsa bile yüzey akışın toplanma zamanı ve pike erişme süresini farklı kılmaktadır. Değişik veriler kullanılarak havza şekli hesaplanabilmektedir. Bunlar biçim katsayısı, biçim faktörü, biçim indeksi, biçim görünüm oranı olabildiği gibi sıkışıklık ve Schumm katsayıları da olabilmektedir.

- Biçim katsayısı;

$$B = \frac{L^2}{A} \quad B = \frac{15.1^2}{49,53} = 4,60 \quad (2.1)$$

- Biçim faktörü;

$$m = \frac{A}{G \cdot L} \quad m = \frac{49,53}{7,1 \cdot 15,1} = 0,46 \quad (2.2)$$

- Biçim görünüm oranı;

$$a = \frac{G}{L} \quad a = \frac{7,1}{15,1} = 0,47 \quad (2.3)$$

- Biçim indeksi;

$$m \cdot a = \frac{A}{L^2} \quad m \cdot a = \frac{49,53}{15,1^2} = 0,22 \quad (2.4)$$

- Sıkışıklık (Gravelius) katsayısı;

$$K = \frac{P}{\bar{C}} \quad K = \frac{45,2}{24,9} = 1,81 \quad (2.5.1)$$

$$K = 0,28 \frac{P}{\sqrt{A}} \quad K = 0,28 \frac{45,2}{\sqrt{49,53}} = 1,80 \quad (2.5.2)$$

- Schumm katsayısı;

$$S = \frac{R}{L} \quad S = \frac{7,94}{15,1} = 0,53 \quad (2.6)$$

3.1.4. Havza eşdeğer dikdörtgen boyutları

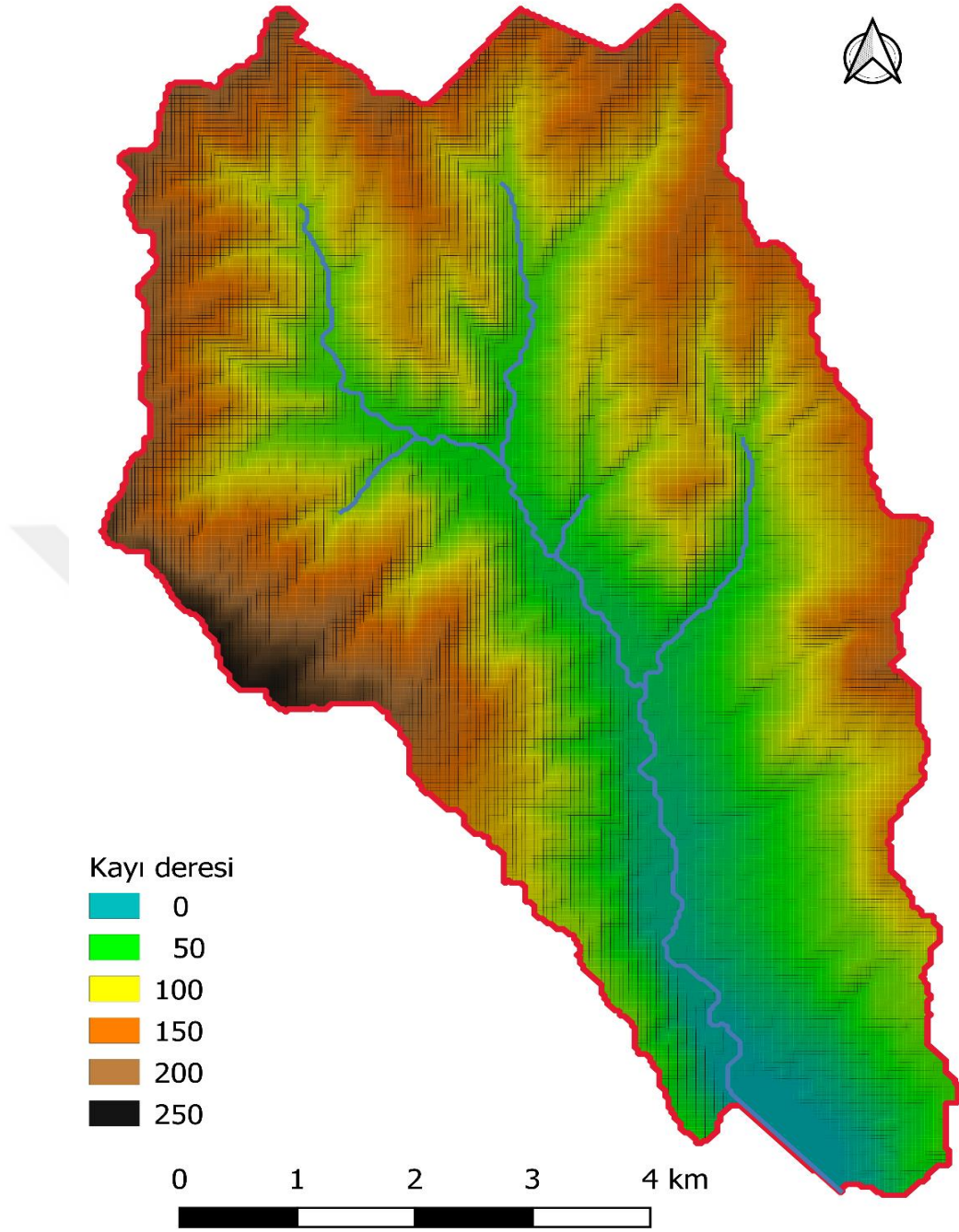
Havza eşdeğer dikdörtgen boyutları, havza ile alanı ve çevre uzunluğu aynı olan bir dikdörtgenin kenar uzunluklarıdır (Çizelge 3.1; Şekil 3.2). Bu dikdörtgenin kenar uzunlukları aşağıdaki gibidir.

$$L_a = \frac{K\sqrt{A}}{1,12} \left[1 + \sqrt{1 - \left(\frac{1,12}{K} \right)^2} \right] \quad (2.7)$$

$$L_a = \frac{1,80 \sqrt{49,53}}{1,12} \left[1 + \sqrt{1 - \left(\frac{1,12}{1,80} \right)^2} \right] = 20,17 \text{ km}$$

$$L_b = \frac{K\sqrt{A}}{1,12} \left[1 - \sqrt{1 - \left(\frac{1,12}{K} \right)^2} \right] \quad (2.8)$$

$$L_b = \frac{1,80 \sqrt{49,53}}{1,12} \left[1 - \sqrt{1 - \left(\frac{1,12}{1,80} \right)^2} \right] = 2,45 \text{ km}$$

Şekil 3.1. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı Deresi havzası

Çizelge 3.1. Havza eş yükselti eğrileri arasında kalan alan ve dağılım oranları

Yükseklik (m)	Alan (km ²)	Eklenik alan (km ²)	Oran (%)	Eklenik oran (%)	Xi
0 – 10	0,611	0,611	1,23	1,23	0,25
10 – 20	1,230	1,841	2,48	3,71	0,50
20 – 30	1,602	3,443	3,23	6,94	0,65
30 – 40	1,905	5,348	3,85	10,79	0,78
40 – 50	2,069	7,417	4,18	14,97	0,84
50 – 60	2,414	9,831	4,87	19,84	0,98
60 – 70	2,755	12,586	5,57	25,40	1,12
70 – 80	2,946	15,532	5,95	31,35	1,20
80 – 90	3,317	18,849	6,70	38,05	1,35
90 – 100	3,354	22,203	6,77	44,82	1,37
100 – 110	3,490	25,693	7,05	51,87	1,42
110 – 120	3,600	29,293	7,27	59,14	1,47
120 – 130	3,623	32,916	7,31	66,45	1,47
130 – 140	3,166	36,082	6,39	72,84	1,29
140 – 150	2,998	39,080	6,05	78,89	1,22
150 – 160	2,488	41,568	5,02	83,91	1,01
160 – 170	2,167	43,735	4,38	88,29	0,88
170 – 180	1,769	45,504	3,57	91,86	0,72
180 – 190	1,212	46,716	2,45	94,31	0,49
190 – 200	0,882	47,598	1,78	96,09	0,36
200 – 210	0,533	48,131	1,08	97,17	0,22
210 – 220	0,393	48,524	0,79	97,96	0,16
220 – 230	0,505	49,029	1,02	98,98	0,21
230 – 240	0,245	49,274	0,50	99,48	0,10
240 – 250	0,256	49,530	0,52	100,00	0,11
Toplam	49,530		100,00		20,17

Şekil

3.2.

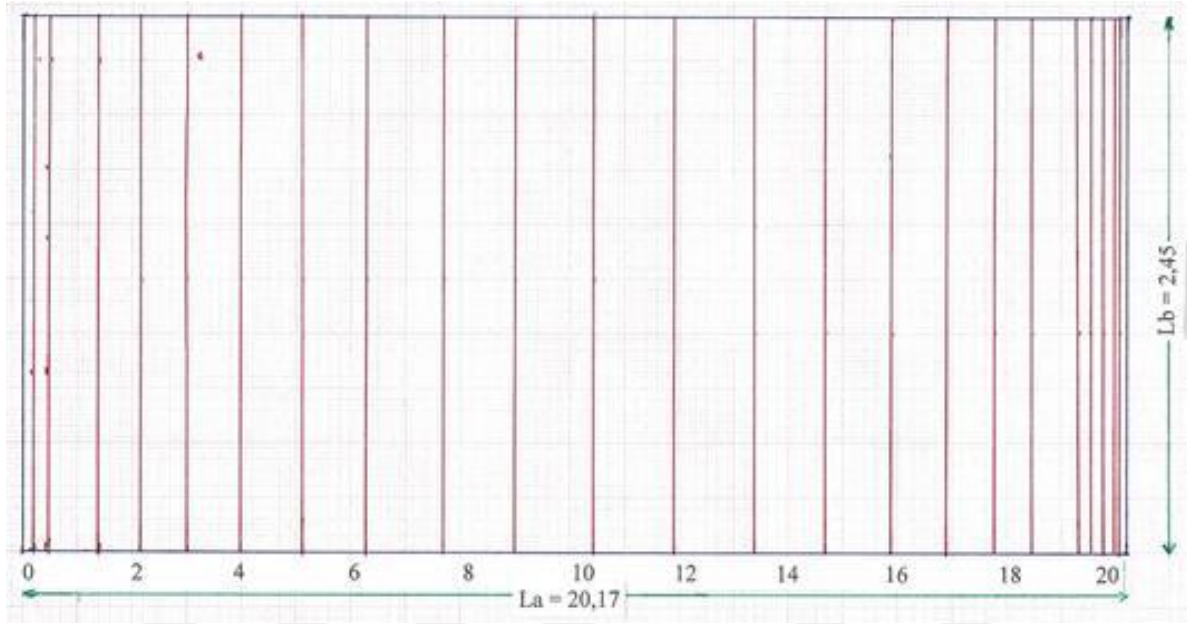
Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı Deresi havzası eş yükselti eğrileri

3.1.5. Havza eğim indeksi

Havza eğim indeksi, eşdeğer dikdörtgen ve hipsometrik eğri kavramlarından elde edilmekte olup aşağıdaki eşitlikten yararlanılarak bulunur (Şekil 3.3).

$$I_p = (1 / L_a) * \sum_{i=1}^n x_i \sqrt{\frac{a_i - a_{i-1}}{x_i}} \quad I_p = (1 / 20,17) * 67,078 = 3,35 \quad (2.9)$$

Burada; a_i , eş yükselti yükseklikleri ve x_i , eş yükselti eğrileri arasındaki uzaklıktır. Bu indeksin avantajı havzanın hipsometrik dağılımının topoğrafik harita üzerinde değil basit bir geometrik şekil üzerinde düşünülmüş olmasıdır.

Şekil 3.3. Havza dikdörtgen eşdeğerlerine göre eğim dilimleri

3.1.6. Havza dairesellik oranı

Havza dairesellik oranı, havza alanının havza çevresine eşit çevredeki dairenin alanına oranıdır.

$$D_o = \frac{A}{A_{\text{ç}}} \quad D_o = \frac{49,53}{162,33} = 0,31 \quad (3.0)$$

Burada; A , havza alanı ve $A_{\text{ç}}$, havza ile aynı çevre uzunluğuna sahip daire alanıdır.

Not: $P = 2 \pi r \rightarrow r = 7,19$
 $A = \pi r^2 \rightarrow A = 162,33 \text{ km}^2$

3.1.7. Havza ortalama eğimi

Havza ortalama eğimi, havza sınırları içerisinde kalan eş yükselti eğrilerinin toplam uzunluklarının, iki eş yükselti eğrisi arasındaki kot farkı ile çarpılıp, tüm havza alanına bölünmesidir (Çizelge 3.2).

$$S = \frac{d * \sum M}{A} * 100 \quad S = \frac{10 * 502.872}{49.530.000} * 100 = \% 10,2 \quad (3.1.1)$$

Burada; d, iki eş yükselti eğrisi arasındaki kot farkı; M, havza sınırı içerisinde kalan eş yükselti eğrilerinin toplam uzunlukları ve A, havza alanıdır.

Çizelge 3.2. Havza içerisinde kalan eş yükselti eğrileri uzunlukları

Yükseklik (m)	Havza sınırları içerisindeki eş yükselti eğrileri uzunluğu (m)
10	3.106
20	8.681
30	9.703
40	13.716
50	16.674
60	21.219
70	24.552
80	30.772
90	35.167
100	38.591
110	39.836
120	41.597
130	39.380
140	36.419
150	31.699
160	28.530
170	25.147
180	19.007
190	14.379
200	9.539
210	5.243
220	3.866
230	2.717
240	1.999
250	1.283
Toplam	502.872

3.1.8. Ana akarsu kolu uzunluğu

Debisi daha büyük veya boyu daha uzun veya kaynağı daha yüksekte olan akarsu kolunun, havzayı terk ettiği nokta itibariyle boyuna ana akarsu kolu uzunluğudur. Havzanın ölçülen ana akarsu kolu uzunluğu (L) 15,1 km'dir.

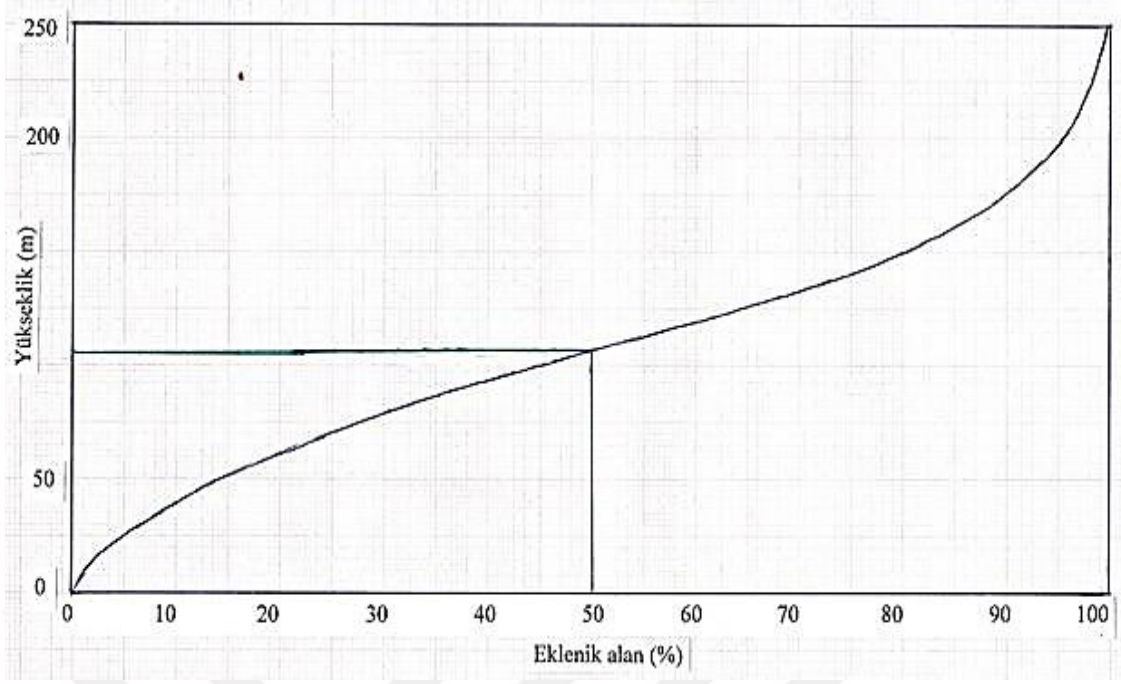
3.1.9. Ana akarsu kolu eğimi

Ana akarsu kolu eğimi, ana akarsu kolu ile eş yükselti eğrilerinin kesiştiği noktalarda su yolu uzunlukları yatay ekseninde (apsis ekseni), eş yükselti eğrileri ile kesiştiği noktalardaki arazi yükseklikleri düşey ekseninde (ordinat ekseni) işlenerek elde edilen eğrinin; % 10 ve % 85'lik noktalarında okunan değerlerin, ana akarsu koluna oranlanmasıyla elde edilmektedir.

$$S_a = \frac{e_{85} - e_{10}}{0,75 L} \quad S_a = \frac{95 - 8}{0,75 (12.900 - 1.600)} = 0,010 = \% 1,0 \quad (3.1.2)$$

3.1.10. Havza hipsometrik eğrisi

Havza hipsometrik eğrisi, bir alana ait yükseklik dağılımını göstermektedir. Hipsometrik eğriler belirlenirken; alan ve yükseklik, toplam alan ve toplam yüksekliğin bir işlevi olarak dikkate alındığı için hipsometrik eğri havzanın boyutundan ve yüksekliğinden ayrı olarak değerlendirilir (Tüysüz vd., 2006). Bundan dolayı farklı boyutta olan havzalar arasında hipsometrik eğriler aracılığıyla karşılaştırmalar yapılabilir. Hipsometrik eğri (dışbükey, içbükey "S" eğrisi biçiminde) havzanın erozyon oluşturma etkisini göstermektedir (Şekil 3.4).

Şekil 3.4. Havza alan yükseklik dağılım (hipsometrik) eğrisi

3.1.11. Havza ağırlık merkezinin ana akarsu kolu üzerindeki izdüşümünün havza çıkışına olan uzaklığı

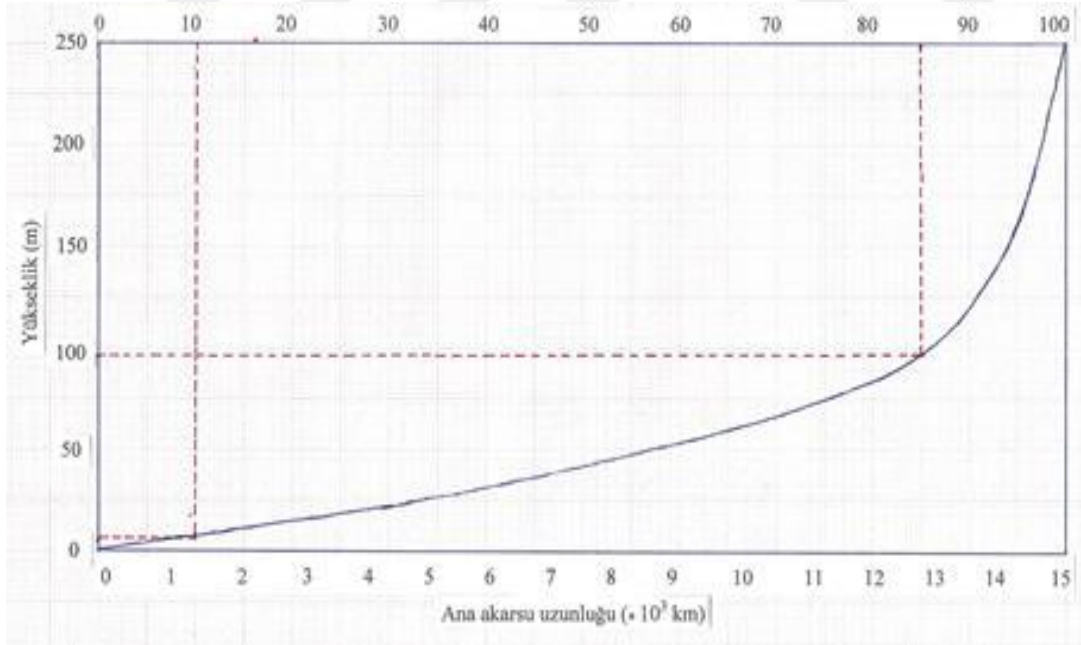
Havza alanı şekilsel ağırlık merkezinin, ana akarsu kolu üzerindeki izdüşümü ile ana akarsu kolunun havzayı terk ettiği nokta arasındaki mesafedir. Havzanın ölçülen (L_c) değeri 7,8 km'dir (Çizelge 3.3; Şekil 3.5).

Çizelge 3.3. Havza alanına ait ana akarsu uzunluğu dağılımı

Yükseklik (m)	Akarsu uzunluğu (m)	Eklenik akarsu uzunluğu (m)	Alan (km ²)
0 – 10	1.841	1.841	0,611
10 – 20	2.348	4.189	1,230
20 – 30	1.501	5.690	1,602
30 – 40	1.807	7.497	1,905
40 – 50	1.124	8.621	2,069
50 – 60	1.322	9.943	2,414
60 – 70	1.058	11.001	2,755
70 – 80	785	11.786	2,946

Çizelge 3.3. Havza alanına ait ana akarsu uzunluğu dağılımı (devamı)

80 – 90	1.033	12.819	3,317
90 – 100	235	13.054	3,354
100 – 110	299	13.353	3,490
110 – 120	208	13.561	3,600
120 – 130	409	13.970	3,623
130 – 140	165	14.135	3,166
140 – 150	114	14.249	2,998
150 – 160	195	14.444	2,488
160 – 170	162	14.606	2,167
170 – 180	127	14.733	1,769
180 – 190	113	14.846	1,212
190 – 200	56	14.902	0,882
200 – 210	105	15.007	0,533
210 – 220	71	15.078	0,393
220 – 230	19	15.097	0,505
230 – 240	2	15.099	0,256
240 – 250	1	15.100	0,245
Toplam	15.100		49,530

Şekil 3.5. Havza ana akarsu kolu eğrisi

3.1.12. Havza ortalama yüksekliği

Havza ortalama (median) yüksekliği, bir hipsometrik eğri üzerinde havza alanının % 50'sine karşılık gelen yüksekliktir. Ayrıca bir havzanın deniz seviyesinden ortalama yüksekliği aşağıdaki eşitlikle de hesaplanmakla birlikte, çok genel bir şekilde havzanın en yüksek ve en düşük noktalarının kotları toplamının ikiye bölünmesiyle de elde edilebilmektedir.

$$H_m = 0,435 * \frac{H_p - H_o}{\log H_p - \log H_o} \quad (3.2.1)$$

$$H_m = 0,435 * \frac{250 - 0}{\log 250 - \log 0} = 45,4$$

Burada; H_o , havza çıkış noktasındaki yükseklik ve H_p , havza su ayırım çizgisi üzerindeki en büyük yüksekliktir.

Diğer bir yükseklik hesaplaması ise havza eş yükselti eğrilerinin ana akarsu kolunu kestiği noktalara ait yükseklik değerleri kullanılarak yapılabilmektedir.

$$H_m = \frac{h_1 + h_2 + h_3 + h_4 + \dots}{n} = \frac{3.250}{25} = 130,0 \text{ m} \quad (3.2.2)$$

3.1.13. Havza maksimum ve minimum yüksekliği

Havzanın deniz seviyesine göre en yüksek ve en düşük noktaları olmaktadır. Havzanın ölçülen en yüksek noktası 250 m, en düşük noktası ise denize çıkış olan sıfır kotudur.

3.1.14. Havza röliyefi ve nispi röliyefi

Havza röliyefi, havzanın maksimum ve minimum yükseklikleri farkıdır. Nispi röliyef ise havzanın maksimum ve minimum yükseklik farkının, havza çevre uzunluğuna oranıdır.

$$r = h_{\max} - h_{\min} \quad r = 250 - 0 = 250 \quad (4.4)$$

$$r_n = \frac{h_{\max} - h_{\min}}{P} * 100 \quad r_n = \frac{250 - 0}{45.200} * 100 = 0,55 \quad (4.5)$$

3.1.15. Havza vadi maksimum yan eğimi

Havza vadi maksimum yan eğimi, eş yükselti eğrilerine dik olan en fazla eğimdir. Havzada ölçülen vadi maksimum yan eğimi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

$$I = \frac{H}{L} * 100 \qquad I = \frac{150}{3.100} * 100 = \% 4,84 \qquad (4.6)$$

Burada; H, dikey yükseklik ve L, sınırdan akarsu koluna kadar olan yatay uzunluktur.

3.1.16. Havza yöneyi

Havza yöneyi (aspect veya orientation), genel anlamda ana akarsu kolunun akım yönüdür. Havzanın maraz özelliğini göstermekte olup, rüzgâr yönü, şiddeti ve donma-çözülme ile yakın ilgilidir. Havzanın belirlenen yöneyi kuzeydoğu-güneybatı istikametindedir.

3.1.17. Havza akarsu yoğunluğu

Havza akarsu yoğunluğu (frekansı), havza içerisinde yıl boyunca kuruyanlarda dâhil olmak üzere yer alan tüm akarsu kolları sayısının havza alanına oranlanmasıdır (Çizelge 3.4; 3.5).

$$F_r = \frac{\sum N_u}{A} \qquad F_r = \frac{962}{49,53} = 19,4 \qquad (4.7)$$

Burada; Nu, akarsu kolları sayısı ve A, havza alanı (km²)dır.

Çizelge 3.4. Havza eş yükselti eğrilerinin ana akarsu kolunu kestiği noktalar

Eş yükselti eğrilerinin Ana akarsu kolunu kesme sayısı (n)	Eş yükselti eğrilerinin ana akarsu Kolunu kestiği noktalara ait yükseklik (h)
1	10
2	20
3	30
4	40
5	50
6	60
7	70
8	80

Çizelge 3.4. Havza eş yükselti eğrilerinin ana akarsu kolunu kestiği noktalar (devamı)

9	90
10	100
11	110
12	120
13	130
14	140
15	150
16	160
17	170
18	180
19	190
20	200
21	210
22	220
23	230
24	240
25	250
Toplam	3.250

Çizelge 3.5. Havza akarsu kolları derecesi, sayısı ve uzunlukları

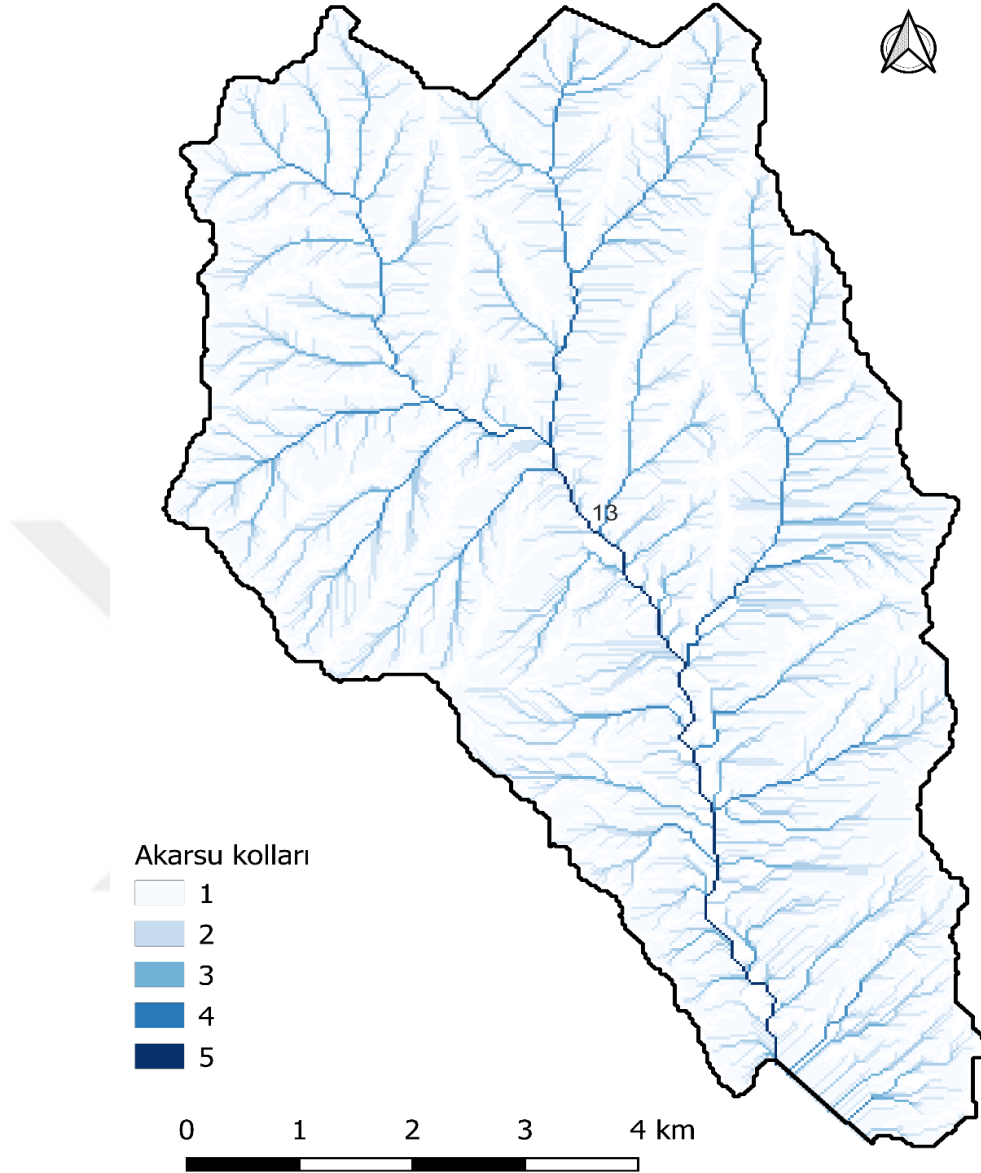
Akarsu derecesi Nu	Akarsu sayısı		Akarsu uzunluğu (km)
	Nu	Log Nu	Lu
1	523	2,7185	108,2
2	236	2,3729	50,4
3	147	2,1673	26,1
4	55	1,7404	8,2
5	1	0,0000	7,4
15	962	8,9991	200,3

3.1.18. Havza drenaj yoğunluğu

Havza drenaj yoğunluğu, havza içerisindeki akarsu kolları toplam uzunluğunun (bütün kollar dâhil) havza alanına oranıdır. Drenaj yoğunluğunun büyük olması, yağışın ana akarsuya varışını çabuklaştıracağından taşkınların şiddetini artırmaktadır (Şekil 3.6).

$$D_d = \frac{\sum L_u}{A} \qquad D_d = \frac{200,3}{49,53} = 4,0 \qquad (3.3)$$

Burada; L_u , akarsu kolları toplam uzunluğu ve A , havza alanıdır.

Şekil 3.6.
akarsu kolu eğrisi

Havza ana

3.1.19. Havza akarsu derecesi

Havza içerisindeki her bir kolun derecesi olup, havzadaki en yüksek dereceli akarsu havzasının akarsu derecesi belirlemektedir. Söz konusu havzanın akarsu derecesi beş olarak hesaplanmıştır (Şekil 3.7).

3.1.20. Havza dallanma oranı

Havza dallanma (bifürkasyon) oranı, belli derecedeki akarsu sayılarının bir üst derecedeki akarsu sayılarına oranıdır. Burada; N_u , u dereceli akarsuların sayısı ve N_{u+1} , u+1 dereceli akarsuların sayısıdır.

$$R_b = \frac{N_u}{N_{u+1}} \quad (3.4)$$

$$R_{b1} = \frac{523}{236} = 2,216 \quad R_{b2} = \frac{236}{147} = 1,605 \quad R_{b1} = \frac{147}{55} = 2,673 \quad R_{b1} = \frac{55}{1} = 55,000$$

$$\text{Regresyon katsayısı; } b = \frac{\sum(u) (\log N_u)}{\sum u^2} \quad (3.5)$$

$$\sum(u) (\log N_u) = \sum(u) (\log N_u) - \frac{(\sum u)(\sum \log N_u)}{n} \quad (3.6)$$

$$= (1 * 2,7185 + 2 * 2,3729 + 3 * 2,1673 + 4 * 1,7404 + 5 * 0,0000) - \frac{15 * 8,9991}{5} = - 6,07$$

$$\sum u^2 = \sum u^2 - [(\sum u)^2 / n] \quad (3.7)$$

$$\sum u^2 = 1^2 + 2^2 + 3^2 + 4^2 + 5^2 - (15^2/5) = 10$$

$$b = \frac{- 6,07}{10} = - 0,607$$

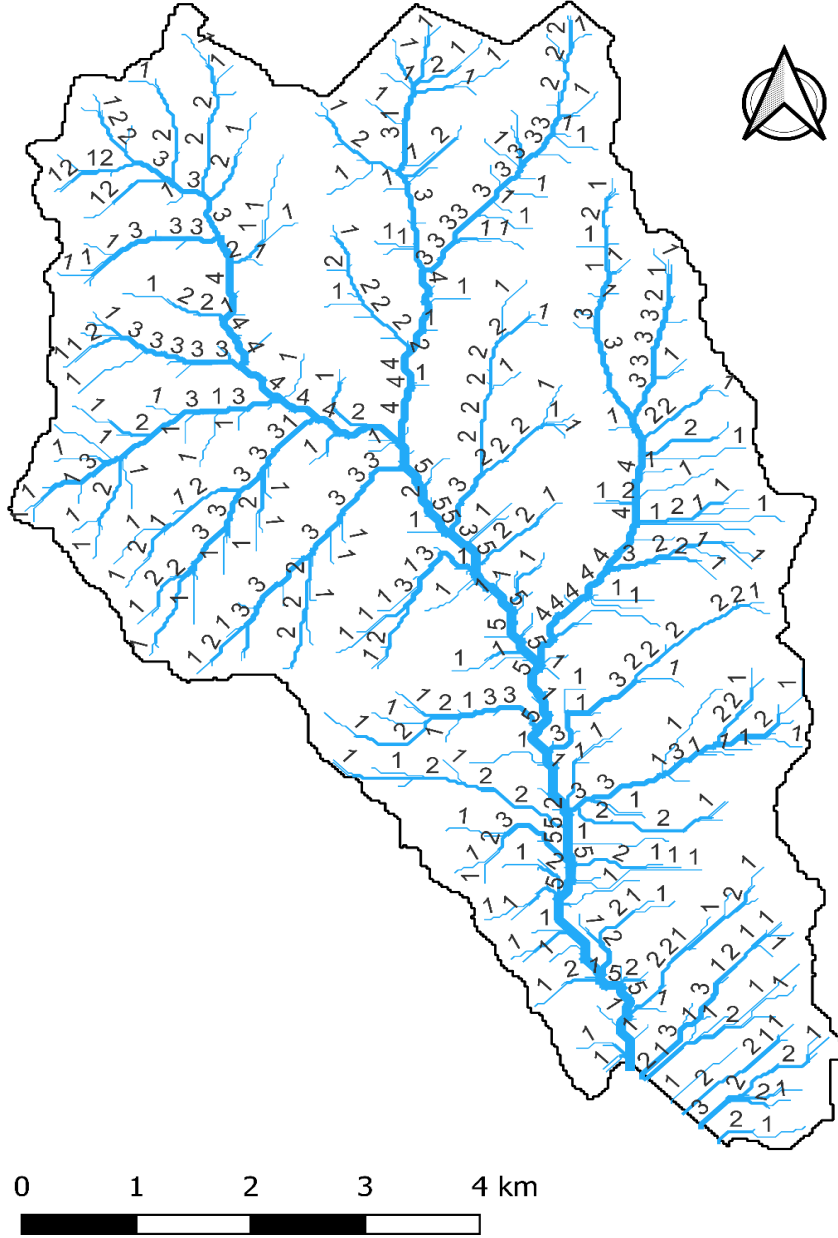
$$\text{Dallanma oranı; } R_b = \text{Antilog } 0,607 = 4,05$$

3.1.21. Akarsu geçiş süresi

Akarsu geçiş (konsantrasyon) süresi, yüzey akışın havzanın en uzak noktasından çıkış noktasına varması için geçen zamandır. Bilim insanları tarafından geliştirilen farklı eşitlikler bulunmaktadır. Bunların yoğun kullanılanları aşağıda verilmiştir.

$$\tau = 0,066 * \left(\frac{L^2}{S}\right)^{0,385} \quad \tau = 0,066 * \left(\frac{15,12^2}{0,01}\right)^{0,385} = 3,14 \quad (4.8)$$

Burada; S, havza eğimi, L, akarsu uzunluğu, I, yağış şiddeti, A, havza alanı, K, m, n, birer katsayı, N, Manning pürüzlülük katsayısıdır.

Şekil 3.7. Havza ana akarsu kolu eğrisi

3.1.22. Havza özgül debisi

Havza özgül debisi, havza çıkış noktasında ölçülen debinin havza alanına oranıdır. Söz konusu havza için belirlenen özgül debi $0,000003 \text{ m}^3/\text{s}$ ($0,26 \text{ m}^3/\text{gün}$) olmuştur.

3.1.23. Havza akış katsayısı

Havza akış katsayısı, belli bir süredeki akış yüksekliğinin aynı süredeki yağış yüksekliğine oranıdır. Söz konusu havza için uzun yıllar yağış ortalaması (% 50) ile % 60, 70, 80 ve 90 ihtimalle hesaplanan yağış miktarlarına karşılık oluşan yüzey akış miktarlarına ait havza akış katsayısı Çizelge 3.6'da verilmiştir.

Çizelge 3.6. Uzun yıllar ortalamasına ait çok ihtimalli havza akış katsayıları

Yağış miktarları (mm)	Yüzey akış miktarları (mm)	Havza akış katsayıları
582,1	101,1	0,174
549,8	85,7	0,156
549,8	70,5	0,137
474,8	54,4	0,115
418,7	35,2	0,084

3.2. Havza Yıllık Su Veriminin Hesabı

3.2.1. Havza enlem tahsisi

Kayı Deresi havzası ortalama enlemi	41° 03'
Tekirdağ-Süleymanpaşa rasat istasyonu enlemi	40° 59'
Fark	00° 04'

1° = 60' kuzeye gidildiğinde 1 °C sıcaklık azalışı olursa,
4' kuzeye gidildiğinde x kadar sıcaklık azalışı olur.

$$x = (4 * 1) / 60 = - 0,07 \text{ °C}$$

3.2.2. Havza yükseklik tashihi

Kayı Deresi havzası ortalama yüksekliği	45,4 m
Tekirdağ-Süleymanpaşa rasat istasyonu yüksekliği	4,0 m
Fark	41,4 m

100 m yükseğe çıkıldığında 0,5 °C sıcaklık azalışı olursa,
41,4 m yükseğe çıkıldığında x kadar sıcaklık azalışı olur.

$$x = (41,4 * 0,5) / 100 = - 0,21 \text{ °C}$$

Toplam sıcaklık kaybı $- 0,07 + (- 0,21) = - 0,28 \text{ °C}$

Tekirdağ-Süleymanpaşa rasat istasyonu ortalama sıcaklığı = 14,0 °C

Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı Deresi havzası

tashih edilmiş yıllık ortalama sıcaklık değeri = $14,0 - 0,28 = 13,72 \text{ }^\circ\text{C} \cong 13,7 \text{ }^\circ\text{C}$

3.2.3. Havza L parametresinin hesabı

L parametresi eşitliğinde Marmara havzasına ait A katsayısı 303,7 olarak alınmıştır.

$$L = A + 25 t + 0,05 t^3 \quad (4.9)$$

$$L = 303,7 + 25 * 13,7 + 0,05 * (13,7)^3 = 774,8$$

3.2.4. Havza yıllık toplam yağış analizi

Çok yıllık toplam yağış miktarı analizi Çizelge 3.7’de görüldüğü gibi yapılmış olup;

$$\text{Aritmetik ortalama } Y_o = \frac{\sum Y}{n} = \frac{41.329,1}{71} = 582,1 \text{ mm} \quad (5.0)$$

$$\text{Standart sapma } \sigma = \sqrt{\frac{\sum(Y-Y_o)^2}{n}} = \sqrt{\frac{1.137.011,5}{71}} = 126,6 \text{ mm} \quad (5.1)$$

$$\text{Standart sapma } \sigma_{n-1} = \sqrt{\frac{\sum(Y-Y_o)^2}{n-1}} = \sqrt{\frac{1.137.011,5}{70}} = 127,5 \text{ mm} \quad (5.2)$$

$$\% 16 \text{ olasılık için; } Y_o - \sigma = 582,1 - 126,6 = 455,5 \text{ mm} \quad (5.3.1)$$

$$Y_o - \sigma_{n-1} = 582,1 - 127,5 = 454,6 \text{ mm} \quad (5.3.2)$$

$$\% 84 \text{ olasılık için; } Y_o + \sigma = 582,1 + 126,6 = 708,7 \text{ mm} \quad (5.4.1)$$

$$Y_o + \sigma_{n-1} = 582,1 + 127,5 = 709,6 \text{ mm} \quad (5.4.2)$$

Çizelge 3.7. Tekirdağ-Süleymanpaşa ilçesi Meteoroloji Rasat İstasyonuna ait çok yıllık toplam yağış miktarları analizi (Enlem: 40° 59' K, Yükseklik: 4 m, Sıcaklık: 14,0 °C).

Yıllar	Toplam Yağış (Y) (mm)	Sıralı Toplam Yağış (mm)	Yıllık Ortalama Yağış (mm)	Fark	Fark ²	Sıra No:	Olasılık		Log Y
							$p = \frac{n}{\sum n + 1}$	%	
1950	491,6	304,2	582,1	277,9	77.228,4	1	0,0139	1,39	2,483
1951	576,5	336,4	”	245,7	60.368,5	2	0,0278	2,78	2,527
1952	604,9	405,2	”	176,9	31.293,6	3	0,0417	4,17	2,608
1953	550,0	410,1	”	172,0	29.584,0	4	0,0556	5,56	2,613
1954	663,5	410,3	”	171,8	29.515,2	5	0,0694	6,94	2,613
1955	705,2	420,9	”	161,2	25.985,4	6	0,0833	8,33	2,624
1956	708,8	427,0	”	155,1	24.056,0	7	0,0972	9,72	2,630
1957	481,9	431,7	”	150,4	22.620,2	8	0,1111	11,11	2,635
1958	663,3	438,8	”	143,3	20.534,9	9	0,1250	12,50	2,642
1959	616,1	439,4	”	142,7	20.363,3	10	0,1389	13,89	2,643
1960	546,2	469,4	”	112,7	12.701,3	11	0,1528	15,28	2,672
1961	405,2	471,7	”	110,4	12.188,2	12	0,1667	16,67	2,674
1962	744,0	477,1	”	105,0	11.025,0	13	0,1806	18,06	2,679
1963	630,6	478,1	”	104,0	10.816,0	14	0,1944	19,44	2,680
1964	525,9	480,0	”	102,1	10.424,4	15	0,2083	20,83	2,681
1965	778,9	481,9	”	100,2	10.040,0	16	0,2222	22,22	2,683
1966	666,0	483,9	”	98,2	9.643,2	17	0,2361	23,61	2,685
1967	511,3	491,5	”	90,6	8.208,4	18	0,2500	25,00	2,692
1968	722,3	491,6	”	90,5	8.190,3	19	0,2639	26,39	2,692
1969	578,6	504,1	”	78,0	6.084,0	20	0,2778	27,78	2,703
1970	578,7	511,0	”	71,1	5.055,2	21	0,2917	29,17	2,708
1971	561,9	511,3	”	70,8	5.012,6	22	0,3056	30,56	2,709
1972	477,1	515,8	”	66,3	4.395,7	23	0,3194	31,94	2,712
1973	410,3	516,6	”	65,5	4.290,3	24	0,3333	33,33	2,713
1974	480,0	521,1	”	61,0	3.721,0	25	0,3472	34,72	2,717
1975	711,9	522,3	”	59,8	3.576,0	26	0,3611	36,11	2,718
1976	569,7	522,3	”	59,8	3.576,0	27	0,3750	37,50	2,718
1977	521,1	525,9	”	56,2	3.158,4	28	0,3889	38,89	2,721
1978	696,8	532,7	”	49,4	2.440,4	29	0,4028	40,28	2,727
1979	534,6	534,6	”	47,5	2.256,3	30	0,4167	41,67	2,728
1980	532,7	546,2	”	35,9	1.288,8	31	0,4306	43,06	2,737
1981	754,9	546,5	”	35,6	1.267,4	32	0,4444	44,44	2,738
1982	478,1	550,0	”	32,1	1.030,4	33	0,4583	45,83	2,740

Çizelge 3.7. Tekirdağ-Süleymanpaşa ilçesi Meteoroloji Rasat İstasyonuna ait çok yıllık toplam yağış miktarları analizi (Enlem: 40° 59' K, Yükseklik: 4 m, Sıcaklık: 14,0 °C) (devamı).

1983	438,8	554,6	”	27,5	756,3	34	0,4722	47,22	2,744
1984	516,6	554,6	”	27,5	756,3	35	0,4861	48,61	2,744
1985	483,9	561,9	”	20,2	408,0	36	0,5000	50,00	2,750
1986	554,6	564,1	”	18,0	324,0	37	0,5139	51,39	2,751
1987	564,1	569,7	”	12,4	153,8	38	0,5278	52,78	2,756
1988	625,8	572,4	”	9,7	94,1	39	0,5417	54,17	2,758
1989	431,7	576,5	”	5,6	31,4	40	0,5556	55,56	2,761
1990	511,0	578,4	”	3,7	13,7	41	0,5694	56,94	2,762
1991	504,1	578,6	”	3,5	12,3	42	0,5833	58,33	2,762
1992	427,0	578,7	”	3,4	11,6	43	0,5972	59,72	2,763
1993	469,4	578,8	”	3,3	10,9	44	0,6111	61,11	2,763
1994	578,4	604,9	”	22,8	519,8	45	0,6250	62,50	2,782
1995	848,1	614,7	”	32,6	1.062,8	46	0,6389	63,89	2,789
1996	522,3	616,1	”	34,0	1.156,0	47	0,6528	65,28	2,790
1997	796,1	625,8	”	43,7	1.909,7	48	0,6667	66,67	2,796
1998	896,3	630,6	”	48,5	2.352,3	49	0,6806	68,06	2,800
1999	614,7	652,5	”	70,4	4.956,2	50	0,6944	69,44	2,815
2000	410,1	663,3	”	81,2	6.593,4	51	0,7083	70,83	2,822
2001	703,9	663,5	”	81,4	6.626,0	52	0,7222	72,22	2,822
2002	554,6	666,0	”	83,9	7.039,2	53	0,7361	73,61	2,824
2003	572,4	670,8	”	88,7	7.867,7	54	0,7500	75,00	2,827
2004	578,8	675,3	”	93,2	8.686,2	55	0,7639	76,39	2,830
2005	522,3	696,8	”	114,7	13.156,1	56	0,7778	77,78	2,843
2006	491,5	703,9	”	121,8	14.835,2	57	0,7917	79,17	2,848
2007	546,5	705,2	”	123,1	15.153,6	58	0,8056	80,56	2,848
2008	304,2	708,8	”	126,7	16.052,9	59	0,8194	81,94	2,851
2009	816,2	711,9	”	129,8	16.848,0	60	0,8333	83,33	2,852
2010	803,9	722,3	”	140,2	19.656,0	61	0,8472	84,72	2,859
2011	729,6	729,6	”	147,5	21.756,3	62	0,8611	86,11	2,863
2012	670,8	744,0	”	161,9	26.211,6	63	0,8750	87,50	2,872
2013	471,7	754,9	”	172,8	29.859,8	64	0,8889	88,89	2,878
2014	850,8	778,9	”	196,8	38.730,2	65	0,9028	90,28	2,892
2015	515,8	796,1	”	214,0	45.796,0	66	0,9167	91,67	2,901
2016	439,4	803,9	”	221,8	49.195,2	67	0,9306	93,06	2,905
2017	652,5	816,2	”	234,1	54.802,8	68	0,9444	94,44	2,912
2018	675,3	848,1	”	266,0	70.756,0	69	0,9583	95,83	2,929
2019	336,4	850,8	”	268,7	72.199,7	70	0,9722	97,22	2,930
2020	420,9	896,3	”	314,2	98.721,6	71	0,9861	98,61	2,953
Toplam	41.329,1	41.329,1			1.137.011,5				

3.2.5. Havza yıllık su veriminin hesabı

a. % 50 ihtimalle;

$$E_{50} = \frac{Y_o}{\sqrt{0,9 + \frac{Y_o^2}{L^2}}} = \frac{582,1}{\sqrt{0,9 + \frac{582,1^2}{774,8^2}}} = 481,0 \text{ mm} \quad (5.5)$$

$$h_{50} = Y_o - E_{50} = 582,1 - 481,0 = 101,1 \text{ mm} \quad (5.6)$$

$$V_{50} = h_{50} * A = 101,1 * 49.530 = \underline{5.007.483} \text{ m}^3/\text{yıl} \quad (5.7)$$

b. % 60 ihtimalle;

$$Y_{60} = Y_o - 0,2534 * \sigma_{n-1} \quad (5.8)$$

$$Y_{60} = 582,1 - 0,2534 * 127,5 = 549,8 \text{ mm}$$

$$E_{60} = \frac{Y_{60}}{\sqrt{0,9 + \frac{Y_{60}^2}{L^2}}} = \frac{549,8}{\sqrt{0,9 + \frac{549,8^2}{774,8^2}}} = 464,1 \text{ mm} \quad (5.5)$$

$$h_{60} = Y_{60} - E_{60} = 549,8 - 464,1 = 85,7 \text{ mm} \quad (5.6)$$

$$V_{60} = h_{60} * A = 85,7 * 49.530 = 4.244.721 \text{ m}^3/\text{yıl} \quad (5.7)$$

c. % 70 ihtimalle;

$$Y_{70} = Y_o - 0,5244 * \sigma_{n-1} \quad (5.9)$$

$$Y_{70} = 582,1 - 0,5244 * 127,5 = 515,2 \text{ mm}$$

$$E_{70} = \frac{Y_{70}}{\sqrt{0,9 + \frac{Y_{70}^2}{L^2}}} = \frac{515,2}{\sqrt{0,9 + \frac{515,2^2}{774,8^2}}} = 444,7 \text{ mm} \quad (5.5)$$

$$h_{70} = Y_o - E_{70} = 515,2 - 444,7 = 70,5 \text{ mm} \quad (5.6)$$

$$V_{70} = h_{70} * A = 70,5 * 49.530 = 3.491.865 \text{ m}^3/\text{yıl} \quad (5.7)$$

d. % 80 ihtimalle;

$$Y_{80} = Y_o - 0,8416 * \sigma_{n-1} \quad (6.0)$$

$$Y_{80} = 582,1 - 0,8416 * 127,5 = 474,8 \text{ mm}$$

$$E_{80} = \frac{Y_{80}}{\sqrt{0,9 + \frac{v_{80}^2}{L^2}}} = \frac{474,8}{\sqrt{0,9 + \frac{474,8^2}{774,8^2}}} = 420,4 \text{ mm} \quad (5.5)$$

$$h_{80} = Y_{80} - E_{80} = 474,8 - 420,4 = 54,4 \text{ mm} \quad (5.6)$$

$$V_{80} = h_{80} * A = 54,4 * 49.530 = 2.694.432 \text{ m}^3/\text{yıl} \quad (5.7)$$

e. % 90 ihtimalle;

$$Y_{90} = Y_o - 1,2816 * \sigma_{n-1} \quad (6.1)$$

$$Y_{90} = 582,1 - 1,2816 * 127,5 = 418,7 \text{ mm}$$

$$E_{90} = \frac{Y_{90}}{\sqrt{0,9 + \frac{v_{90}^2}{L^2}}} = \frac{418,7}{\sqrt{0,9 + \frac{418,7^2}{774,8^2}}} = 383,5 \text{ mm} \quad (5.5)$$

$$h_{90} = Y_{90} - E_{90} = 418,7 - 383,5 = 35,2 \text{ mm} \quad (5.6)$$

$$V_{90} = h_{90} * A = 35,2 * 49.530 = 1.743.456 \text{ m}^3/\text{yıl} \quad (5.7)$$

Sonuç olarak;

Akışa geçen miktarlar

$$h_{50} = 101,1 \text{ mm}$$

$$h_{60} = 85,7 \text{ mm}$$

$$h_{70} = 70,5 \text{ mm}$$

$$h_{80} = 54,4 \text{ mm}$$

$$h_{90} = 35,2 \text{ mm}$$

Havza yıllık su verimleri

$$V_{50} = \underline{5.007.483} \text{ m}^3/\text{yıl}$$

$$V_{60} = 4.244.721 \text{ m}^3/\text{yıl}$$

$$V_{70} = 3.491.865 \text{ m}^3/\text{yıl}$$

$$V_{80} = 2.694.432 \text{ m}^3/\text{yıl}$$

$$V_{90} = 1.743.456 \text{ m}^3/\text{yıl}$$

3.3. Havza taşkın debisinin hesabı

3.3.1. Havza maksimum günlük yağış analizi

Tekirdağ-Süleymanpaşa meteoroloji rasat istasyonuna ait uzun yıllık maksimum günlük (24 saatlik) yağış miktarlarının analizi Çizelge 3.8’de görüldüğü gibi yapılmış olup;

$$\text{Aritmetik ortalama } Y_0 = \frac{\sum Y}{n} = \frac{3.731,0}{70} = 53,3 \text{ mm} \quad (5.0)$$

Çizelge 3.8. Tekirdağ-Süleymanpaşa meteoroloji rasat istasyonuna ait çok yıllık maksimum günlük yağış miktarları analizi (Enlem: 40° 59' K, Yükseklik: 4 m, Sıcaklık: 14,0 °C)

Yıllar	Maksimum Yağış (Y) (mm)	Sıralı Maksimum yağış (mm)	Ortalama Maksimum yağış (mm)	Fark	Fark ²	Sıra no:	Olasılık $p = \frac{n}{\sum n+1}$ %	Log Y	
1951	48,3	28,0	53,3	25,3	640,1	1	0,0141	1,41	1,447
1952	37,1	28,6	”	24,7	610,1	2	0,0282	2,82	1,456
1953	53,9	28,8	”	24,5	600,3	3	0,0423	4,23	1,459
1954	60,7	28,8	”	24,5	600,3	4	0,0563	5,63	1,459
1955	70,4	29,0	”	24,3	590,5	5	0,0704	7,04	1,462
1956	79,2	29,2	”	24,1	580,8	6	0,0845	8,45	1,465
1957	42,3	29,4	”	23,9	571,2	7	0,0986	9,86	1,468
1958	51,8	30,8	”	22,5	506,3	8	0,1127	11,27	1,489
1959	57,0	31,4	”	21,9	479,6	9	0,1268	12,68	1,497
1960	30,8	32,2	”	21,1	445,2	10	0,1409	14,09	1,508
1961	37,5	33,0	”	20,3	412,1	11	0,1549	15,49	1,519
1962	76,8	34,0	”	19,3	372,5	12	0,1690	16,90	1,532
1963	55,4	37,1	”	16,2	262,4	13	0,1831	18,31	1,569
1964	53,1	37,5	”	15,8	249,6	14	0,1972	19,72	1,574
1965	49,2	38,6	”	14,7	216,1	15	0,2113	21,13	1,587
1966	50,9	39,0	”	14,3	204,5	16	0,2254	22,54	1,591
1967	40,4	39,5	”	13,8	190,4	17	0,2394	23,94	1,597
1968	48,8	39,7	”	13,6	185,0	18	0,2535	25,35	1,599
1969	42,3	40,0	”	13,3	176,9	19	0,2676	26,76	1,602
1970	32,2	40,3	”	13,0	169,0	20	0,2817	28,17	1,605
1971	39,0	40,4	”	12,9	166,4	21	0,2958	29,58	1,606
1972	31,4	40,9	”	12,4	153,8	22	0,3099	30,99	1,612
1973	29,2	41,5	”	11,8	139,2	23	0,3239	32,39	1,618
1974	28,8	41,9	”	11,4	130,0	24	0,3380	33,80	1,622
1975	72,1	42,3	”	11,0	121,0	25	0,3521	35,21	1,626
1976	60,1	42,3	”	11,0	121,0	26	0,3662	36,62	1,626
1977	28,6	42,6	”	10,7	114,5	27	0,3803	38,03	1,629

1978	63,4	43,7	”	9,6	92,2	28	0,3944	39,44	1,641
1979	38,6	45,6	”	7,7	59,3	29	0,4085	40,85	1,659
1980	28,8	46,5	”	6,8	46,2	30	0,4225	42,25	1,668
1981	40,3	48,0	”	5,3	28,1	31	0,4366	43,66	1,681
1982	29,0	48,3	”	5,0	25,0	32	0,4507	45,07	1,684
1983	62,1	48,5	”	4,8	23,0	33	0,4648	46,48	1,686
1984	62,1	48,8	”	4,5	20,3	34	0,4789	47,89	1,688
1985	29,4	49,2	”	4,1	16,8	35	0,4930	49,30	1,692
1986	68,6	49,6	”	3,7	13,7	36	0,5070	50,70	1,696
1987	52,3	49,9	”	3,4	11,6	37	0,5211	52,11	1,698
1988	33,0	50,9	”	2,4	5,8	38	0,5352	53,52	1,707
1989	43,7	51,2	”	2,1	4,4	39	0,5493	54,93	1,709
1990	49,9	51,8	”	1,5	2,3	40	0,5634	56,34	1,714
1991	40,9	52,3	”	1,0	1,0	41	0,5775	57,75	1,719
1992	42,6	53,1	”	0,2	0,1	42	0,5916	59,16	1,725
1993	39,7	53,9	”	0,6	0,4	43	0,6056	60,56	1,732
1994	65,8	55,4	”	2,1	4,4	44	0,6197	61,97	1,744
1995	75,0	57,0	”	3,7	13,7	45	0,6338	63,38	1,756
1996	28,0	59,7	”	6,4	41,0	46	0,6479	64,79	1,776
1997	140,1	60,1	”	6,8	46,2	47	0,6620	66,20	1,779
1998	104,4	60,7	”	7,4	54,8	48	0,6761	67,61	1,783
1999	40,0	62,1	”	8,8	77,4	49	0,6901	69,01	1,793
2000	46,5	62,1	”	8,8	77,4	50	0,7042	70,42	1,793
2001	67,9	63,4	”	10,1	102,0	51	0,7183	71,83	1,802
2002	48,5	63,5	”	10,2	104,0	52	0,7324	73,24	1,803
2003	41,5	65,8	”	12,5	156,3	53	0,7465	74,65	1,818
2004	67,0	65,8	”	12,5	156,3	54	0,7606	76,06	1,818
2005	51,2	67,0	”	13,7	187,7	55	0,7747	77,47	1,826
2006	41,9	67,9	”	14,6	213,2	56	0,7887	78,87	1,832
2007	69,0	68,6	”	15,3	234,1	57	0,8028	80,28	1,836
2008	34,0	69,0	”	15,7	246,5	58	0,8169	81,69	1,839
2009	74,6	70,4	”	17,1	292,4	59	0,8310	83,10	1,848
2010	63,5	72,1	”	18,8	353,4	60	0,8451	84,51	1,858
2011	90,2	74,6	”	21,3	453,7	61	0,8592	85,92	1,873
2012	45,6	75,0	”	21,7	470,9	62	0,8732	87,32	1,875
2013	48,0	76,8	”	23,5	552,3	63	0,8873	88,73	1,885
2014	86,0	76,8	”	23,5	552,3	64	0,9014	90,14	1,885
2015	65,8	79,2	”	25,9	670,8	65	0,9155	91,55	1,899
2016	59,7	79,2	”	25,9	670,8	66	0,9296	92,96	1,899
2017	76,8	86,0	”	32,7	1.069,3	67	0,9437	94,37	1,935
2018	79,2	90,2	”	36,9	1.361,6	68	0,9578	95,78	1,955
2019	39,5	104,4	”	51,1	2.611,2	69	0,9718	97,18	2,019
2020	49,6	140,1	”	86,8	7.534,2	70	0,9859	98,59	2,146

Toplam	3.731,0	3.731,0	27.666,9

Çizelge 3.8. Tekirdağ-Süleymanpaşa meteoroloji rasat istasyonuna ait çok yıllık maksimum günlük yağış miktarları analizi (Enlem: 40° 59' K, Yükseklik: 4 m, Sıcaklık: 14,0 °C) (devamı)

$$\text{Standart sapma} \quad \sigma = \sqrt{\frac{\sum(Y-Y_0)^2}{n}} = \sqrt{\frac{27.666,9}{70}} = 19,9 \text{ mm} \quad (5.1)$$

$$\text{Standart sapma} \quad \sigma_{n-1} = \sqrt{\frac{\sum(Y-Y_0)^2}{n-1}} = \sqrt{\frac{27.666,9}{69}} = 20,0 \text{ mm} \quad (5.2)$$

$$\% 16 \text{ olasılık için;} \quad Y_0 - \sigma = 53,3 - 19,9 = 33,4 \text{ mm} \quad (5.3.1)$$

$$Y_0 - \sigma_{n-1} = 53,3 - 20,0 = 33,3 \text{ mm} \quad (5.3.2)$$

$$\% 84 \text{ olasılık için;} \quad Y_0 + \sigma = 53,3 + 19,9 = 73,2 \text{ mm} \quad (5.4.1)$$

$$Y_0 + \sigma_{n-1} = 53,3 + 20,0 = 73,3 \text{ mm} \quad (5.4.2)$$

3.3.2. Bağımsızlık testi

Su kaynaklarının planlanması ve yönetimi çalışmalarında, özellikle frekans analizlerinde, kullanılan hidrolojik verinin ardışık verilerinin birbirinden bağımsız olması gerekmektedir. Bunun bir gözlem süresindeki toplam bağımsızlık testi, Wald-Woffowitz'in teoremine dayanan, aşağıda eşitlikleri verilen yöntemle yapılmaktadır. Bu yöntemde kullanılan eşitlikler için yardımcı olmak üzere Çizelge 3.9 hazırlanmıştır.

Bağımsızlığın ölçüsünü gösteren P olasılık değerinin hesabında yer alan normal dağılım fonksiyon $F(x_i)$ değerleri Çizelge 3.10'da verilmiştir. İşlem sonucunun % 5'den büyük olması halinde, ardışık gözlemlerin birbirinden bağımsız olduğuna karar verilir.

$$R = Y_1 * Y_n + \sum_{i=1}^{n-1} Y_i * Y_{i+1} \quad (6.2)$$

$$R = 202.401,4$$

$$M(R) = \frac{Y_1^2 - Y_2}{n-1} \quad M(R) = \frac{2.284,0^2 - 140.589,2}{44-1} = 198.461,3 \quad (6.3)$$

$$D^2(R) = \frac{Y_2^2 - Y_4}{n-1} + \frac{Y_1^4 - 4Y_1^2Y_2 + 4Y_1Y_3 + Y_2^2 - 2Y_4}{(n-1) * (n-2)} - M(R)^2 \quad (6.4)$$

$$D^2(R) = 10.021.144,82$$

$$D(R) = 3.165,62$$

$$X_t = \frac{|R-M(R)|}{D(R)} \quad X_t = \frac{|202.401,4-198.461,3|}{3.165,62} = 1,245 \quad (6.5)$$

$X_t = 1,245$ için Çizelge 3.11'den enterpolasyonla $F(x_t) = 89,34$ bulunur.

$$P = 2 * [100 - F(x_t)] \quad (6.6)$$

$$P = 2 * (100 - 89,34)$$

$P = \% 21,32 > \% 5$ olduğundan, $\% 95$ güvenle ardışık yağış değerleri arasında korelasyonun olmadığı görülmüştür, yani yağış değerleri birbirinden bağımsızdır.

Çizelge 3.9. Bağımsızlık testi için yardımcı hesaplamalar Bursa-Yenişehir ilçesi Akbıyık sulama suyu göleti gölüne ait Tekirdağ

Yıllar	Y ₁	Y ₂ (Y ₁) ²	Y ₃ (Y ₁) ³	Y ₄ (Y ₁) ⁴	R
1951	48,3	2.332,9	112.678,6	5.442.375,8	2.395,7
1952	37,1	1.376,4	51.064,8	1.894.504,5	1.791,9
1953	53,9	2.905,2	156.590,8	8.440.245,1	1.999,7
1954	60,7	3.684,5	223.648,5	13.575.466,6	3.271,7
1955	70,4	4.956,2	348.913,7	24.563.521,9	4.273,3
1956	79,2	6.272,6	496.793,1	39.346.012,6	5.575,7
1957	42,3	1.789,3	75.687,0	3.201.558,7	3.350,2
1958	51,8	2.683,2	138.991,8	7.199.776,9	2.191,1
1959	57,0	3.249,0	185.193,0	10.556.001,0	2.952,6
1960	30,8	948,6	29.218,1	899.917,8	1.755,6
1961	37,5	1.406,3	52.734,4	1.977.539,1	1.155,0
1962	76,8	5.898,2	452.984,8	34.789.235,1	2.880,0
1963	55,4	3.069,2	170.031,5	9.419.743,1	4.254,7
1964	53,1	2.819,6	149.721,3	7.950.200,6	2.941,7
1965	49,2	2.420,6	119.095,5	5.859.498,0	2.612,5
1966	50,9	2.590,8	131.872,2	6.712.296,5	2.504,3
1967	40,4	1.632,2	65.939,3	2.663.946,3	2.056,4
1968	48,8	2.381,4	116.214,3	5.671.256,5	1.971,5
1969	42,3	1.789,3	75.687,0	3.201.558,7	2.064,2
1970	32,2	1.036,8	33.386,2	1.075.037,2	1.362,1
1971	39,0	1.521,0	59.319,0	2.313.441,0	1.255,8
1972	31,4	986,0	30.959,1	972.117,1	1.224,6
1973	29,2	852,6	24.897,1	726.995,0	916,9
1974	28,8	829,4	23.887,9	687.970,7	841,0
1975	72,1	5.198,4	374.805,4	27.023.466,5	2.076,5
1976	60,1	3.612,0	217.081,8	13.046.616,2	4.333,2
1977	28,6	818,0	23.393,7	669.058,6	1.718,9
1978	63,4	4.019,6	254.840,1	16.156.862,6	1.813,2

Çizelge 3.9. Bağımsızlık testi için yardımcı hesaplamalar (devamı)

1979	38,6	1.490,0	57.512,5	2.219.980,8	2.447,2
1980	28,8	829,4	23.887,9	687.970,7	1.111,7
1981	40,3	1.624,1	65.450,8	2.637.668,3	1.160,6
1982	29,0	841,0	24.389,0	707.281,0	1.168,7
1983	62,1	3.856,4	239.483,1	14.871.898,1	1.800,9
1984	62,1	3.856,4	239.483,1	14.871.898,1	3.856,4
1985	29,4	864,4	25.412,2	747.118,2	1.825,7
1986	68,6	4.706,0	322.828,9	22.146.059,5	2.016,8
1987	52,3	2.735,3	143.055,7	7.481.811,4	3.587,8
1988	33,0	1.089,0	35.937,0	1.185.921,0	1.725,9
1989	43,7	1.909,7	83.453,5	3.646.915,9	1.442,1
1990	49,9	2.490,0	124.251,5	6.200.149,8	2.180,6
1991	40,9	1.672,8	68.417,9	2.798.293,3	2.040,9
1992	42,6	1.814,8	77.308,8	3.293.353,9	1.742,3
1993	39,7	1.576,1	62.570,8	2.484.059,7	1.691,2
1994	65,8	4.329,6	284.890,3	18.745.782,5	2.612,3
1995	75,0	5.625,0	421.875,0	31.640.625,0	4.935,0
1996	28,0	784,0	21.952,0	614.656,0	2.100,0
1997	140,1	19.628,0	2.749.884,2	385.258.776,6	3.922,8
1998	104,4	10.899,4	1.137.893,2	118.796.048,4	14.626,4
1999	40,0	1.600,0	64.000,0	2.560.000,0	4.176,0
2000	46,5	2.162,3	100.544,6	4.675.325,1	1.860,0
2001	67,9	4.610,4	313.046,8	21.255.880,4	3.157,4
2002	48,5	2.352,3	114.084,1	5.533.080,1	3.293,2
2003	41,5	1.722,3	71.473,4	2.966.145,1	2.012,8
2004	67,0	4.489,0	300.763,0	20.151.121,0	2.780,5
2005	51,2	2.621,4	134.217,7	6.871.947,7	3.430,4
2006	41,9	1.755,6	73.560,1	3.082.166,5	2.145,3
2007	69,0	4.761,0	328.509,0	22.667.121,0	2.891,1
2008	34,0	1.156,0	39.304,0	1.336.336,0	2.346,0
2009	74,6	5.565,2	415.160,9	30.971.005,8	2.536,4
2010	63,5	4.032,3	256.047,9	16.259.040,1	4.737,1
2011	90,2	8.136,0	733.870,8	66.195.146,9	5.727,7
2012	45,6	2.079,4	94.818,8	4.323.738,0	4.113,1
2013	48,0	2.304,0	110.592,0	5.308.416,0	2.188,8
2014	86,0	7.396,0	636.056,0	54.700.816,0	4.128,0
2015	65,8	4.329,6	284.890,3	18.745.782,5	5.658,8
2016	59,7	3.564,1	212.776,2	12.702.737,5	3.928,3
2017	76,8	5.898,2	452.984,8	34.789.235,1	4.585,0
2018	79,2	6.272,6	496.793,1	39.346.012,6	6.082,6
2019	39,5	1.560,3	61.629,9	2.434.380,1	3.128,4
2020	49,6	2.460,2	122.023,9	6.052.387,2	1.959,2
Toplam	3.731,0	226.528,7	15.822.714,4	1.280.000.308,2	202.401,4

Çizelge 3.10. Normal dağılım fonksiyon değerleri (%)

X_t	$F(x_t)$	X_t	$F(x_t)$	X_t	$F(x_t)$	X_t	$F(x_t)$
0,00	50,00	0,80	78,81	1,60	94,52	2,40	99,18
0,02	50,80	0,82	79,39	1,62	94,74	2,42	99,22
0,04	51,60	0,84	79,95	1,64	94,95	2,44	99,27
0,06	52,39	0,86	80,51	1,66	95,15	2,46	99,31
0,08	53,19	0,88	81,06	1,68	95,35	2,48	99,34
0,10	53,98	0,90	81,59	1,70	95,54	2,50	99,38
0,12	54,78	0,92	82,12	1,72	95,72	2,52	99,41
0,14	55,57	0,94	82,64	1,74	95,91	2,54	99,45
0,16	56,36	0,96	83,15	1,76	96,08	2,56	99,48
0,18	57,14	0,98	83,65	1,78	96,25	2,58	99,51
0,20	57,93	1,00	84,13	1,80	96,41	2,60	99,53
0,22	58,71	1,02	84,61	1,82	96,56	2,62	99,56
0,24	59,48	1,04	85,08	1,84	96,71	2,64	99,59
0,26	60,26	1,06	85,54	1,86	96,86	2,66	99,61
0,28	61,03	1,08	85,99	1,88	96,99	2,68	99,63
0,30	61,79	1,10	86,43	1,90	97,13	2,70	99,65
0,32	62,55	1,12	86,86	1,92	97,26	2,72	99,67
0,34	63,31	1,14	87,29	1,94	97,38	2,74	99,69
0,36	64,06	1,16	87,70	1,96	97,50	2,76	99,71
0,38	64,80	1,18	88,10	1,98	97,61	2,78	99,73
0,40	65,54	1,20	88,49	2,00	97,72	2,80	99,74
0,42	66,28	1,22	88,88	2,02	97,83	2,82	99,76
0,44	67,00	1,24	89,25	2,04	97,93	2,84	99,77
0,46	67,72	1,26	89,62	2,06	98,03	2,86	99,70
0,48	68,44	1,28	89,97	2,08	98,12	2,88	99,80
0,50	69,15	1,30	90,32	2,10	98,21	2,90	99,81
0,52	69,85	1,32	90,66	2,12	98,30	2,92	99,82
0,54	70,54	1,34	90,99	2,14	98,38	2,94	99,84
0,56	71,23	1,36	91,31	2,16	98,46	2,96	99,85
0,58	71,90	1,38	91,62	2,18	98,54	2,98	99,86
0,60	72,57	1,40	91,92	2,20	98,61	3,00	99,86
0,62	73,24	1,42	92,22	2,22	98,68	3,20	99,93
0,64	73,89	1,44	92,51	2,24	98,75	3,40	99,96
0,66	74,54	1,46	92,79	2,26	98,81	3,60	99,98
0,68	75,17	1,48	93,06	2,28	98,87	3,80	99,99
0,70	75,80	1,50	93,32	2,30	98,93		
0,72	76,42	1,52	93,57	2,32	98,98		
0,74	77,03	1,54	93,82	2,34	99,04		
0,76	77,64	1,56	94,06	2,36	99,09		
0,78	78,23	1,58	94,29	2,38	99,13		

3.3.3. Homojenlik testi

Bir gözlem serisindeki verilerin her birinin aynı topluluğa ait olup olmadığının kontrolü, Smirnov'un teoremine dayanan homojenlik testi ile belirlenmektedir. Bu amaçla, gözlem serisi mümkün olduğunca birbirine eşit uzunlukta veri içerecek şekilde k ve l elemanlı iki alt seriye bölünür. Her bir serinin verileri; yatayda gözlemler, dikeyde ise olasılıklar olacak şekilde aynı milimetrik grafik kâğıdı üzerinde işaretlenir. İki alt seriye ait ampririk (deneysel) olasılık dağılım fonksiyonları arasındaki mutlak anlamda en büyük fark, $d_{(k * l)}$ grafikten okunur. Bilahare;

$$\sqrt{n} = \sqrt{\frac{k * l}{k + l}} \quad (6.7)$$

$$z = d_{(k * l)} * \sqrt{n} \quad (6.8)$$

$$p = 1,00 - L(z) \quad (6.9)$$

eşitlikleri ile hesaplanır. Homojenliğin ölçüsünü gösteren P olasılık değerinin hesabında yer alan L(z) değişkeni Kolmogorov dağılım fonksiyon değerleri olup Çizelge 3.12'de verilmiştir.

Homojenlik testi için mevcut yağış değerleri Çizelge 3.11'de görüldüğü üzere ortadan iki seriye ayrılmış olup, bunların dağılım fonksiyonu ise Şekil 3.8'de verilmiştir.

$$\sqrt{n} = \sqrt{\frac{k * l}{k + l}} \quad \sqrt{n} = \sqrt{\frac{35 * 35}{35 + 35}} = 4,183 \quad (6.7)$$

$$Z = d_{k * l} * \sqrt{n} \quad (\text{Şekil 4.5'den, } d_{k * l} \text{ için } 0,290 \text{ değeri bulunmuştur}) \quad (6.8)$$

$$Z = 0,290 * 4,183 = 1,213$$

Z = 1,213 için Çizelge 4.13'den enterpolasyonla $L(z) = 0,894552$ bulunur.

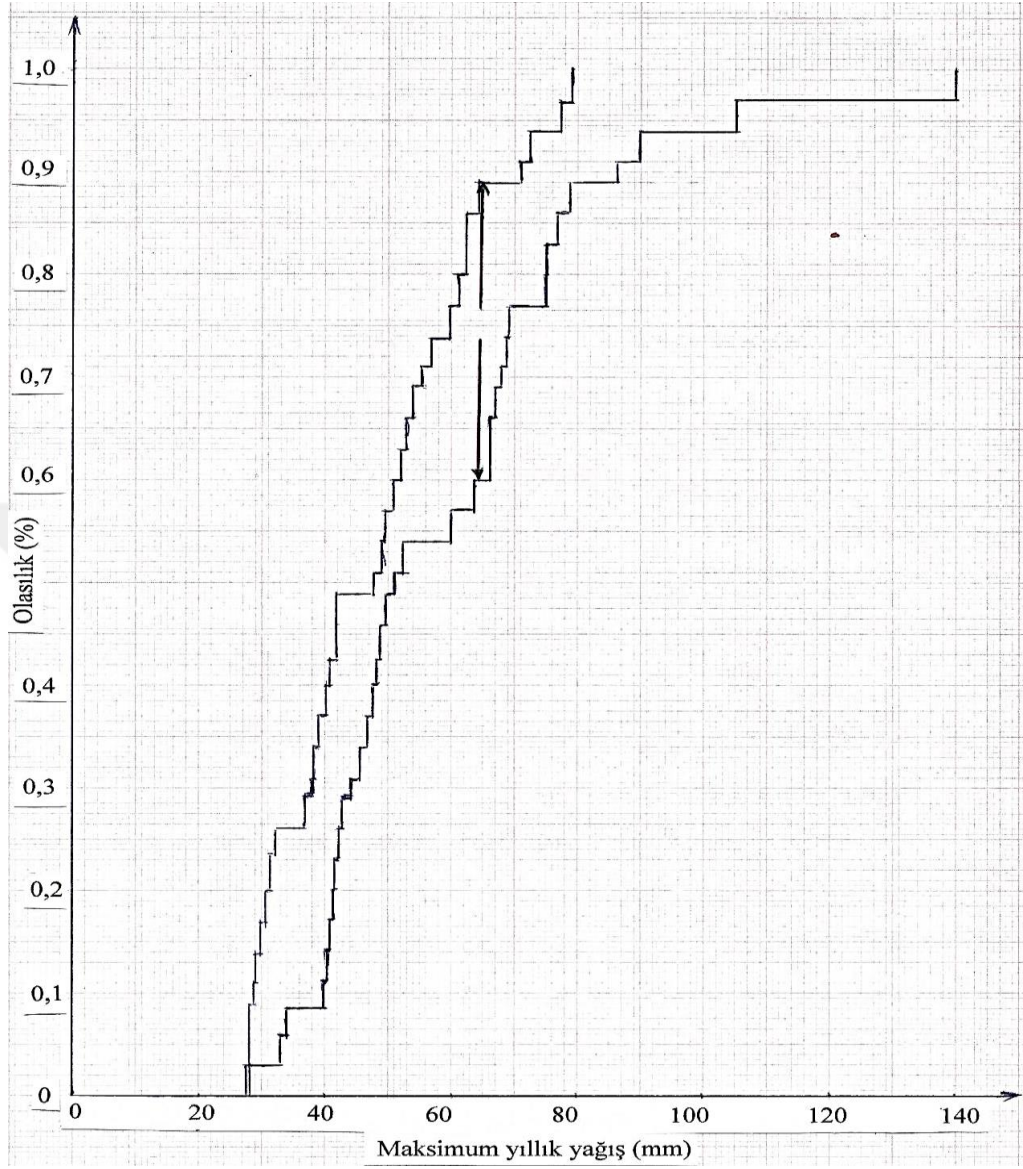
$$P = 1,00 - L(z) \quad (6.9)$$

$$P = 1,00 - 0,894552$$

$P = \% 10,6 > \% 5$ olduğundan, örnek homojendir.

Çizelge 3.11. Homojenlik testi için ortadan iki seriye ayrılmış yağış değerleri

Sıra No:	Birinci seri	Sıralı birinci seri	$\left(\frac{m}{n}\right)$	İkinci seri	Sıralı ikinci seri
1	48,3	28,6	0,029	68,6	28,0
2	37,1	28,8	0,057	52,3	33,0
3	53,9	28,8	0,086	33,0	34,0
4	60,7	29,0	0,114	43,7	39,5
5	70,4	29,2	0,143	49,9	39,7
6	79,2	29,4	0,171	40,9	40,0
7	42,3	30,8	0,200	42,6	40,9
8	51,8	31,4	0,229	39,7	41,5
9	57,0	32,2	0,257	65,8	41,9
10	30,8	37,1	0,286	75,0	42,6
11	37,5	37,5	0,314	28,0	43,7
12	76,8	38,6	0,343	140,1	45,6
13	55,4	39,0	0,371	104,4	46,5
14	53,1	40,3	0,400	40,0	48,0
15	49,2	40,4	0,429	46,5	48,5
16	50,9	42,3	0,457	67,9	49,6
17	40,4	42,3	0,486	48,5	49,9
18	48,8	48,3	0,514	41,5	51,2
19	42,3	48,8	0,543	67,0	52,3
20	32,2	49,2	0,571	51,2	59,7
21	39,0	50,9	0,600	41,9	63,5
22	31,4	51,8	0,629	69,0	65,8
23	29,2	53,1	0,657	34,0	65,8
24	28,8	53,9	0,686	74,6	67,0
25	72,1	55,4	0,714	63,5	67,9
26	60,1	57,0	0,743	90,2	68,6
27	28,6	60,1	0,771	45,6	69,0
28	63,4	60,7	0,800	48,0	74,6
29	38,6	62,1	0,829	86,0	75,0
30	28,8	62,1	0,857	65,8	76,8
31	40,3	63,4	0,886	59,7	79,2
32	29,0	70,4	0,914	76,8	86,0
33	62,1	72,1	0,943	79,2	90,2
34	62,1	76,8	0,971	39,5	104,4
35	29,4	79,2	1,000	49,6	140,1

Şekil 3.8. Homojenlik testi için ortadan iki seriye ayrılmış yağış değerlerine ait dağılım fonksiyonu

Çizelge 3.12. Kolmogorov dağılım fonksiyon değerleri

Z	L(z)	Z	L(z)	Z	L(z)	Z	L(z)
0,40	0,002 808	0,80	0,455 857	1,20	0,887 750	1,60	0,988 048
0,41	0,003 972	0,81	0,472 041	1,21	0,893 030	1,61	0,988 791
0,42	0,005 476	0,82	0,488 030	1,22	0,898 104	1,62	0,989 492
0,43	0,007 377	0,83	0,503 808	1,23	0,902 972	1,63	0,990 154
0,44	0,009 730	0,84	0,519 366	1,24	0,907 648	1,64	0,990 777
0,45	0,012 590	0,85	0,534 682	1,25	0,912 132	1,65	0,991 364
0,46	0,016 005	0,86	0,549 744	1,26	0,916 432	1,66	0,991917
0,47	0,020 022	0,87	0,564 546	1,27	0,920 556	1,67	0,992 438
0,48	0,024 682	0,88	0,579 070	1,28	0,924 505	1,68	0,992 928
0,49	0,030 017	0,89	0,593 316	1,29	0,928 288	1,69	0,993 389
0,50	0,036 055	0,90	0,607 270	1,30	0,931 908	1,70	0,993 823
0,51	0,042 814	0,91	0,620 928	1,31	0,935 370	1,71	0,994 230
0,52	0,050 306	0,92	0,634 286	1,32	0,938 682	1,72	0,994 612
0,53	0,058 534	0,93	0,647 338	1,33	0,941 848	1,73	0,994 972
0,54	0,067 497	0,94	0,660 082	1,34	0,944 872	1,74	0,995 309
0,55	0,077 183	0,95	0,672 516	1,35	0,947 756	1,75	0,995 625
0,56	0,087 577	0,96	0,684 636	1,36	0,950 512	1,76	0,995 922
0,57	0,098 656	0,97	0,696 444	1,37	0,953 142	1,77	0,996 200
0,58	0,110 395	0,98	0,707 940	1,38	0,955 650	1,78	0,996 460
0,59	0,122 760	0,99	0,719 126	1,39	0,958 040	1,79	0,996 704
0,60	0,135 718	1,00	0,730 000	1,40	0,960 318	1,80	0,996 932
0,61	0,149 229	1,01	0,740 566	1,41	0,962 486	1,81	0,997 146
0,62	0,163 225	1,02	0,750 826	1,42	0,964 552	1,82	0,997 346
0,63	0,177 753	1,03	0,760 780	1,43	0,966 516	1,83	0,997 533
0,64	0,192 677	1,04	0,770 434	1,44	0,968 382	1,84	0,997 707
0,65	0,207 987	1,05	0,779 794	1,45	0,970 158	1,85	0,997 870
0,66	0,223 637	1,06	0,788 860	1,46	0,971 846	1,86	0,998 023
0,67	0,239 582	1,07	0,797 636	1,47	0,973 448	1,87	0,998 145
0,68	0,255 780	1,08	0,806 128	1,48	0,974 970	1,88	0,998 297
0,69	0,272 189	1,09	0,814 342	1,49	0,976 412	1,89	0,998 421
0,70	0,288 765	1,10	0,822 282	1,50	0,977 782	1,90	0,998 536
0,71	0,305 471	1,11	0,829 950	1,51	0,979 080	1,91	0,998 644
0,72	0,322 265	1,12	0,837 356	1,52	0,980 310	1,92	0,998 744
0,73	0,339 113	1,13	0,844 502	1,53	0,981 476	1,93	0,998 837
0,74	0,355 981	1,14	0,851 394	1,54	0,982 578	1,94	0,998 924
0,75	0,372 833	1,15	0,858 038	1,55	0,983 622	1,95	0,999 004
0,76	0,389 640	1,16	0,864 442	1,56	0,984 610	1,96	0,999 079
0,77	0,406 372	1,17	0,870 612	1,57	0,985 544	1,97	0,999 149
0,78	0,423 002	1,18	0,876 548	1,58	0,986 426	1,98	0,999 213
0,79	0,439 505	1,19	0,882 258	1,59	0,987 260	1,99	0,999 273

3.3.4. Ampirik moment ve ampirik merkezi momentlerin hesabı

Bilahare, dağılım fonksiyonunun tipinin ve parametrelerinin hesabında kullanılmak üzere, birinci ampirik moment, ikinci ve üçüncü ampirik merkezi momentlerin hesaplanması Çizelge 3.13’de yapılmıştır.

Çizelge 3.13. Birinci ampirik moment, ikinci ve üçüncü ampirik merkezi momentlerin hesaplanması

Sınıf aralıkları	Yağış sayısı, κ	η	$\kappa \cdot \eta$	$\kappa \cdot \eta^2$	$\kappa \cdot \eta^3$
27,3 – 33,5	11	-3	-33	99	-297
33,6 – 39,8	7	-2	-14	28	-56
39,9 – 46,1	11	-1	-11	11	-11
46,2 – 52,4	<u>49,3</u>	0	0	0	0
52,5 – 58,7	4	1	4	4	4
58,8 – 65,0	7	2	14	28	56
65,1 – 71,3	7	3	21	63	189
71,4 – 77,6	5	4	20	80	320
77,7 – 83,9	2	5	10	50	250
84,0 – 90,2	2	6	12	72	432
90,3 – 96,5	0	7	0	0	0
96,6 – 102,8	0	8	0	0	0
102,9 – 109,1	1	9	9	81	729
109,2 – 115,4	0	10	0	0	0
115,5 – 121,7	0	11	0	0	0
121,8 – 128,0	0	12	0	0	0
128,1 – 134,3	0	13	0	0	0
134,4 – 140,6	1	14	14	196	2.744
	70		46	712	4.360

$$a = 49,3$$

$$b = 27,3 - 33,5 = 6,2 + 0,1 = 6,3$$

$$\mu_{1-70}(\eta) = \frac{1}{n} * (\eta_i) \quad (7.0)$$

$$\mu_{1-70}(\eta) = \frac{1}{70} * 46 = \underline{0,657}$$

$$\mu_{2-70}(\eta) = \frac{1}{n^2} * [n * (\eta_i^2) - (\eta_i)^2] \quad (7.1)$$

$$\mu_{2-70}(\eta) = \frac{1}{70^2} * [70 * 712 - 10^2] = \underline{10,151}$$

$$\mu_{3-70}(\eta) = \frac{1}{n^3} * [n^2 * (\eta_i^3) - 3n * (\eta_i) * (\eta_i^2) + 2(\eta_i^3)] \quad (7.2)$$

$$\mu_{3-70}(\eta) = \frac{1}{70^3} * [70^2 * 4.360 - 3 * 70 * 46 * 712 + 2 * 4.360] = \underline{42,259}$$

$$M_1 = a + b * \mu_{1-70}(\eta) \quad (7.3)$$

$$M_1 = 49,3 + 6,3 * 0,657 = \underline{53,44}$$

$$M_2 = b^2 * [\mu_{2-70}(\eta) - 0,083] \quad (7.4)$$

$$M_2 = 6,3^2 * (10,151 - 0,083) = \underline{399,60}$$

$$M_3 = b^3 * [\mu_{3-70}(\eta)] \quad (7.5)$$

$$M_3 = 6,3^3 * 42,259 = \underline{10.566,74}$$

3.3.5. Dağılım fonksiyonunun tipinin ve parametrelerinin hesabı

3.3.5.1. Gamma dağılımı (3 parametrelili)

$$X_0 = M_1 - 2 * \frac{M_2^2}{M_3} \quad (7.6)$$

$$X_0 = 53,44 - 2 * \frac{399,60^2}{10.566,74} = 23,22$$

$X_0 = 23,22 < 27,0$ 'den olduğundan, bir problem yoktur. İşleme bu şekilde devam edilir.
(Tersi olsaydı $X_0 = 0,5 * 27,0 = 13,5$ alınmalıydı).

$$k = \frac{(M_1 - X_0)^2}{M_2} \quad (7.7)$$

$$k = \frac{(53,44 - 23,22)^2}{399,60} = \underline{2,29}$$

$$\lambda = \frac{M_1 - X_0}{M_2} \quad (7.8)$$

$$\lambda = \frac{53,44 - 23,22}{399,60} = \underline{0,076}$$

$$X = X_0 + \frac{X_t}{2\lambda} \quad \text{Çizelge 3.14'den elde edilir,}$$

Çizelge 3.14. Yıllık maksimum günlük yağışların farklı tekerrürler için Gamma (3 parametrelili) dağılımına göre değerleri

Frekans F(x), %	Tekerrür süresi T, (yıl)	X _t (Çizelge 3.15'den)	$\frac{X_t}{2\lambda}$	$X = X_0 + \frac{X_t}{2\lambda}$ (mm)
0,1	1,001	0,160	1,05	24,3
0,5	1,005	0,326	2,15	25,4
1,0	1,01	0,446	2,93	26,2
5,0	1,05	0,966	6,36	29,6
10,0	1,11	1,379	9,07	32,3
20,0	1,25	2,050	13,49	36,7
30,0	1,43	2,660	17,50	40,7
40,0	1,66	3,278	21,57	44,8
50,0	2	3,934	25,88	49,1
60,0	2,5	4,672	30,74	54,0
70,0	3,33	5,564	36,61	59,8
80,0	5	6,744	44,37	67,6
90,0	10	8,627	56,76	80,0
95,0	20	10,933	71,93	95,2
96,0	25	11,394	74,96	98,2
97,5	40	12,086	79,51	102,7
98,0	50	12,839	84,47	107,7
99,0	100	14,344	94,37	117,6
99,5	200	15,944	104,90	128,1
99,8	500	18,731	123,23	146,5
99,9	1.000	19,660	129,34	152,6

Çizelge 3.15. Gamma dağılım fonksiyonu değerleri (X_t)

k	0,05	0,1	0,5	1,0	2,5	5,0	10,0	20,0	30,0	40,0
0,5	,0 ⁶ 393	,0 ⁵ 157	,0 ⁴ 393	,0 ³ 157	,0 ² 982	,0 ² 393	,0158	,0642	,148	,275
1,0	,0210	,0220	,0100	,0201	,0506	,103	,211	,446	,713	1,02
1,5	,0153	,0243	,0717	,115	,216	,352	,584	1,00	1,42	1,87
2,0	,0639	,0908	,207	,297	,487	,711	1,06	1,65	2,19	2,75
2,5	,158	,210	,412	,554	,831	1,15	1,61	2,34	3,00	3,66
3,0	,299	,381	,676	,872	1,24	1,64	2,20	3,07	3,83	4,57
3,5	,485	,598	,989	1,24	1,69	2,17	2,83	3,82	4,67	5,49
4,0	,710	,857	1,34	1,65	2,18	2,73	3,49	4,59	5,53	6,42
4,5	,972	1,15	1,73	2,09	2,70	3,33	4,17	5,38	6,39	7,33
5,0	1,26	1,48	2,16	2,56	3,25	3,94	4,87	6,18	7,27	8,30

Çizelge 3.15. Gamma dağılım fonksiyonu değerleri (Xt) (devamı)

5,5	1,59	1,83	2,60	3,05	3,82	4,57	5,58	6,99	8,15	9,24	
6,0	1,93	2,21	3,07	3,57	4,40	5,23	6,30	7,81	9,03	10,2	
6,5	2,31	2,62	3,57	4,11	5,01	5,89	7,04	8,63	9,93	11,1	
7,0	2,70	3,04	4,07	4,66	5,63	6,57	7,79	9,47	10,8	12,1	
7,5	3,11	3,48	4,60	5,23	6,26	7,26	8,55	10,3	10,7	13,0	
8,0	3,54	3,94	5,14	5,81	6,91	7,96	9,31	11,2	12,6	14,0	
8,5	3,98	4,42	5,70	6,41	7,56	8,67	10,1	12,0	13,5	14,9	
9,0	4,44	4,90	6,26	7,01	8,23	9,39	10,9	12,9	14,4	15,9	
9,5	4,91	5,41	6,84	7,63	8,91	10,1	11,7	13,7	15,4	16,9	
10,0	5,40	5,92	7,43	8,26	9,59	10,9	12,4	14,6	16,3	17,8	
10,5	5,90	6,45	8,03	8,90	10,3	11,6	13,2	15,4	17,2	18,8	
11,0	6,40	6,98	8,64	9,54	11,0	12,3	14,0	16,3	18,1	19,7	
11,5	6,92	7,53	9,26	10,2	11,7	13,1	14,8	17,2	19,0	20,7	
12,0	7,45	8,08	9,89	10,9	12,4	13,8	15,7	18,1	19,9	21,7	
12,5	7,99	8,65	10,5	11,5	13,1	14,6	16,7	18,9	20,9	22,6	
13,0	8,54	9,22	11,2	12,2	13,8	15,4	17,3	19,8	21,8	23,6	
13,5	9,09	9,80	11,8	12,9	14,6	16,2	18,1	20,7	22,7	24,5	
14,0	9,66	10,4	12,5	13,6	15,3	16,9	18,9	21,6	23,6	25,5	
14,5	10,2	11,0	13,1	14,3	16,0	17,7	19,8	22,5	24,6	26,5	
15,0	10,8	11,6	13,8	15,0	16,8	18,5	20,6	23,4	25,5	27,4	
0,5	,455	,708	1,07	1,64	2,71	3,84	5,02	6,63	7,88	10,8	12,1
1,0	1,39	1,83	2,41	3,22	4,61	5,99	7,38	9,21	10,6	13,8	15,2
1,5	2,37	2,95	3,67	4,64	6,25	7,81	9,35	11,3	12,8	16,3	17,7
2,0	3,36	4,04	4,88	5,99	7,78	9,49	11,1	13,3	14,9	18,5	20,0
2,5	4,35	5,13	6,06	7,29	9,24	11,1	12,8	15,1	16,7	20,5	22,1
3,0	5,35	6,21	7,23	8,56	10,6	12,6	14,4	16,8	18,5	22,5	24,1
3,5	6,35	7,28	8,38	9,80	12,0	14,1	16,0	18,5	20,3	24,3	26,0
4,0	7,34	8,35	9,52	11,0	13,4	15,5	17,5	20,1	22,0	26,1	27,9
4,5	8,34	9,41	10,7	12,2	14,7	16,9	19,0	21,7	23,6	27,7	29,7
5,0	9,34	10,5	11,8	13,4	16,0	18,3	20,5	23,2	25,2	29,6	31,4
5,5	10,3	11,5	12,9	14,6	17,3	19,7	21,9	24,7	26,8	31,3	33,1
6,0	11,3	12,6	14,0	15,8	18,5	21,0	23,3	26,2	28,3	32,9	34,8

Çizelge 3.15. Gamma dağılım fonksiyonu değerleri (Xt) (devamı)

6,5	12,3	13,6	15,1	17,0	19,8	22,4	24,7	27,7	29,8	34,5	36,5
7,0	13,3	14,7	16,2	18,2	21,1	23,7	26,1	29,1	31,3	36,1	38,1
7,5	14,3	15,7	17,3	19,3	22,3	25,0	27,5	30,6	32,8	37,7	39,7
8,0	15,3	16,8	18,4	20,5	23,5	26,3	28,8	32,0	34,3	39,3	41,3
8,5	16,3	17,8	19,5	21,6	24,8	27,6	30,2	33,4	35,7	40,8	42,9
9,0	17,3	18,9	20,6	22,8	26,0	28,9	31,5	34,8	37,2	42,3	44,4
9,5	18,3	19,9	21,7	23,9	27,2	30,1	32,9	36,2	38,6	43,8	46,0
10,0	19,3	21,0	22,8	25,0	28,4	31,4	34,2	37,6	40,0	45,3	47,5
10,5	20,3	22,0	23,9	26,2	29,6	32,8	35,5	38,9	41,4	46,8	49,0
11,0	21,3	23,0	24,9	27,3	30,8	33,9	36,8	40,3	42,8	48,3	50,5
11,5	22,3	24,1	26,0	28,4	32,0	35,2	38,1	41,6	44,2	49,7	52,0
12,0	23,3	25,1	27,1	29,6	33,2	36,4	39,4	43,0	45,6	51,2	53,5
12,5	24,3	26,1	28,2	30,7	34,4	37,7	40,6	44,3	46,9	52,6	54,9
13,0	25,3	27,2	29,2	31,8	35,6	38,9	41,9	45,6	48,3	54,1	56,4
13,5	26,3	28,2	30,3	32,9	36,7	40,1	43,2	47,0	49,6	55,5	57,9
14,0	27,3	29,2	31,4	34,0	37,9	41,3	44,5	48,3	51,0	56,9	59,3
14,5	28,3	30,3	32,5	35,1	39,1	42,6	45,7	49,6	52,3	58,3	60,7
15,0	29,3	31,3	33,5	36,3	40,3	43,8	47,0	50,9	53,7	59,7	62,2

3.3.5.2. Gamma dağılımı (2 parametrelili)

$$k = \frac{M_1^2}{M_2} \quad k = \frac{53,44^2}{399,60} = \underline{7,15} \quad (7.9)$$

$$\lambda = \frac{M_1}{M_2} \quad \lambda = \frac{53,44}{399,60} = \underline{0,134} \quad (8.0)$$

$$X = \frac{X_t}{2\lambda} \quad \text{Çizelge 3.16'dan elde edilir.} \quad (8.1)$$

Çizelge 3.16. Yıllık maksimum günlük yağışların farklı tekerrürler için Gamma (2 parametrelili) dağılımına göre değerleri

Frekans F(x), %	Tekerrür süresi T, (yıl)	X _t (Çizelge 4.16'dan)	$X = \frac{X_t}{2\lambda}$
0,1	1,001	3,172	11,8
0,5	1,005	4,229	15,8
1,0	1,01	4,831	18,0
5,0	1,05	6,777	25,3
10,0	1,11	8,018	29,9
20,0	1,25	9,719	36,3
30,0	1,43	11,070	41,3
40,0	1,66	12,370	46,2
50,0	2	13,600	50,8
60,0	2,5	15,000	56,0
70,0	3,33	16,530	61,7
80,0	5	18,530	69,1
90,0	10	21,460	80,1
95,0	20	24,833	92,7
96,0	25	25,509	95,2
97,5	40	26,520	99,0
98,0	50	27,530	102,7
99,0	100	29,550	110,3
99,5	200	31,750	118,5
99,8	500	35,373	132,0
99,9	1.000	36,580	136,5

3.3.5.3. Log-Pearson Tip III dağılımı

Çizelge 3.17. Tekirdağ-Süleymanpaşa meteoroloji rasat istasyonuna ait yıllık maksimum günlük yağış miktarlarının logaritmik analizi

Yıllar	Y	ln Y	ln \bar{Y}	Fark	Fark ²	Fark ³
1951	48,3	3,877	3,914	-0,037	0,001	0,000
1952	37,1	3,614	”	-0,300	0,090	-0,027
1953	53,9	3,987	”	0,073	0,005	0,000
1954	60,7	4,106	”	0,192	0,037	0,007
1955	70,4	4,254	”	0,340	0,116	0,039
1956	79,2	4,372	”	0,458	0,210	0,096
1957	42,3	3,745	”	-0,169	0,029	-0,005
1958	51,8	3,947	”	0,033	0,001	0,000
1959	57,0	4,043	”	0,129	0,017	0,002
1960	30,8	3,428	”	-0,486	0,236	-0,115

Çizelge 3.17. Tekirdağ-Süleymanpaşa meteoroloji rasat istasyonuna ait yıllık maksimum günlük yağış miktarlarının logaritmik analizi (devamı)

1961	37,5	3,624	”	-0,290	0,084	-0,024
1962	76,8	4,341	”	0,427	0,182	0,078
1963	55,4	4,015	”	0,101	0,010	0,001
1964	53,1	3,972	”	0,058	0,003	0,000
1965	49,2	3,896	”	-0,018	0,000	0,000
1966	50,9	3,930	”	0,016	0,000	0,000
1967	40,4	3,699	”	-0,215	0,046	-0,010
1968	48,8	3,888	”	-0,026	0,001	0,000
1969	42,3	3,745	”	-0,169	0,029	-0,005
1970	32,2	3,472	”	-0,442	0,195	-0,086
1971	39,0	3,664	”	-0,250	0,063	-0,016
1972	31,4	3,447	”	-0,467	0,218	-0,102
1973	29,2	3,374	”	-0,540	0,292	-0,157
1974	28,8	3,360	”	-0,554	0,307	-0,170
1975	72,1	4,278	”	0,364	0,132	0,048
1976	60,1	4,096	”	0,182	0,033	0,006
1977	28,6	3,353	”	-0,561	0,315	-0,177
1978	63,4	4,150	”	0,236	0,056	0,013
1979	38,6	3,653	”	-0,261	0,068	-0,018
1980	28,8	3,360	”	-0,554	0,307	-0,170
1981	40,3	3,696	”	-0,218	0,048	-0,010
1982	29,0	3,367	”	-0,547	0,299	-0,164
1983	62,1	4,129	”	0,215	0,046	0,010
1984	62,1	4,129	”	0,215	0,046	0,010
1985	29,4	3,381	”	-0,533	0,284	-0,151
1986	68,6	4,228	”	0,314	0,099	0,031
1987	52,3	3,957	”	0,043	0,002	0,000
1988	33,0	4,497	”	-0,417	0,174	-0,073

Çizelge 3.17. Tekirdağ-Süleymanpaşa meteoroloji rasat istasyonuna ait yıllık maksimum günlük yağış miktarlarının logaritmik analizi (devamı)

1989	43,7	3,777	”	-0,137	0,019	-0,003
1990	49,9	3,910	”	-0,004	0,000	0,000
1991	40,9	3,711	”	-0,203	0,041	-0,008
1992	42,6	3,752	”	-0,162	0,026	-0,004
1993	39,7	3,681	”	-0,233	0,054	-0,013
1994	65,8	4,187	”	0,273	0,075	0,020
1995	75,0	4,318	”	0,404	0,163	0,066
1996	28,0	3,332	”	-0,582	0,339	-0,197
1997	140,1	4,942	”	1,028	1,057	1,086
1998	104,4	4,648	”	0,734	0,539	0,395
1999	40,0	3,689	”	-0,225	0,051	-0,011
2000	46,5	3,840	”	-0,074	0,005	0,000
2001	67,9	4,218	”	0,304	0,092	0,028
2002	48,5	3,882	”	-0,032	0,001	0,000
2003	41,5	3,726	”	-0,188	0,035	-0,007
2004	67,0	4,205	”	0,291	0,085	0,025
2005	51,2	3,936	”	0,022	0,000	0,000
2006	41,9	3,735	”	-0,179	0,032	-0,006
2007	69,0	4,234	”	0,320	0,102	0,033
2008	34,0	3,526	”	-0,388	0,151	-0,058
2009	74,6	4,312	”	0,398	0,158	0,063
2010	63,5	4,151	”	0,237	0,056	0,013
2011	90,2	4,502	”	0,588	0,346	0,203
2012	45,6	3,820	”	-0,094	0,009	-0,001
2013	48,0	3,871	”	-0,043	0,002	0,000
2014	86,0	4,454	”	0,540	0,292	0,157
2015	65,8	4,187	”	0,273	0,075	0,020
2016	59,7	4,089	”	0,175	0,031	0,005
2017	76,8	4,341	”	0,427	0,182	0,078
2018	79,2	4,372	”	0,458	0,210	0,096
2019	39,5	3,676	”	-0,238	0,057	-0,013
2020	49,6	3,904	”	-0,010	0,000	0,000
Toplam	3.731,0	274,002			8,365	0,831

$$Z = \ln Y \quad (8.2)$$

$$\check{Z} = \ln \check{Y} \quad (8.3)$$

$$S_{z-1} = \sqrt{\frac{(\ln Y - \ln \check{Y})^2}{n-1}} \quad S_{z-1} = \sqrt{\frac{8,365}{69}} = \underline{0,348} \quad (8.4)$$

$$C_s = \frac{n \Sigma (\ln Y - \ln \check{Y})^3}{(n-1)(n-2) S_{z-1}^3} \quad C_s = \frac{70 * 0,831}{(69)(68) 0,348^3} = 0,30 \quad (8.5)$$

$$Z_t = \check{Z} + Y_t * S_{z-1} \quad (8.6)$$

$$X_t = e^{Z_t} \quad \text{\u00c7izelge 3.19'dan elde edilir.} \quad (8.7)$$

Çizelge 3.18. Pearson Tip III dağılımının frekans faktörü (Y_t)

Cs	T, Tekerrür süresi (yıl)													
	1,0101	1,0526	1,1111	1,2500	2	5	10	20	25	40	50	100	200	1.000
	Aşılma olasılığı (%)													
	99	95	90	80	50	20	10	5	4	2,5	2	1	0,5	0,1
3,0	-0,667	-0,665	-0,660	-0,636	-0,396	0,420	1,180	2,003	2,278	2,867	3,152	4,051	4,970	7,152
2,9	-0,690	-0,688	-0,681	-0,651	-0,390	0,440	1,195	2,007	2,277	2,855	3,134	4,013	4,909	7,034
2,8	-0,714	-0,711	-0,702	-0,666	-0,384	0,460	1,210	2,010	2,275	2,841	3,114	3,973	4,847	6,915
2,7	-0,740	-0,736	-0,724	-0,681	-0,376	0,479	1,224	2,012	2,272	2,827	3,093	3,932	4,783	6,794
2,6	-0,769	-0,762	-0,747	-0,696	-0,368	0,499	1,238	2,013	2,267	2,811	3,071	3,889	4,718	6,672
2,5	-0,799	-0,790	-0,771	-0,711	-0,360	0,518	1,250	2,012	2,262	2,793	3,048	3,845	4,652	6,548
2,4	-0,832	-0,819	-0,795	-0,725	-0,351	0,537	1,262	2,011	2,256	2,775	3,023	3,800	4,584	6,423
2,3	-0,867	-0,850	-0,819	-0,739	-0,341	0,555	1,274	2,009	2,248	2,755	2,997	3,753	4,515	6,296
2,2	-0,905	-0,882	-0,844	-0,752	-0,330	0,574	1,284	2,006	2,240	2,735	2,970	3,705	4,444	6,168
2,1	-0,946	-0,914	-0,869	-0,765	-0,319	0,592	1,294	2,001	2,230	2,712	2,942	3,656	4,372	6,039
2,0	-0,990	-0,949	-0,895	-0,777	-0,307	0,609	1,302	1,996	2,219	2,689	2,912	3,605	4,298	5,908
1,9	-1,037	-0,984	-0,920	-0,788	-0,294	0,627	1,310	1,989	2,207	2,664	2,881	3,553	4,223	5,775
1,8	-1,087	-1,020	-0,945	-0,799	-0,282	0,643	1,318	1,981	2,193	2,638	2,848	3,499	4,147	5,642
1,7	-1,140	-1,056	-0,970	-0,808	-0,268	0,660	1,324	1,972	2,179	2,611	2,815	3,444	4,069	5,507
1,6	-1,197	-1,093	-0,994	-0,817	-0,254	0,675	1,329	1,962	2,163	2,582	2,780	3,388	3,990	5,371
1,5	-1,256	-1,131	-1,018	-0,825	-0,240	0,690	1,333	1,951	2,146	2,552	2,743	3,330	3,910	5,234
1,4	-1,318	-1,168	-1,041	-0,832	-0,225	0,705	1,337	1,938	2,128	2,521	2,706	3,271	3,828	5,095
1,3	-1,383	-1,206	-1,064	-0,838	-0,210	0,719	1,339	1,925	2,108	2,489	2,666	3,211	3,745	6,955
1,2	-1,449	-1,243	-1,086	-0,844	-0,195	0,732	1,340	1,910	2,087	2,455	2,626	3,149	3,661	4,815

1,1	-1,518	-1,280	-1,107	-0,848	-0,180	0,745	1,341	1,894	2,066	2,420	2,585	3,087	3,575	4,673

Çizelge 3.18. Pearson Tip III dağılımının frekans faktörü (Y_t) (devamı)

1,0	-1,588	-1,317	-1,128	-0,852	-0,164	0,758	1,340	1,877	2,043	2,384	2,542	3,022	3,489	4,531
0,9	-1,660	-1,353	-1,147	-0,854	-0,148	0,769	1,339	1,859	2,018	2,346	2,498	2,957	3,401	4,388
0,8	-1,733	-1,388	-1,166	-0,856	-0,132	0,780	1,336	1,839	1,993	2,308	2,453	2,891	3,312	4,244
0,7	-1,806	-1,423	-1,183	-0,857	-0,116	0,790	1,333	1,819	1,967	2,268	2,407	2,824	3,223	4,100
0,6	-1,880	-1,458	-1,200	-0,857	-0,099	0,800	1,328	1,797	1,939	2,227	2,359	2,755	3,132	3,956
0,5	-1,955	-1,491	-1,216	-0,856	-0,083	0,808	1,323	1,774	1,910	2,185	2,311	2,686	3,041	3,811
0,4	-2,029	-1,524	-1,231	-0,855	-0,066	0,816	1,317	1,750	1,880	2,142	2,261	2,615	2,949	3,666
0,3	-2,104	-1,555	-1,245	-0,853	-0,055	0,824	1,309	1,726	1,849	2,098	2,211	2,544	2,856	3,521
0,2	-2,178	-1,586	-1,258	-0,850	-0,033	0,830	1,301	1,700	1,818	2,053	2,159	2,472	2,763	3,377
0,1	-2,252	-1,616	-1,270	-0,846	-0,017	0,836	1,292	1,673	1,785	2,007	2,107	2,400	2,670	3,233
0,0	-2,326	-1,645	-1,282	-0,842	0,000	0,842	1,282	1,645	1,751	1,960	2,054	2,326	2,576	3,090

Çizelge 3.19. Yıllık maksimum günlük yağışların farklı tekerrürler için Log-Pearson Tip III dağılımına göre değerleri

Frekans F(x), %	Tekerrür süresi T, (yıl)	Y _t (Çizelge 3.18'den)	Z _t = $\check{Z} + Y_t * S_{Z-1}$	X _t = e ^{Z_t}
1,0	1,01	- 2,104	3,182	24,1
5,0	1,05	- 1,555	3,373	29,2
10,0	1,11	- 1,245	3,481	32,5
20,0	1,25	- 0,853	3,617	37,2
50,0	2	- 0,055	3,895	49,2
80,0	5	0,824	4,201	66,8
90,0	10	1,309	4,370	79,0
95,0	20	1,726	4,515	91,4
96,0	25	1,849	4,558	95,4
97,5	40	2,098	4,644	104,0
98,0	50	2,211	4,683	108,1
99,0	100	2,544	4,799	121,4
99,5	200	2,856	4,908	135,4
99,8	500	3,355	5,082	161,1
99,9	1.000	3,521	5,139	170,6

3.3.5.4. Gumbel dağılımı

$$\bar{Y} = 53,3$$

$$\sigma = 19,9$$

$$\sigma_{n-1} = 20,0$$

Gumbel dağılım yöntemi ile muhtelif tekerrürlü yağış değerlerinin hesaplanması için Çizelge 3.22 hazırlanarak sonuca varılır. Çizelgede yer alan Y değeri Çizelge 3.20'den, K değerinin elde edilmesinde gerekli S_n ve Y_n değerleri ise başka bir çizelge olan Çizelge 3.21'den alınır. 70 yıl için K değeri hesaplanırken S_n = 1,1854 ve Y_n = 0,5548 olarak alınmıştır.

$$K = \frac{Y - Y_n}{S_n} \quad (8.8)$$

$$Y = \bar{Y} + (K * \sigma_{n-1}) \quad (8.9)$$

Çizelge 3.20. Ekstrem değer dağılımları için değerler

Tekerrür süresi	Aşılma olasılığı	Aşılmama olasılığı	Y
$T = 1 / q$	$q = 1 - p$	p	
1,01	0,99	0,01	- 1,527
1,05	0,95	0,05	- 1,097
1,11	0,90	0,10	- 0,834
1,25	0,80	0,20	- 0,476
1,43	0,70	0,30	- 0,186
1,67	0,60	0,40	0,087
1,82	0,55	0,45	0,225
2,00	0,50	0,50	0,367
2,33	0,43	0,57	0,579
2,50	0,40	0,60	0,672
2,86	0,35	0,65	0,842
3,33	0,30	0,70	1,031
4,00	0,25	0,75	1,246
5,00	0,20	0,80	1,500
6,67	0,15	0,85	1,817
10,0	0,10	0,90	2,250
20,0	0,05	0,95	2,970
25,0	0,04	0,96	3,199
33,3	0,03	0,97	3,491
50,0	0,02	0,98	3,902
100,0	0,01	0,99	4,600
200,0	0,005	0,995	5,296
250,0	0,004	0,996	5,519
333,3	0,003	0,997	5,808
500,0	0,002	0,998	6,214
1.000,0	0,001	0,999	6,907
2.000,0	0,0005	0,9995	7,601
10.000,0	0,0001	0,9999	9,210

Çizelge 3.21. Rasat süreleri için standart sapma (S_n) ve boyutsuz ortalama (Y_n) değerleri

Yıl	S _n									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	0,9446	0,9676	0,9833	0,9971	1,0095	1,0206	1,0316	1,0411	1,0493	1,0565
20	1,0628	1,0696	1,0754	1,0811	1,0864	1,0915	1,0961	1,1004	1,1047	1,1086
30	1,1124	1,1159	1,1193	1,1226	1,1255	1,1285	1,1313	1,1339	1,1369	1,1388
40	1,1413	1,1436	1,1458	1,1480	1,1499	1,1519	1,1538	1,1557	1,1574	1,1590
50	1,1607	1,1623	1,1638	1,1658	1,1667	1,1681	1,1696	1,1708	1,1721	1,1734
60	1,1747	1,1759	1,1770	1,1782	1,1793	1,1803	1,1814	1,1824	1,1834	1,1844
70	1,1854	1,1863	1,1873	1,1881	1,1890	1,1898	1,1906	1,1915	1,1923	1,1930
80	1,1938	1,1945	1,1953	1,1959	1,1967	1,1973	1,1980	1,1987	1,1994	1,2001
90	1,2007	1,2013	1,2020	1,2026	1,2032	1,2038	1,2044	1,2049	1,2055	1,2060
100	1,2065									

Yıl	Y _n									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	0,4952	0,4996	0,5035	0,5070	0,5100	0,5128	0,5157	0,5181	0,5202	0,5220
20	0,5236	0,5252	0,5268	0,5283	0,5296	0,5309	0,5320	0,5332	0,5343	0,5353
30	0,5362	0,5371	0,5380	0,5388	0,5396	0,5402	0,5410	0,5410	0,5424	0,5430
40	0,5436	0,5442	0,5448	0,5453	0,5458	0,5463	0,5468	0,5473	0,5477	0,5481
50	0,5485	0,5493	0,5493	0,5497	0,5501	0,5504	0,5508	0,5511	0,5515	0,5518
60	0,5221	0,5524	0,5527	0,5530	0,5533	0,5535	0,5538	0,5540	0,5543	0,5545
70	0,5548	0,5550	0,5552	0,5555	0,5557	0,5559	0,5561	0,5563	0,5565	0,5567
80	0,5569	0,5570	0,5572	0,5574	0,5576	0,5578	0,5580	0,5581	0,5583	0,5585
90	0,5586	0,5587	0,5589	0,5591	0,5592	0,5593	0,5595	0,5596	0,5598	0,5599
100	0,5600									

Çizelge 3.22. Yıllık maksimum günlük yağışların farklı tekerrürler için Gumbel dağılımına göre değerleri

Frekans F(x), %	Tekerrür süresi T, (yıl)	Y (Çizelge 3.20'den)	$K = \frac{Y - Y_n}{S_n}$	$Y = \bar{Y} + (K * \sigma_{n-1})$
10,0	1,11	- 0,834	- 1,172	29,9
20,0	1,25	- 0,476	- 0,870	35,9
30,0	1,43	- 0,186	- 0,625	40,8
40,0	1,66	0,087	- 0,395	45,4
50,0	2	0,367	- 0,158	50,1
60,0	2,5	0,672	0,099	55,3
70,0	3,33	1,031	0,402	61,3
80,0	5	1,500	0,797	69,3
90,0	10	2,250	1,430	81,9
96,0	25	3,199	2,331	97,9
98,0	50	3,902	2,824	109,8
99,0	100	4,600	3,413	121,6
99,8	500	6,214	4,774	148,8
99,9	1.000	6,907	5,359	160,5

3.3.5.5. Dağılım fonksiyonlarının uygunluk testi

Uygulanan dört dağılım fonksiyonundan elde edilen maksimum günlük yağış değerleri Çizelge 3.23'de bir arada sunulmuştur.

Çizelge 3.23. Uygulanan dört dağılım fonksiyonundan elde edilen maksimum günlük yağış değerleri

Dağılım tipleri	Tekerrür süresi (yıl)							
	2	5	10	25	50	100	500	1.000
Gamma(3 parametrelili)	49,1	67,6	80,0	98,2	107,7	117,6	146,5	152,6
Gamma (2 parametrelili)	50,8	69,1	80,1	95,2	102,7	110,3	132,0	136,5
Log-Pearson Tip III	49,2	66,8	79,0	95,4	108,1	121,4	161,1	170,6
Gumbel	50,1	69,3	81,9	97,9	109,8	121,6	148,8	160,5

- Gamma dağılımı (3 parametrelili)

$$d_{70} = 0,055 \quad \rightarrow \text{Şekil 3.9'dan,}$$

$$Z = d_{70} * \sqrt{n} \quad (6.8)$$

$$Z = 0,055 * \sqrt{70} \cong 0,46 \quad \rightarrow \text{Çizelge 3.12'den } L(z) = 0,016005$$

$$P = 1,0 - L(z) \quad (6.9)$$

$$P = 1,0 - 0,016005 = 0,984 \rightarrow \% 98,4 > \% 5$$

- Gamma dağılımı (2 parametrelili)

$$d_{70} = 0,060 \rightarrow \text{Şekil 3.9'dan,}$$

$$Z = d_{70} * \sqrt{n} \quad (6.8)$$

$$Z = 0,060 * \sqrt{70} \cong 0,50 \rightarrow \text{Çizelge 3.12'den } L(z) = 0,036055$$

$$P = 1,0 - L(z) \quad (6.9)$$

$$P = 1,0 - 0,036055 = 0,964 \rightarrow \% 96,4 > \% 5$$

- Log-Pearson Tip III dağılımı

$$d_{70} = 0,085 \rightarrow \text{Şekil 3.9'dan,}$$

$$Z = d_{44} * \sqrt{n} \quad (6.8)$$

$$Z = 0,085 * \sqrt{70} \cong 0,71 \rightarrow \text{Çizelge 3.12'den } L(z) = 0,305471$$

$$P = 1,0 - L(z) \quad (6.9)$$

$$P = 1,0 - 0,305471 = 0,695 \rightarrow \% 69,5 > \% 5$$

- Gumbel dağılımı

$$d_{70} = 0,050 \rightarrow \text{Şekil 3.9'dan,}$$

$$Z = d_{70} * \sqrt{n} \quad (6.8)$$

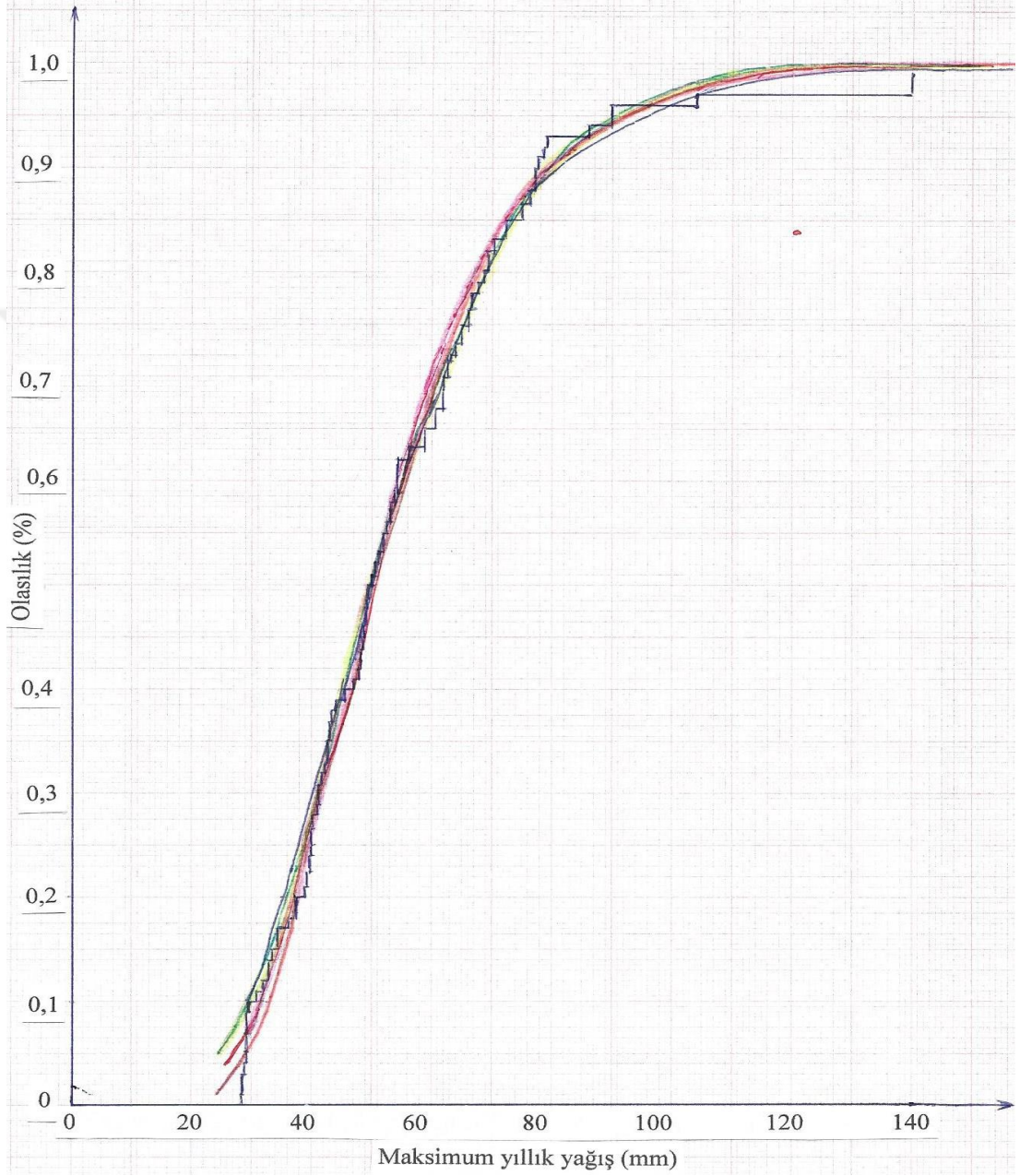
$$Z = 0,050 * \sqrt{70} \cong 0,42 \rightarrow \text{Çizelge 3.12'den } L(z) = 0,005476$$

$$P = 1,0 - L(z) \quad (6.9)$$

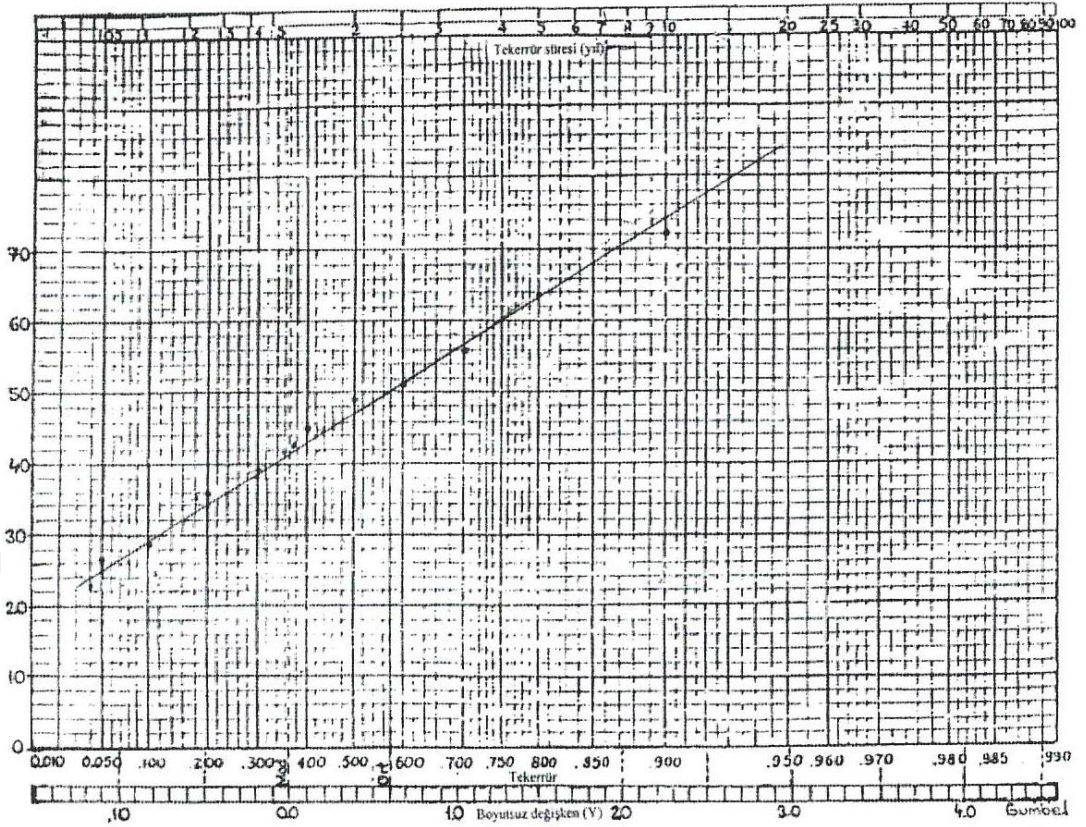
$$P = 1,0 - 0,005476 = 0,995 \rightarrow \% 99,5 > \% 5$$

Uygulanan dört dağılım fonksiyonundan elde edilen değerler, Kolmogorov testine (grafiksel) göre yağış verilerine uygunluk göstermiştir. Uygunluk derecesini karakterize eden olasılık (p) değeri Gumbel dağılımında % 100'e en yakın çıkmıştır. Dolayısıyla bu dağılım yağış verilerimize uyan en uygun dağılım olmuştur.

Taşkın hesaplarında Gumbel dağılım fonksiyonu ile belirlenen, farklı tekerrürlere ait olası maksimum günlük (24 saatlik) yağış verileri dikkate alınacaktır. Ayrıca, sıralı maksimum günlük yağış değerlerinin Gumbel kağıdında dağılımı Şekil 3.10'de verilmiştir.

Şekil 3.9. Homojenlik testi için yağış değerlerine ait dağılım fonksiyonu

Şekil 3.10. Sıralı maksimum günlük yağış değerlerinin Gumbel kâğıdında dağılımı

Gölet havzasına ait elde edilen farklı tekerrür sürelerine ait (2, 5, 10, 25, 50, 100, 500 ve 1.000 yıl) yağış miktarları 24 saat süreli maksimum yağışlardır. Bu yağışların havza alanı yağışına dönüştürülerek havzaya ait maksimum taşkını oluşturan kritik yağış süresi ve miktarının belirlenmesi gerekmektedir.

$$H.A.Y. = Y * P.K. * Y.A.D.K. * M.F. \quad (9.0)$$

Burada; H.A.Y., Havza alanı yağışı (mm); Y, istenen tekerrürlü 24 saatlik maksimum yağış (mm); P.K., pülviograf katsayısı; Y.A.D.K., yağış alanı değişim katsayısı; M.F., maksimize faktörüdür.

Pülviograf katsayısı, Meteoroloji Genel Müdürlüğü veya Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne ait maksimum yağışlar frekans atlasından alınabilmektedir.

Maksimize faktörü, Türkiye genelinde plüviyograf sayısı ve gözlem süresi dikkate alınarak belirlenmiş 1,13 katsayısıdır.

Gölet havzası için Gummel dağılımı ile elde edilen farklı tekerrür sürelerine ait (2, 5, 10, 25, 50, 100, 500 ve 1.000 yıl) yağış miktarlarının yine farklı yağış sürelerine (1, 2, 4, 6, 8, 12, 18 ve 24 saat) göre maksimize ve plüviyograf katsayıları ile düzeltilmiş değerleri Çizelge 3.24'de verilmiştir. Burada ki havza alanı yağış miktarları; istasyon yağışının, plüviyograf katsayısı (1,00, 0,87, 0,74, 0,64, 0,59, 0,53, 0,44 ve 0,38), yağış alanı değişim katsayısı (1,00) ve maksimum yağış faktörü (1,13) çarpımlarından elde edilmiştir.

Çizelge 3.24. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzası için farklı tekerrür ve yağış sürelerine göre maksimize ve pülviograf katsayıları ile düzeltilmiş yağış yükseklikleri (mm)

Tekerrür süresi	Süre (saat)															
	1		2		4		6		8		12		18		24	
	Max, katsy	Pülv, katsy	Max, katsy	Pülv, katsy	Max, katsy	Pülv, katsy	Max, katsy	Pülv, katsy	Max, katsy	Pülv, katsy	Max, katsy	Pülv, katsy	Max, katsy	Pülv, katsy	Max, katsy	Pülv, katsy
	1,13	0,38	1,13	0,44	1,13	0,53	1,13	0,59	1,13	0,64	1,13	0,74	1,13	0,87	1,13	1,00
2	21,5	19,0	24,9	22,0	30,1	26,6	33,5	29,6	36,3	32,1	41,9	37,1	49,3	43,6	56,6	50,1
5	29,7	26,3	34,5	30,5	41,5	36,7	46,2	40,9	50,2	44,4	58,0	51,3	68,1	60,3	78,3	69,3
10	35,1	31,1	40,7	36,0	49,0	43,4	54,6	48,3	59,2	52,4	68,5	60,6	80,6	71,3	92,6	81,9
25	42,0	37,2	48,7	43,1	58,7	51,9	65,3	57,8	70,9	62,7	81,9	72,5	96,3	85,2	110,6	97,9
50	47,1	41,7	54,6	48,3	65,8	58,2	73,2	64,8	79,4	70,3	91,9	81,3	107,9	95,5	124,1	109,8
100	52,2	46,2	60,5	53,5	72,9	64,5	81,0	71,7	87,9	77,8	101,7	90,0	119,6	105,8	137,4	121,6
500	63,9	56,5	74,0	65,5	89,2	78,9	99,2	87,8	107,6	95,2	124,4	110,1	146,3	129,5	168,1	148,8
1.000	68,9	61,0	79,8	70,6	96,2	85,1	107,0	94,7	116,1	102,7	134,2	118,8	157,8	139,6	181,4	160,5

3.3.6. Yüzey akış hesabı

Kayı deresi havzasında yaygın olarak, tesviye eğrili nadassız Buğday-Ayçiçeği ikili münavebeli kuru tarım yapılmaktadır. Havzanın yarı alanında tarımı yapılan iyi özellikli buğdayın yüzey akış eğri numaraları (CN) Çizelge 3.26'dan, C hidrolojik toprak grubu için 81 ve havzanın % 40'ında tarımı yapılan yine iyi özellikli Ayçiçeği için 82'dir. Geri kalan alanın % 5'i doğal orta özellikli mera için C hidrolojik toprak grubuna ait CN değeri 79 ve % 5 muhtelif yerleşim alanları ve yollar için D hidrolojik toprak grubuna ait CN değeri 92'dir. Tüm bunlar kullanılarak Kayı Deresi havzasına ait ağırlıklı yüzey akış eğri numarası Çizelge 3.25'de görüldüğü üzere hesaplanmıştır.

Çizelge 3.25. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait yüzey akış eğri numarası hesabı

Toprak Grubu	Havza alanı		Eğri Numarası (CN)	CN * %
	(ha)	(%)		
C	24.765	50	81	4.050
C	19.812	40	82	3.280
C	247,65	5	79	395
D	247,65	5	92	460
Toplam	4953	100,0		8.185

$$\text{Ağırlıklı eğri numarası (CN}_{II}\text{)} = 8.185 / 100 \approx \mathbf{82} \quad (9.1)$$

Farklı tekerrür yılları (2, 5, 10, 25, 50, 100, 500 ve 1000) ile farklı saat sürelerine (2, 4, 6 ve 8) göre belirlenen yağış yükseklikleri ile ağırlıklı yüzey akış eğri numarası (CN_{II} = 82) kullanılarak, muhtelif tekerrürlere ait yüzey akış ve artan akış değerleri Çizelge 3.27 ve 3.28 kullanılarak 3.29'da hesaplanmıştır.

Burada farklı tekerrür yılları ve saat dilimlerinde ki havza yağışları ile yağışın zamansal dağılım oranları çarpılarak yağış değerleri bulunmuştur. Bulunan yağış değerlerinden, yüzey akış eğri numarası kullanılarak yüzey akış miktarları elde edilmiştir. Bilahare yüzey akışların art arda farkları alınarak artan yağışları bulunmuştur.

Çizelge 3.26. Hidrolojik toprak gruplarına göre yüzey akış eğri numaraları (CN_{II}) (Nem koşulu II ve Ia = 0,2 S için)

	Örtü durumu	Hidrolojik koşul	Hidrolojik toprak grubu			
			A	B	C	D
Arazi kullanma	Kültürel işlem		A	B	C	D
Nadas	Eğim doğrultulu	–	77	86	91	94
Sıra bitkileri (Pancar, mısır, pamuk, ayçiçeği vs)	Eğim doğrultulu	Zayıf	72	81	88	91
	Eğim doğrultulu	İyi	67	78	85	89
	Tesviye eğrili	Zayıf	70	79	84	88
	Tesviye eğrili	İyi	65	75	82	86
	Tesviye eğrili + teraslı	Zayıf	66	74	80	82
	Tesviye eğrili + teraslı	İyi	62	71	78	81
Küçük taneliler (Buğday, arpa vs)	Eğim doğrultulu	Zayıf	65	76	84	88
	Eğim doğrultulu	İyi	63	75	83	87
	Tesviye eğrili	Zayıf	63	74	82	85
	Tesviye eğrili	İyi	61	73	81	84
	Tesviye eğrili + teraslı	Zayıf	61	72	79	82
	Tesviye eğrili + teraslı	İyi	59	70	78	81
Sık dikilen veya serpme ekilen baklagiller (Yem bitkileri)	Eğim doğrultulu	Zayıf	66	77	85	89
	Eğim doğrultulu	İyi	58	72	81	85
	Tesviye eğrili	Zayıf	64	75	83	85
	Tesviye eğrili	İyi	55	69	78	83
	Tesviye eğrili + teraslı	Zayıf	63	73	80	83
	Tesviye eğrili + teraslı	İyi	51	67	76	80
Otlak (Mera)	Doğal	Zayıf	68	79	86	89
	Doğal	Orta	49	69	79	84
	Doğal	İyi	39	61	74	80
	Tesviye eğrili	Zayıf	47	67	81	88
	Tesviye eğrili	Orta	25	59	75	83
	Tesviye eğrili	İyi	6	35	70	79
	Sürekli çayır	İyi	İyi	30	58	71
Köy ve çiftlik koruları (Meşelik, fundalık, orman)		Zayıf	45	66	77	83
		Orta	36	60	73	79
		İyi	25	55	70	77
Çiftlik avlusu		–	59	74	82	86
Yolar		Toprak	72	82	87	89
		Sert yüzey	74	84	90	92
Geçirimsiz yüzey		–	100	100	100	100
Su yüzeyleri		–	100	100	100	100

Çizelge 3.27. Zamanın toplam zamana oranları

Süre (saat)	Süre (saat)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	0,50	1,00										
3	0,33	0,67	1,00									
4	0,25	0,50	0,75	1,00								
5	0,20	0,40	0,60	0,98	1,00							
6	0,17	0,33	0,50	0,67	0,83	1,00						
7	0,14	0,29	0,43	0,57	0,71	0,86	1,00					
8	0,13	0,25	0,38	0,50	0,63	0,75	0,88	1,00				
9	0,11	0,22	0,33	0,44	0,56	0,67	0,78	0,89	1,00			
10	0,10	0,20	0,30	0,40	0,50	0,60	0,70	0,80	0,90	1,00		
11	0,09	0,18	0,27	0,35	0,45	0,55	0,64	0,73	0,82	0,91	1,00	
12	0,08	0,17	0,25	0,33	0,42	0,50	0,58	0,67	0,75	0,83	0,92	1,00
13	0,08	0,15	0,23	0,31	0,38	0,46	0,54	0,62	0,69	0,77	0,85	0,92
14	0,07	0,14	0,21	0,29	0,36	0,43	0,50	0,57	0,64	0,71	0,79	0,86
15	0,07	0,13	0,20	0,27	0,33	0,40	0,47	0,53	0,60	0,67	0,73	0,80
16	0,06	0,13	0,19	0,25	0,31	0,38	0,44	0,50	0,56	0,63	0,69	0,75
17	0,06	0,12	0,18	0,24	0,29	0,35	0,41	0,47	0,53	0,59	0,65	0,71
8	0,06	0,11	0,17	0,22	0,28	0,33	0,39	0,44	0,50	0,56	0,61	0,67
19	0,05	0,11	0,16	0,21	0,26	0,32	0,37	0,42	0,47	0,53	0,58	0,63
20	0,05	0,10	0,15	0,20	0,25	0,30	0,35	0,40	0,45	0,50	0,55	0,60
21	0,05	0,10	0,14	0,19	0,24	0,29	0,33	0,38	0,43	0,48	0,52	0,57
22	0,05	0,09	0,14	0,18	0,23	0,27	0,32	0,36	0,41	0,45	0,50	0,55
23	0,04	0,09	0,13	0,17	0,22	0,26	0,30	0,35	0,39	0,43	0,48	0,52
24	0,04	0,08	0,13	0,17	0,21	0,25	0,29	0,33	0,38	0,42	0,46	0,50

Süre (Saat)	Süre (saat)											
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
13	1,00											
14	0,93	1,00										
15	0,87	0,93	1,00									
16	0,81	0,88	0,94	1,00								
17	0,76	0,82	0,88	0,94	1,00							
18	0,72	0,78	0,83	0,89	0,94	1,00						
19	0,68	0,74	0,79	0,84	0,89	0,95	1,00					
20	0,67	0,70	0,75	0,80	0,85	0,90	0,95	1,00				
21	0,62	0,67	0,71	0,76	0,81	0,86	0,90	0,95	1,00			
22	0,59	0,64	0,68	0,73	0,77	0,82	0,86	0,91	0,95	1,00		
23	0,56	0,61	0,65	0,70	0,74	0,78	0,83	0,87	0,91	0,96	1,00	
24	0,54	0,58	0,63	0,67	0,71	0,75	0,79	0,83	0,88	0,92	0,96	1,00

Çizelge 3.28. Farklı yağış ve yüzey akış eğri numaralarına ait yüzey akış miktarları

6 saat sürelî yağış (mm)	Yüzey akış eğri numarası								
	10	15	20	25	30	35	40	45	50
	Yüzey akış miktarı, ha (mm)								
60								0,00	0,32
70							0,00	0,19	1,35
80							0,04	0,98	3,01
90						0,00	0,48	2,30	5,24
100						0,07	1,40	4,13	7,98
110					0,00	0,50	2,75	6,41	11,19
120					0,01	1,32	4,52	9,11	14,82
130					0,22	2,51	6,66	12,19	18,83
140					0,75	4,03	9,15	15,63	23,18
150				0,00	1,59	5,87	12,14	19,40	27,86
160				0,04	2,71	8,02	15,11	23,47	32,83
170				0,31	4,11	9,95	18,55	27,84	38,07
180				0,84	5,78	13,17	22,28	32,46	43,56
190				1,58	7,69	16,10	26,17	37,32	48,88
200			0,00	2,57	9,85	19,34	30,36	42,42	55,21
210			0,05	3,77	12,83	22,77	34,77	47,43	61,34
220			0,27	5,19	14,83	26,43	39,40	53,24	67,65
230			0,69	6,81	17,65	30,30	44,23	58,94	74,13
240			1,28	8,62	20,66	34,36	49,25	64,81	80,77
250			2,06	10,63	23,87	38,62	54,44	70,85	87,56
260			3,01	12,82	27,26	43,06	59,81	77,05	94,46
270			4,12	15,19	30,83	47,66	65,34	83,39	101,54
280		0,00	5,39	17,73	34,57	52,44	71,02	89,78	108,72
290		0,01	6,77	20,44	38,48	57,36	76,85	96,49	116,01
300		0,10	8,35	23,31	42,54	62,44	82,81	103,22	123,41
310		0,33	10,06	26,33	46,75	67,66	88,91	110,07	130,91
320		0,70	11,94	29,50	51,11	73,02	95,13	117,04	138,51
330		1,20	13,94	32,82	55,61	78,51	101,47	124,10	146,20
340		1,82	16,09	36,28	60,25	84,13	107,92	131,27	153,97
350		2,57	18,37	39,87	65,01	89,86	114,14	138,53	161,82
360		3,44	20,79	43,59	69,90	95,71	121,15	145,89	169,75
370		4,43	23,32	47,45	74,91	101,62	127,92	155,33	177,75
380		5,54	25,99	51,43	80,04	107,74	134,78	160,85	185,82
390		6,77	28,77	55,53	85,28	113,92	141,72	168,44	193,96
400		8,10	31,67	59,75	90,63	120,18	148,76	176,11	202,16
410		9,55	34,69	64,07	96,08	126,55	155,87	183,86	210,41
420		11,11	37,84	68,51	101,64	133,00	163,08	191,67	218,72
430		12,77	41,06	73,06	107,29	139,55	170,35	199,54	227,09
440		14,54	44,40	77,71	113,05	146,18	177,70	207,48	235,51
450	0,00	16,40	47,85	82,46	118,89	152,89	185,12	215,47	243,97
460	0,01	18,38	51,41	87,31	124,82	159,67	192,60	223,52	252,48
470	0,07	20,45	55,06	92,26	130,84	166,54	200,15	231,63	261,03
480	0,23	22,62	58,81	97,29	136,94	173,48	207,77	239,79	269,63
490	0,46	24,89	62,65	102,45	143,12	180,48	215,44	247,99	278,47
500	0,82	27,25	66,59	107,64	149,39	187,56	223,17	256,25	286,95

Çizelge 3.28. Farklı yağış ve yüzey akış eğri numaralarına ait yüzey akış miktarları (devamı)

6 saat süreli yağış (mm)	Yüzey akış eğri numarası									
	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100
Yüzey akış miktarı, ha (mm)										
0								0,00	0,00	0,0
10					0,00	0,00	0,03	0,58	2,60	10,0
20			0,00	0,00	0,11	0,75	2,18	4,84	9,80	20,0
30		0,00	0,05	0,58	1,75	3,70	6,72	11,29	18,37	30,0
40	0,00	0,21	1,07	2,61	4,94	8,21	12,70	18,87	27,51	40,0
50	0,33	1,40	3,22	5,82	9,29	13,79	19,62	27,11	36,93	50,0
60	1,50	3,49	6,29	9,94	14,52	20,19	27,17	35,78	46,51	60,0
70	3,42	6,35	10,14	14,82	20,44	27,18	35,20	44,74	56,20	70,0
80	6,00	9,88	14,63	20,30	26,92	34,63	43,56	53,89	65,96	80,0
90	9,15	13,97	19,68	26,29	33,85	42,44	52,18	63,22	75,77	90,0
100	12,83	18,57	25,20	32,72	41,14	50,53	61,00	72,64	85,61	100,0
110	16,96	23,61	31,13	39,51	48,73	58,87	69,99	82,15	95,47	110,0
120	21,49	29,04	37,42	46,61	56,58	67,41	79,11	91,72	105,36	120,0
130	26,40	34,81	44,01	53,97	64,65	76,10	88,33	101,36	115,26	130,0
140	31,64	40,89	50,87	61,57	72,91	84,93	97,64	111,04	125,18	140,0
150	37,18	47,24	57,99	69,37	81,32	93,88	107,02	120,75	135,11	150,0
160	43,00	53,84	65,31	77,35	89,87	102,82	116,47	130,50	145,04	160,0
170	49,06	60,67	72,83	85,49	98,55	112,06	125,98	140,27	154,98	170,0
180	55,35	67,69	80,51	93,76	107,33	121,26	135,53	150,06	164,93	180,0
190	61,85	74,90	88,35	102,16	116,21	130,54	145,11	159,89	174,89	190,0
200	68,54	82,27	96,34	110,67	125,17	139,87	154,74	169,72	184,84	200,0
210	75,41	89,80	104,44	119,29	134,21	149,26	164,39	179,56	194,81	210,0
220	83,43	97,46	112,66	127,99	143,31	158,69	174,07	189,42	204,77	220,0
230	80,61	105,26	120,99	136,78	152,48	168,16	183,78	199,29	214,74	230,0
240	96,91	113,17	129,47	145,63	161,69	177,67	193,50	209,17	224,71	240,0
250	104,37	121,19	137,92	154,56	170,96	187,20	203,24	219,06	234,68	250,0
260	111,94	129,31	146,52	163,55	180,27	196,77	213,01	228,96	244,66	260,0
270	110,69	137,52	155,18	172,59	189,63	206,37	222,79	238,86	254,63	270,0
280	127,40	145,81	163,92	181,69	199,01	215,94	232,58	248,77	264,61	280,0
290	135,28	154,19	172,71	190,84	208,43	225,63	242,85	258,69	274,59	290,0
300	143,25	162,64	181,57	200,00	217,89	235,29	252,20	260,61	284,57	300,0
310	151,30	171,16	190,48	209,25	227,36	244,98	262,03	278,55	294,55	310,0
320	159,44	179,75	199,44	218,52	236,89	254,67	271,87	288,46	304,54	320,0
330	167,63	188,40	208,45	227,82	246,42	264,39	281,71	299,39	314,52	330,0
340	175,92	197,10	217,50	237,16	255,98	274,18	291,56	308,33	324,51	340,0
350	181,28	205,86	226,59	246,53	265,56	283,86	301,43	318,28	334,49	350,0
360	192,69	214,67	235,73	255,92	275,16	293,61	311,29	328,29	344,48	360,0
370	201,15	223,53	244,89	265,34	284,77	303,38	321,17	338,16	354,47	370,0
380	200,68	232,13	254,10	274,79	294,41	313,16	331,05	348,12	364,46	380,0
390	218,96	241,37	263,34	284,26	304,06	322,94	340,93	358,07	374,44	390,0
400	226,89	250,35	272,60	293,75	313,72	332,74	350,83	368,02	384,43	400,0
410	235,57	259,57	281,89	303,26	323,41	342,55	360,73	377,98	391,12	410,0
420	244,29	268,42	291,21	317,79	333,10	352,36	370,62	387,94	404,41	420,0
430	253,05	277,51	300,55	322,34	342,80	362,19	380,53	397,89	414,40	430,0
440	261,86	289,62	309,92	331,91	352,52	372,02	390,44	407,86	424,44	440,0
450	270,70	295,77	319,32	341,48	362,25	381,85	400,35	417,83	434,39	450,0

Çizelge 3.28. Farklı yağış ve yüzey akış eğri numaralarına ait yüzey akış miktarları (devamı)

460	279,58	304,95	328,73	351,08	371,98	391,69	410,27	427,79	444,38	460,0
470	288,50	314,16	338,16	360,70	381,73	401,54	420,19	437,70	454,37	470,0
480	297,45	223,38	347,62	370,32	391,49	411,39	430,11	447,72	464,37	480,0
490	306,43	332,64	357,08	379,96	401,25	421,55	440,03	457,69	474,36	490,0
500	315,44	341,92	366,57	389,61	411,02	431,12	449,97	467,66	484,35	500,0

Çizelge 3.29. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait yüzey akış eğri numarası (CN_{II} = 82) dikkate alınarak hesaplanmış yüzey akış ve artan akış değerleri (mm)

	Yağış süresi	2 saat		4 saat		6 saat		8 saat			
	Saatler	2	2	4	2	4	6	2	4	6	8
Tekerrür süresi	Zamanın toplam zamana oranı	1,00	0,50	1,00	0,33	0,67	1,00	0,25	0,50	0,75	1,00
	Yağışın toplam yağışa oranı	1,00	0,83	1,00	0,71	0,90	1,00	0,65	0,83	0,92	1,00
2	Yağış	24,9	24,9	30,1	23,8	30,2	33,5	23,6	30,1	33,4	36,3
	Yüzey akış	3,1	3,1	5,0	2,7	5,0	6,7	2,6	5,0	6,6	8,1
	Artan akış	3,1	3,1	1,9	2,7	2,3	1,7	2,6	2,4	1,6	1,5
5	Yağış	34,5	34,5	41,5	32,8	41,6	46,2	32,6	41,7	46,2	50,2
	Yüzey akış	7,2	7,2	10,9	6,3	11,0	13,8	6,2	11,1	13,8	16,3
	Artan akış	7,2	7,2	3,7	6,3	4,7	2,8	6,2	4,9	2,7	2,5
10	Yağış	40,7	40,7	49,0	38,8	49,1	54,6	38,5	49,1	54,5	59,2
	Yüzey akış	10,4	10,4	15,5	9,4	15,6	19,3	9,2	15,6	19,2	22,4
	Artan akış	10,4	10,4	5,1	9,4	6,2	3,7	9,2	6,4	3,6	3,2
25	Yağış	48,7	48,7	58,7	46,4	58,8	65,3	46,1	58,9	65,2	70,9
	Yüzey akış	15,3	15,3	22,1	13,9	22,2	26,9	13,7	22,2	26,8	31,1
	Artan akış	15,3	15,3	6,8	13,9	8,3	4,7	13,7	8,5	4,6	4,3
50	Yağış	54,6	54,6	65,8	52,0	65,9	73,2	51,6	65,9	73,1	79,4
	Yüzey akış	19,3	19,3	27,3	17,5	27,4	32,9	17,2	27,4	32,8	37,7
	Artan akış	19,3	19,3	8,0	17,5	9,9	5,5	17,2	10,2	5,4	4,9
100	Yağış	60,5	60,5	72,9	57,5	72,9	81,0	57,1	73,0	80,9	87,9
	Yüzey akış	23,4	23,4	32,7	21,3	32,7	39,0	21,0	32,7	38,9	44,6
	Artan akış	23,4	23,4	9,3	21,3	11,4	6,3	21,0	11,7	6,2	5,7
500	Yağış	74,0	74,0	89,2	70,4	89,3	99,2	70,0	89,3	99,0	107,6
	Yüzey akış	33,5	33,5	45,7	30,7	45,8	54,1	30,4	45,8	53,9	61,3
	Artan akış	33,5	33,5	12,2	30,7	15,1	8,3	30,4	15,4	8,1	7,4
1.000	Yağış	79,8	79,8	96,2	76,0		107,0	75,5	96,4	106,8	116,1
	Yüzey akış	38,0	38,0	51,5	35,1		60,7	34,7	51,7	60,6	68,7
	Artan akış	38,0	38,0	13,5	35,1	16,5	9,1	34,7	17,0	8,9	8,1

3.3.7. Sentetik taşkın birim hidrografın hesabı

Bir su toplama havzasında, birim hidrograf çıkarmak için gerekli yağış ve akış kayıtları mevcut değilse, o havzanın fiziksel özelliklerine (büyüklüğüne, ana akarsu yolu uzunluğuna ve eğimine) bağlı olarak geliştirilmiş pek çok sentetik yöntem ile taşkın birim hidrografı çıkarmak mümkün olmaktadır.

Genellikle kuru dereler üzerinde inşa edilen sulama suyu ve hayvan içme suyu göletlerinin dolu savak debilerinin hesaplanmasında gerekli olan taşkın birim hidrografının belirlenmesi için; hidrografının yükselme süresinin iki saatten büyük olması halinde SCS boyutsuz birim hidrograf yöntemi yaygın olarak kullanılmaktadır.

3.3.7.1. Havza ana akarsu kolunun harmonik eğiminin hesaplanması

Bunun için havzanın yer aldığı topoğrafik harita kullanılarak, ana akarsu kolunun on eşit parçaya bölünmesi ile elde edilen yükseklik değerlerinden, Çizelge 3.30'da görüldüğü gibi ana akarsu yolunun harmonik eğimi hesaplanmıştır.

Çizelge 3.30. Havza ana akarsu kolunun harmonik eğiminin hesaplanması

No	Yükseklikler (mm)	H (m)	L (m)	$s = \frac{H}{L}$	\sqrt{s}	$\frac{1}{\sqrt{s}}$
1	0 – 7	7	1.510	0,0046	0,0678	14,75
2	7 – 15	8	”	0,0053	0,0728	13,74
3	15 – 23	8	”	0,0053	0,0728	13,74
4	23 – 32	9	”	0,0060	0,0775	12,90
5	32 – 41	9	”	0,0060	0,0775	12,90
6	41 – 53	12	”	0,0080	0,0894	11,19
7	53 – 65	12	”	0,0080	0,0894	11,19
8	65 – 84	19	”	0,0126	0,1123	8,91
9	84 – 126	42	”	0,0278	0,1667	6,00
10	126 – 250	124	”	0,0821	0,2865	3,49
Toplam		250	15.100			108,81

$$S = \left(\frac{P}{\sum \frac{1}{\sqrt{s}}} \right)^2 \quad S = \left(\frac{10}{108,81} \right)^2 = 0,0085 \quad (4.2)$$

3.3.7.2. Havza birim taşkın pik debisinin hesaplanması

Birim taşkın pik debisi; $E = \frac{L * Lc}{\sqrt{s}}$ değerinin bulunmasını takiben ya Şekil 3.11'den veya

$q_p = \frac{414}{A^{0,225} * E^{0,16}}$ eşitliğinden hesaplanır. İlk önce $L = 15,1$ km, $Lc = 7,8$ km ve $S = 0,0085$ 'den yararlanarak E değerini veren katsayı bulunmuştur.

$$E = \frac{L * Lc}{\sqrt{s}} \quad E = \frac{15,1 * 7,8}{\sqrt{0,0085}} = 1.277 \quad (9.2)$$

Sonra, Şekil 3.11'den $A = 49,53$ km² ve $E = 1.277$ değerleri kullanılarak yaklaşık $q_p \cong 55$ L/s km² mm bulunur. Ayrıca yukarıda verilen q_p eşitliği kullanılarak da kesin bir değere ulaşmak mümkündür.

$$q_p = \frac{414}{49,53^{0,225} * 1.277^{0,16}} = 54,8 \text{ L/s km}^2 \text{ mm} \quad (4.3)$$

3.3.7.3. Havza taşkın pik debisinin hesaplanması

İki saat süreli yağış fazlasına ait taşkın pik debisi aşağıdaki eşitlik ile hesaplanmıştır.

$$Q_p = A * ha * q_p * 10^{-3} \quad (4.1)$$

$$Q_p = 49,53 * 1 * 54,8 * 10^{-3} = \mathbf{2,71} \text{ m}^3/\text{s}$$

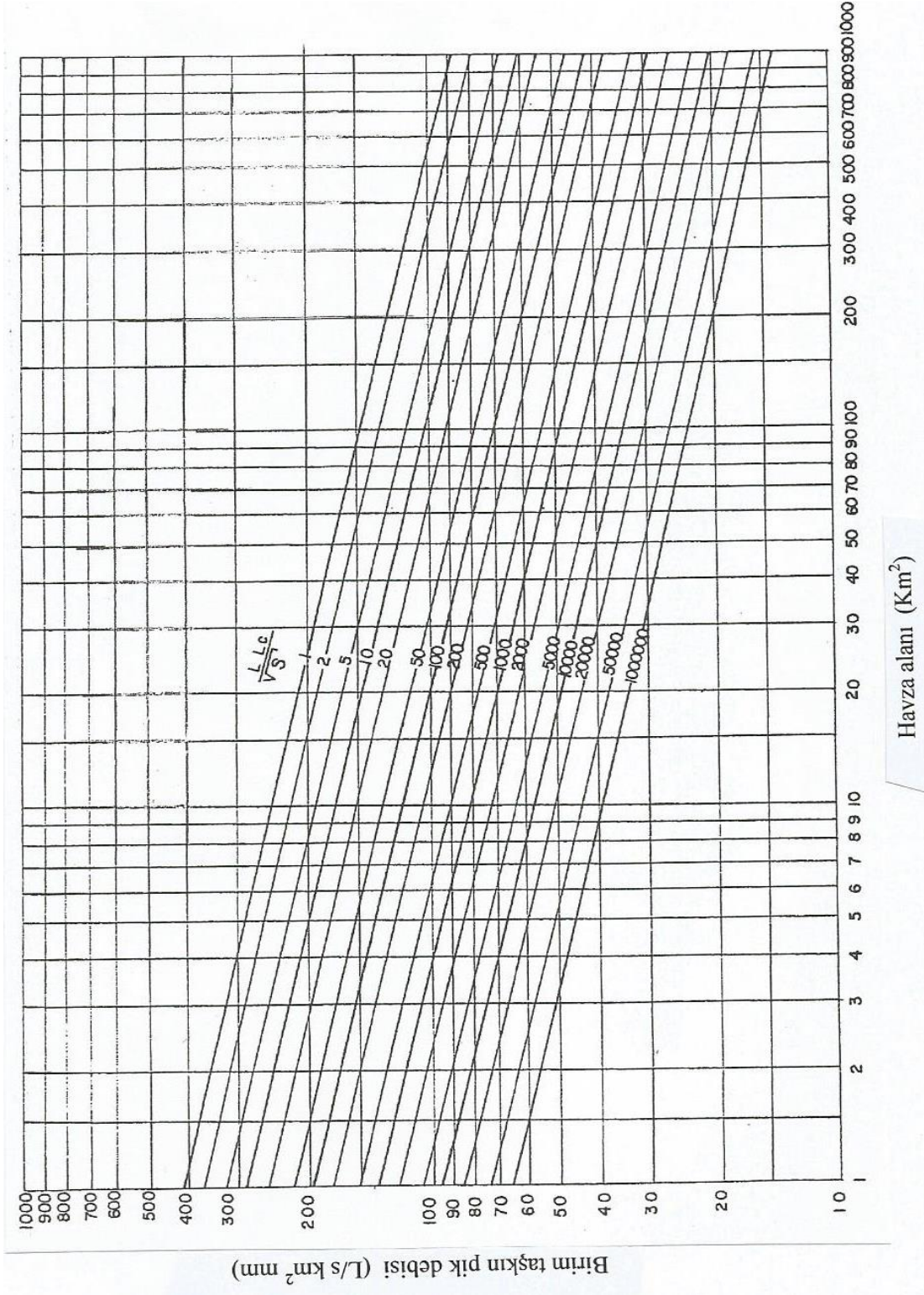
Yukarıdaki eşitlikte yer alan ha yüzey akış yüksekliği, 1 mm olarak alınmıştır.

3.3.7.4. Havza toplam su hacminin hesaplanması

Daha önce belirtildiği üzere, ha yüzey akış yüksekliğinin 1 mm alınması halinde elde edilecek havza toplam su hacmi değeri, gerçekte birim hacim miktarını verecektir. Böylece havzaya ait birim yüzey akış yüksekliğine karşılık olan su hacmi değeri aşağıdaki gibidir.

$$V = A * ha * 10^3 \quad (4.0)$$

$$V = 49,53 * 1 * 10^3 = 49.530 \text{ m}^3$$

Şekil 3.11. SCS boyutsuz birim hidrograf yöntemi için yüzey akış grafiği

3.3.7.5. Boyutsuz birim hidrografın elemanlarının bulunması

Sentetik boyutsuz birim hidrografın çizimi için gerekli olan hidrograf yükselme ve taban süreleri aşağıdaki eşitliklerle hesaplanmıştır.

– Hidrograf taban süresi;

$$T = 3,65 \left(\frac{V}{Q_p} \right) \quad T = 3,65 \left(\frac{49.530}{2,71} \right) = 66.710 \text{ saniye} = 18,53 \text{ saat}$$

(9.3)

– Hidrograf yükselme süresi;

$$T_p = 744 \left(\frac{A}{Q_p} \right) \quad T_p = 744 \left(\frac{49,53}{2,71} \right) = 13.598 \text{ saniye} = 3,75 \text{ saat} \quad (9.4.1)$$

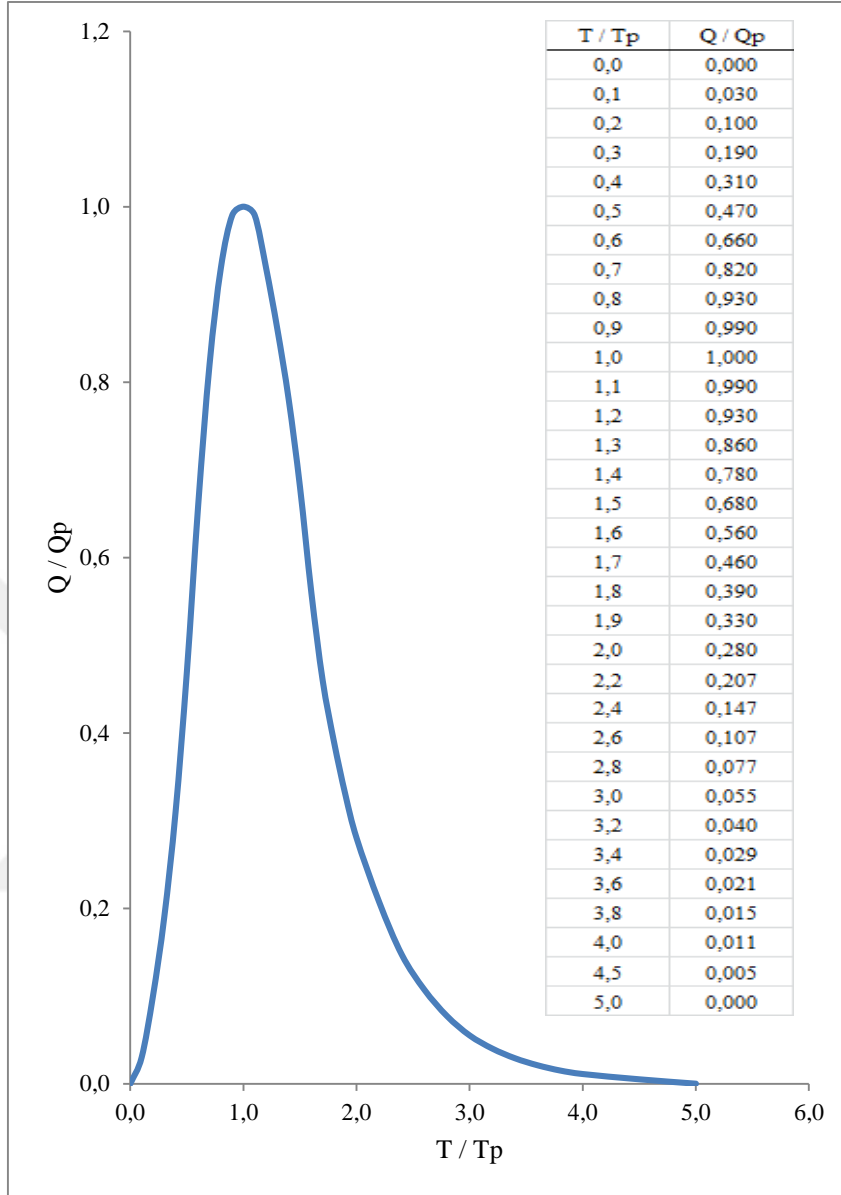
Veya

$$T_p = \frac{T}{5} \quad T_p = \frac{18,53}{5} = 3,75 \text{ saat} \quad (9.4.2)$$

Elde edilen bu hidrografın yükselme süresi ($T_p = 3,75$ saat) iki saatten fazladır. Bunun anlamı söz konusu Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzası için 1 mm'lik yüzey akışın oluşturduğu iki saat süreli bir boyutsuz birim hidrografın çizilebileceğidir.

3.3.7.6. Boyutsuz birim hidrografın çizimi

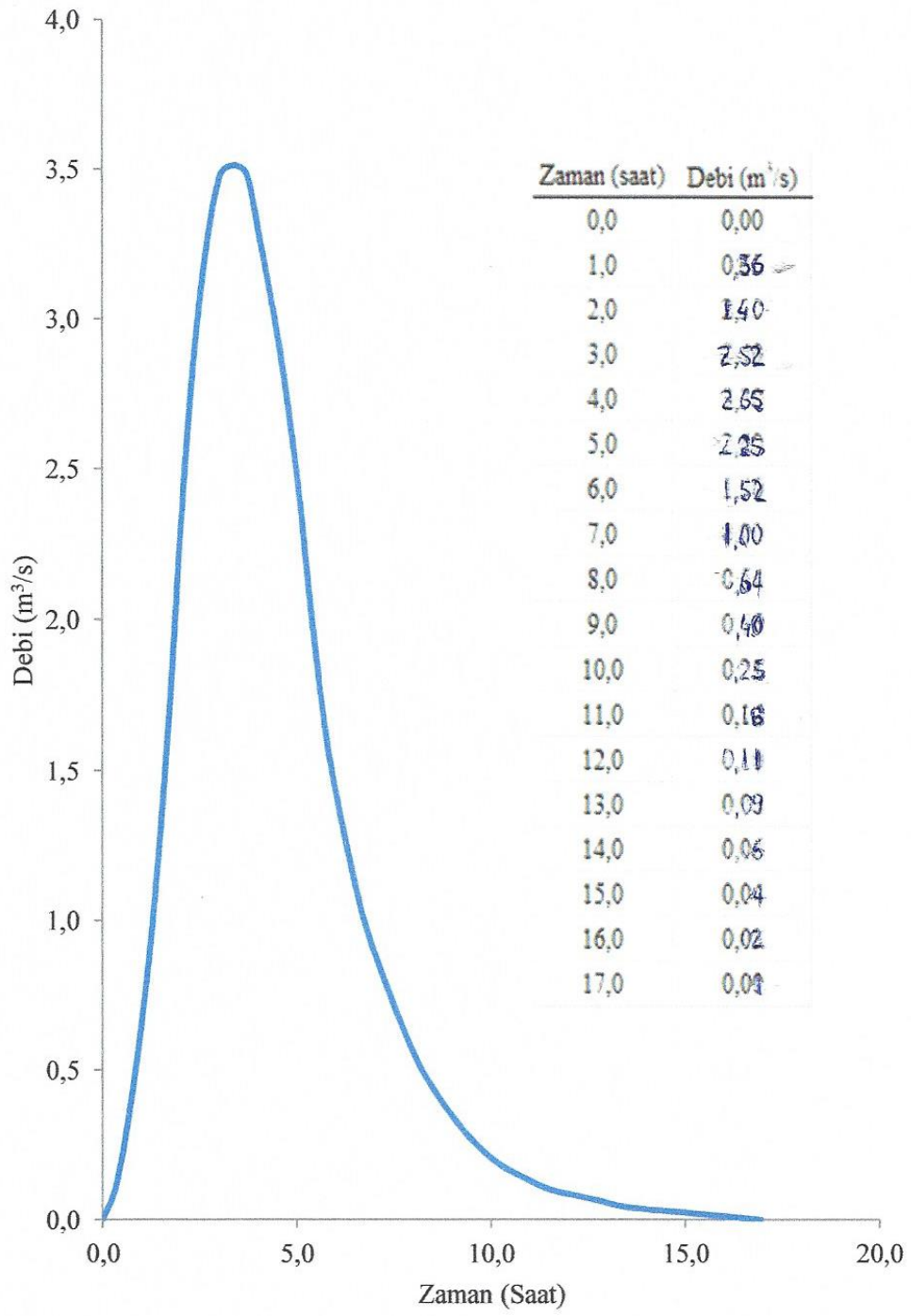
Boyutsuz birim hidrografın çizimi için ilk olarak daha önce hesapladığımız $Q_p (= 2,71)$ ve $T_p (= 3,75)$ değerleri ile Şekil 3.12'de verilen sentetik boyutsuz birim hidrografa ait bilinen koordinat değerleri çarpılarak, söz konusu havza için yeni koordinat değerleri Çizelge 3.30'da elde edilmiştir. Daha sonra milimetrik bir kâğıt üzerinde Şekil 3.13'de görüldüğü üzere çizim işlemi gerçekleştirilmiştir. Çizilen bu hidrograf iki saat süreli yağış fazlasının meydana getirdiği 1 mm yükseklikte ki yüzey akışa aittir. Bilahare bu hidrograf üzerinde her bir 30 dakikaya ($= 0,25$ saate) karşılık olan debiler bulunarak, Çizelge 3.31'de verilen daha kısa aralıklı koordinat değerleri elde edilmiştir.

Şekil 3.12. SCS boyutsuz birim hidrograf ve koordinat değerleri

Çizelge 3.31. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait boyutsuz birim hidrograf koordinat değerleri

$\frac{T}{T_p}$	$\left(\frac{T}{T_p}\right) * T_p$	$\frac{Q}{Q_p}$	$\left(\frac{Q}{Q_p}\right) * Q_p$
0,0	0,000	0,000	0,000
0,1	0,375	0,030	0,081
0,2	0,750	0,100	0,271
0,3	1,125	0,190	0,515
0,4	1,500	0,310	0,840
0,5	1,875	0,470	1,274
0,6	2,250	0,660	1,789
0,7	2,625	0,820	2,222
0,8	3,000	0,930	2,520
0,9	3,375	0,990	2,683
1,0	3,750	1,000	2,710
1,1	4,125	0,990	2,683
1,2	4,500	0,930	2,520
1,3	4,875	0,860	2,331
1,4	5,250	0,780	2,114
1,5	5,625	0,680	1,843
1,6	6,000	0,560	1,518
1,7	6,375	0,460	1,247
1,8	6,750	0,390	1,057
1,9	7,125	0,330	0,894
2,0	7,500	0,280	0,759
2,2	8,250	0,207	0,561
2,4	9,000	0,147	0,398
2,6	9,750	0,107	0,290
2,8	10,500	0,077	0,209
3,0	11,250	0,055	0,149
3,2	12,000	0,040	0,108
3,4	12,750	0,029	0,079
3,6	13,500	0,021	0,057
3,8	14,250	0,015	0,041
4,0	15,000	0,011	0,030
4,5	16,875	0,005	0,014
5,0	18,750	0,000	0,000

Şekil 3.13. Havzaya ait sentetik boyutsuz birim hidrograf ve koordinat değerleri

Çizelge 3.32. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait boyutsuz birim hidrograf koordinat değerleri

Zaman (saat)	Debi (m ³ /s)	Zaman (saat)	Debi (m ³ /s)
0,00	0,00	8,25	0,62
0,25	0,06	8,50	0,60
0,50	0,12	8,75	0,50
0,75	0,24	9,00	0,40
1,00	0,36	9,25	0,37
1,25	0,60	9,50	0,34
1,50	0,90	9,75	0,30
1,75	1,20	10,00	0,25
2,00	1,40	10,25	0,23
2,25	1,85	10,50	0,21
2,50	2,30	10,75	0,19
2,75	2,41	11,00	0,18
3,00	2,52	11,25	0,16
3,25	2,65	11,50	0,14
3,50	2,71	11,75	0,12
3,75	2,68	12,00	0,11
4,00	2,65	12,25	0,11
4,25	2,58	12,50	0,10
4,50	2,50	12,75	0,09
4,75	2,38	13,00	0,09
5,00	2,25	13,25	0,08
5,25	2,00	13,50	0,07
5,50	1,80	13,75	0,06
5,75	1,65	14,00	0,06
6,00	1,52	14,25	0,05
6,25	1,35	14,50	0,05
6,50	1,20	14,75	0,04
6,75	1,10	15,00	0,04
7,00	1,00	15,25	0,03
7,25	0,90	15,50	0,03
7,50	0,80	15,75	0,02
7,75	0,70	16,00	0,02
8,00	0,64	16,50	0,01
		17,00	0,01
		18,00	0,00

3.3.7.7. Havzaya ait ikişer saatlik hidrografların süperpoze edilmesi

Bu havza için yağış fazlası süresi, hidrografın yükselme süresinden (T_p) büyük olacağından havzanın taşkın pik debisi yükselme süresinden daha büyük bir yağış süresine ait olacaktır. Bu nedenle ikişer saatlik dönemler için hidrograflar bulunup ikişer saatlik kaydırma ile süperpoze edilerek toplam hidrograflar elde edilmiştir. Buradan istenilen tekerrür yılına ait taşkın pik debisi bulunmuştur. Bunun içinde büyük su yapılarının taşkın hesabında, son yıllarda yaşanan taşkınlarda dikkate alınarak 100 ve 500 yıl tekerrürlü yağış şiddetlerinin kullanılması yeterli olmaktadır. Söz konusu havzaya ait elde edilen boyutsuz birim hidrograf koordinat değerlerinden yararlanarak tam rakamlı taban sürelerine karşılık gelen debi değerleri enterpolasyonla bulunmuştur. Sonra Çizelge 3.32 ve 3.33’de görüldüğü üzere 2, 4, 6 ve 8 saatlik yağışlara ait artan akış değerleri birim debilerle çarpılmıştır. Bulunan rakamlar toplanarak Q_{100} ve Q_{500} değerleri bulunmuştur.

Çizelge 3.33’den görüleceği üzere 500 yıl tekerrürlü 6 saat süreli yağış şiddetine göre taşkın hidrografı belirlenmiş ve pik debisi $Q_{500} = 112,48 \text{ m}^3/\text{s}$ olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 3.33. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait 100 yıl tekerrürlü ikişer saatlik hidrografların süperpoze edilmesi

Süre (saat)	Birim debi (m ³ /s)	2 saatlik yağış		4 saatlik yağış			6 saatlik yağış			8 saatlik yağış					
		Artan akış (mm)	Q ₂ (m ³ /s)	Artan akış (mm)		Q ₄ (m ³ /s)	Artan akış (mm)			Q ₆ (m ³ /s)	Artan akış (mm)				Q ₈ (m ³ /s)
		23,4		23,4	9,3		21,3	11,4	6,3		21,0	11,7	6,2	5,7	
0,0	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00				0,00					0,00
0,5	0,12	2,81	2,81	2,81		2,81				2,56					2,52
1,0	0,36	8,42	8,42	8,42		8,42				7,67					7,56
1,5	0,90	21,06	21,06	21,06		21,06				19,17					18,90
2,0	1,40	32,76	32,76	32,76	0,00	32,76	29,82	0,00		29,82	29,40	0,00			29,40
2,5	2,30	53,82	53,82	53,82	1,12	54,94	48,99	1,37		50,36	48,30	1,40			49,70
3,0	2,52	58,97	58,97	58,97	3,35	62,32	53,68	4,10		57,78	52,92	4,21			57,13
3,5	2,71	63,41	63,41	63,41	8,37	71,78	57,72	10,26		67,98	56,91	10,53			67,44
4,0	2,65	62,01	62,01	62,01	13,02	75,03	56,45	15,96	0,00	72,41	55,65	16,38	0,00		72,03
4,5	2,50	58,50	58,50	58,50	21,39	79,89	53,25	26,22	0,76	80,23	52,50	26,91	0,74		80,15
5,0	2,25	52,65	52,65	52,65	23,44	76,09	47,93	28,73	2,27	78,93	47,25	29,48	2,23		78,96
5,5	1,80	42,12	42,12	42,12	25,20	67,32	38,34	30,89	5,67	74,90	37,80	31,71	5,58		75,09
6,0	1,52	35,57	35,57	35,57	24,65	60,22	32,38	30,21	8,82	71,41	31,92	31,01	8,68	0,00	71,61
6,5	1,20	28,08	28,08	28,08	23,25	51,33	25,56	28,50	14,49	68,55	25,20	29,25	14,26	0,68	69,39
7,0	1,00	23,40	23,40	23,40	20,93	44,33	21,30	25,65	15,88	62,83	21,00	26,33	15,62	2,05	65,00
7,5	0,80	18,72	18,72	18,72	16,74	35,46	17,04	20,52	17,07	54,63	16,80	21,06	16,80	5,13	59,79
8,0	0,64	14,98	14,98	14,98	14,14	29,12	13,63	17,32	16,70	47,65	13,44	17,78	16,43	7,98	55,63
8,5	0,60	14,04	14,04	14,04	11,16	25,20	12,78	13,68	15,75	42,21	12,60	14,04	15,50	13,11	55,25
9,0	0,40	9,36	9,36	9,36	9,30	18,66	8,52	11,40	14,18	34,10	8,40	11,70	13,95	14,36	48,41
9,5	0,34	7,96	7,96	7,96	7,44	15,40	7,24	9,12	11,34	27,70	7,14	9,36	11,16	15,45	43,11
10,0	0,25	5,85	5,85	5,85	5,95	11,80	5,33	7,30	9,58	22,21	5,25	7,49	9,42	15,11	37,27
10,5	0,21	4,91	4,91	4,91	5,58	10,49	4,47	6,84	7,56	18,87	4,41	7,02	7,44	14,25	33,12
11,0	0,18	4,21	4,21	4,21	3,72	7,93	3,83	4,56	6,30	14,69	3,78	4,68	6,20	12,83	27,49
11,5	0,14	3,28	3,28	3,28	3,16	6,44	2,98	3,88	5,04	11,90	2,94	3,98	4,96	10,26	22,14
12,0	0,11	2,57	2,57	2,57	2,33	4,90	2,34	2,85	4,03	9,22	2,31	2,93	3,97	8,66	17,88

Çizelge 3.34. Tekirdağ-Süleymanpaşa Kayı deresi havzasına ait 500 yıl tekerrürlü ikişer saatlik hidrografların süperpoze edilmesi

Süre (saat)	Birim debi (m ³ /s)	2 saatlik yağış		4 saatlik yağış			6 saatlik yağış			8 saatlik yağış					
		Artan akış (mm)		Artan akış (mm)		Artan akış (mm)			Artan akış (mm)						
		33,5	Q ₂ (m ³ /s)	33,5	12,2	Q ₄ (m ³ /s)	30,7	15,1	8,3	Q ₆ (m ³ /s)	30,4	15,4	8,1	7,4	Q ₈ (m ³ /s)
0,0	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00			0,00	0,00			0,00	
0,5	0,12	4,02	4,02	4,02		4,02	3,68			3,68	3,65			3,65	
1,0	0,36	12,06	12,06	12,06		12,06	11,05			11,05	10,94			10,94	
1,5	0,90	30,15	30,15	30,15		30,15	27,63			27,63	27,36			27,36	
2,0	1,40	46,90	46,90	46,90	0,00	46,90	42,98	0,00		42,98	42,56	0,00		42,56	
2,5	2,30	77,05	77,05	77,05	1,46	78,51	70,61	1,81		72,42	69,92	1,85		71,77	
3,0	2,52	84,42	84,42	84,42	4,39	88,81	77,36	5,44		82,80	76,61	5,54		82,15	
3,5	2,71	90,79	90,79	90,79	10,98	101,77	83,20	13,59		96,79	82,38	13,86		96,24	
4,0	2,65	88,78	88,78	88,78	17,08	105,86	81,36	21,14	0,00	102,50	80,56	21,56	0,00	102,12	
4,5	2,50	83,75	83,75	83,75	28,06	111,81	76,75	34,73	1,00	112,48	76,00	35,42	0,97	112,39	
5,0	2,25	75,38	75,38	75,38	30,75	106,13	69,08	38,05	2,99	110,12	68,40	38,81	2,92	110,13	
5,5	1,80	60,30	60,30	60,30	33,06	93,36	55,26	40,92	7,47	103,65	54,72	41,73	7,29	103,74	
6,0	1,52	50,92	50,92	50,92	32,33	83,25	46,66	40,02	11,62	98,30	46,21	40,81	11,34	0,00	98,36
6,5	1,20	40,20	40,20	40,20	30,50	70,70	36,84	37,75	19,09	93,68	36,48	38,50	18,63	0,89	94,50
7,0	1,00	33,50	33,50	33,50	27,45	60,95	30,70	33,98	20,92	85,60	30,40	34,65	20,41	2,66	88,12
7,5	0,80	26,80	26,80	26,80	21,96	48,76	24,56	27,18	22,49	74,23	24,32	27,72	21,95	6,66	80,65
8,0	0,64	21,44	21,44	21,44	18,54	39,98	19,65	22,95	22,00	64,60	19,47	23,41	21,47	10,36	74,71
8,5	0,60	20,10	20,10	20,10	14,64	34,74	18,42	18,12	20,75	57,29	18,24	18,48	20,25	17,02	73,99
9,0	0,40	13,40	13,40	13,40	12,20	25,60	12,28	15,10	18,68	46,06	12,16	15,40	18,23	18,65	64,44
9,5	0,34	11,39	11,39	11,39	9,76	21,15	10,44	12,08	14,94	37,46	10,34	12,32	14,58	20,05	57,29
10,0	0,25	8,38	8,38	8,38	7,81	16,19	7,68	9,66	12,62	29,96	7,60	9,86	12,31	19,61	49,38
10,5	0,21	7,04	7,04	7,04	7,32	14,36	6,45	9,06	9,96	25,47	6,38	9,24	9,72	18,50	43,84
11,0	0,18	6,03	6,03	6,03	4,88	10,91	5,53	6,04	8,30	19,87	5,47	6,16	8,10	16,65	36,38
11,5	0,14	4,69	4,69	4,69	4,15	8,84	4,30	5,13	6,64	16,07	4,26	5,24	6,48	13,32	29,30
12,0	0,11	3,69	3,69	3,69	3,05	6,74	3,38	3,78	5,31	12,57	3,34	3,85	5,18	11,25	23,62

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesinde yer alan Kayı Deresi, 49,53 km² alanı ile ilçe merkezinde önemli bir akarsu havzasıdır. Havza, Marmara büyük akarsu havzası içerisinde yer almaktadır. Kayı Deresi, ilçe merkezinde yoğun bir yerleşim yeri olan Değirmenaltı Mahallesi üzerinden geçerek denize ulaşmaktadır. Yaz aylarında debisi çok fazla azalan dere, önemli bir taşkın potansiyeline sahip bulunmaktadır. Bu nedenle derenin morfolojik karakteristikleri ile havza su verimi ve muhtelif tekerrürlü sağanak yağışların dere yatağında oluşturacağı taşkın debilerinin bilinmesi; yaşanacak mal ve can kayıplarının önlenmesi bakımından büyük önem arz etmektedir.

Yağış-akış ilişkilerinin belirlenmesinde önemli unsurlardan olan havza morfolojik karakteristikleri, Coğrafi Bilgi Sistemleri dâhilinde QGIS bilgisayar yazılım programı kullanılarak hesaplanmıştır. Buradan, havza ortalama eğimi % 10,2 ve yüksekliği 45,4 m, ana akarsu kolu uzunluğu 15,1 km ve eğimi % 1,0 bulunmuştur. Yönevi kuzeydoğu-güneybatı olan havzada özgül debi 0,000003 m³/s (0,26 m³/gün) ve uzun yıllar ortalama yağış miktarı için yüzey akış katsayısı % 17,4 olmuştur.

Havza yıllık su verimi 101,1 mm yüzey akış miktarı için 5.007.483 m³/yıl hesaplanmıştır. Yüzey akış eğri numarası 82 olarak belirlenen havzada muhtelif tekerrürlü sağanak yağışların dere yatağında oluşturduğu maksimum taşkın debileri, 100 yıl tekerrürlü 6 saatlik yağış fazlası için 80,23 m³/s, yine 500 yıl tekerrürlü 6 saatlik yağış fazlası için 112,48 m³/s olmuştur.

4.2. Öneriler

Su kaynaklarının yönetimi, akarsu yağış alanları dikkate alınarak bütüncül bir havza planlaması ile ele alınmalıdır. Zira, idari ve siyasi sınırlardan bağımsız olarak tamamen coğrafi şartlar gereğince sınırları çizilmiş akarsu havzalarında su kaynaklarının daha rantabil kullanılması sağlanmış olacaktır.

Akarsu havzalarının yönetiminde gerekli temel verilerin temininde uydu görüntülerinin kullanılması ve her bir havzanın kendine mahsus olan morfolojik karakteristiklerinin belirlenmesi, yapılacak planlamaların daha doğru olması açısından önemli olmaktadır.

Yerleşim yeri içerisinde geçmekte olan Kayı Deresinin, mansapta can ve mal kayıplarına, sebep olacak bir taşkın riskinin en aza indirilmesi/önlenmesi için havza amenajmanı önemli olmaktadır. Bu anlamda havza içerisinde bir yerüstü su depolama yapısı/gölet inşasına gidilmelidir.

Kuru tarım olarak yaygın ekimi yapılan buğday-ayçiçeği ikili münavebesinde, toprak ve su kayıplarının en aza indirilmesi için tesviye eğrilerine paralel sürüm ve ekimin yapılması gerekmektedir.

Havzanın yüksek alanlarında ağaçlandırmaya, mevcut meralarda ıslah çalışmalarına önem verilmesi ile erozyon zararlarının önlenmesi amaçlanmalıdır. Bu konuda havza içerisinde yer alan yerleşim yerlerindeki çiftçi ve sakinlere yönelik eğitim ve demonstrasyon faaliyetleri yürütülmelidir.

Havza içerisinde yer alan Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi öğrencilerine, bütüncül havza planlaması ve yönetimi konusunda bilgilendirme toplantıları ve konferanslar yapılmalıdır.

Yine havza içerisindeki yerleşim yerinde yer alan Devlet Su İşleri (DSİ) Şube Müdürlüğü'nün, Kayı Deresinin zaman zaman gerektiren yatak temizleme çalışmalarında aktif rolünü sürdürmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkaya, C., Efeoğlu, A. ve Yeşil, N. (2006), *Avrupa Birliği Su ereve Direktifi ve Türkiye 'de Uygulanabilirliği*, TMMOB Su Politikaları Kongresi, 21-23 Mart 2006, ss. 195-204.
- Albayrak, İ. (2012). *Ekosistem servislerine dayalı havza yönetim modelinin İstanbul-Ömerli Havzası rneğinde uygulanabilirliği* (Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2012.
- Bach, H., Clausen, T.J., Dang, T.T., Emerton, L., Facon, T., Hofer, T., Lazaruz, K., Muziol, C., Noble, A., Schill, P., Sisouvanh, A., Wensley, C. and Whiting, L. (2011). *From local watershed management to integrated river basin management at national and transboundary levels*, Mekong River Commission, Lao PDR.
- Bahadır, M. (2011). *Uzaktan algılama ve coğrafi bilgi sistemleri ile Acıgöl havzasının sürdürülebilir kullanımı ve yönetimi*, Doktora tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Benson, D., Fritsch, O., Cook, C. and Schmid, M. (2014). Evaluating participation in WFD river basin management in England and Wales: Processes, communities, outputs and outcomes, *Land Use Policy*, no. 38, pp. 213-222.
- Boyraz, D. ve Sarı, H. (2012). Tekirdağ Değirmenaltı-Muratlı Kavşağı evre Yolunu Oluşturan Katenadaki Toprakların Fiziksel ve Zemin zelliklerinin Değerlendirilmesi. *Journal of Tekirdağ Agricultural Faculty*, 9(3), pp. 68-78.
- Chow, V.T., Maidment, D.R. and Mays, L.W. (1988). *Applied Hydrology*. McGraw-Hill Book Company, New York.
- Chubarenko, B. (2008). Watershed management in the Russian Federation and transboundary issues by example of Kalinigrad Oblast (Russia), Sustainable Use and Development of Watersheds, Gonen, I.E., Vadineanu, A., Wolflin, J.P., Russo ,R.C. (Eds.) *NATO Science for Peace and Security Series-C: Enviromental Security*, pp. 133-149.
- Danacıoğlu, ř. (2017). *Bakıray havzasında ekolojik risk karakterizasyonuna dayalı havza yönetimi* (Doktora Tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Dawei, H. and Jingsheng, C. (2001). Issues, perspectives and need for integrated watershed management in China, *Environmental Conservation*, Vol. 28, no. 4, pp. 368-377.
- DMİ, (2021). *Devlet Meteoroloji İşleri Blteni*, Tekirdağ.
- Erol, A.G. ve Karadeniz, C. (2018). Morfometrik parametrelerin havza hidrolojisi bakımından değerlendirilmesi, *Turkish Journal of Forestry*, 19 (4), 447-454. DOI: 10.18182/tjf.476776.
- Fernández, A. (2016). *River Basins and Water Management in Spain. Tagus and Ebro River Basin Districts: an account of their current situation and main problems*, Universidad

Autónoma de Madrid Spain, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs European Parliament.

Hızal, A., Serengil, Y. ve Özcan, M. (2008). *Ekosistem Tabanlı Havza Planlama Metodolojisi ve Havza Çalışmalarında Yapılan Yanlış Uygulamalar*, TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi, 20-22 Mart 2008)., Ankara.

İstanbuluoğlu, A., (2015). *Hidroloji-Uygulamalı Havza Hidrolojisi*. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, 17, 6, Tekirdağ.

Karadağ, A.A. ve Barış, M.E. (2012). Kovada Gölü Alt Havza yönetim planının geliştirilmesi, *Düzce Üniversitesi Ormanlık Dergisi*, c. 88, s. 1, ss. 118-136.

Kırtorun, E. ve Karaer, F. (2018). Su Yönetimi ve Suyun Sürdürülebilirliği. *Sürdürülebilir Mühendislik Uygulamaları ve Teknolojik Gelişmeler Dergisi*, cilt.1, sa.2, ss.151-159.

Kurum, A. (2022).

Liefferink, D., Wiering, M. and Uitenboogaart, Y. (2012). The EU Water Framework Directive: a multi-dimensional analysis of implementation and domestic impact, *Land Use Policy*, No. 28, pp. 712-722.

Moray, S. ve İstanbuluoğlu A. (2022). Tekirdağ Koşullarında Sorgum-Sudan Otu Melezi (*Sorghum bicolor-Sorghum sudanense*) Su-Verim İlişkileri. *Journal of Tekirdağ Agricultural Faculty*, 19(1), pp. 166-176.

Öztürk, S. (2011). *Devrekani Çayı Alt Havzası örnekleminde havza yönetim planının geliştirilmesi* (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011.

Reis, A. ve Dindaroglu, T. (2018). Havza ölçeğinde bazı ekohidrolojik karakteristikler ile arazi kullanım ilişkilerinin araştırılması (Bertiz Çayı Yağış Havzası Örneği). *Turkish Journal of Forest Science* , 2 (1) , 68-82 . DOI: 10.32328/turkjforsci.413309.

Snellen, W.B. and Scherel, A. (2005). IWRM: For Sustainable Use of Water 50 Years of International Experience with the Concept of Integrated, *Water Resources Management*, Background Document to the FAO/Netherlands Conference on Water for Food and Ecosystems, The Hague.

Tülücü, K. (1996). *Uygulamalı Hidroloji*. Çukurova Üninersitesi Ziraat Fakültesi yayınları, 138/43, Adana.

Tüzün, G. (2010). *Havza planlama ve yönetiminde yöntem arayışı: Meriç-Ergene Havzası örneği* (Doktora Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yavuz, F. (2011). *Katılımcı havza planlaması ve yönetimi: Beyşehir Gölü havzası 'nda kritik başarı faktörlerinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.